

Møte tirsdag den 30. april kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 78):

1. Redegjørelse av kommunal- og regionalministeren om distrikts- og regionalpolitikken
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Asmund Kristoffersen, Bjarne Håkon Hanssen, Olav Gunnar Ballo og Ola D. Gløtvold om sluttoppgjør mellom staten og fylkeskommunene som følge av statens overtakelse av sykehusene m.m. (Innst. S. nr. 140 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:26 (2001-2002))
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om 1. forslag fra stortingsrepresentantane Sigvald Oppebøen Hansen og Britt Hildeng om gjennomgang av dei nye reglane i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. Ytingar under medisinsk rehabilitering og under attføring, og 2. forslag fra stortingsrepresentantane Sigbjørn Molvik, Olav Gunnar Ballo og Karin Andersen om endringer i reglene for rehabiliterings- og attføringspenger (Innst. S. nr. 141 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:62 (2001-2002) og Dokument nr. 8:67 (2001-2002))
4. Innstilling frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om pensjonar frå statskassa (Innst. S. nr. 151 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 46 (2001-2002))
5. Redegjørelse av utviklingsministeren om utviklingspolitikken
6. Innstilling fra utenrikskomiteen om bistandsavtaler som trådte i kraft i 2000 (Innst. S. nr. 110 (2001-2002))
7. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Teknologirådet (Innst. S. nr. 160 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 10 (2001-2002))
8. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om midler til opprettelse av 30 nye prestestillinger (Innst. S. nr. 159 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 44 (2001-2002))
9. Referat

Presidenten: Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra den oppnevnte stortingsdelegasjon til Jugoslavia, Bosnia-Hercegovina og Kroatia foreligger søknad, undertegnet av delegasjonens leder, Stortingets president Jørgen Kosmo. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 7. mai til og med 14. mai for Stortingets president Jørgen Kosmo og representanten Per Ove Width, og i dagene 7. og 8. mai for representantene Haakon Blankenborg, Julie Christiansen og Bjørn Jacobsen
- fra representantene Trond Giske, May Hansen og Sonja Irene Sjøli om permisjon i dagene 7. og 8. mai – alle for å delta i den norske delegasjonen til FNs spesialsesjon om barn i New York

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Mette Korsrud og Anette M. Solli.
For Møre og Romsdal fylke: Ingrid I. Opedal.
For Oppland fylke: Reidun Gravdahl.
For Sør-Trøndelag fylke: Ola Røtvei.
For Vestfold fylke: Dag Terje Andersen og Vidar Andersen.
For Østfold fylke: Linn Laupsa.
3. Anette M. Solli, Ingrid I. Opedal, Dag Terje Andersen og Vidar Andersen innvelges i Lagtinget for den tid de møter for representantene Julie Christiansen, Bjørn Jacobsen, Jørgen Kosmo og Per Ove Width.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen vil framsette et privat forslag.**Jan Arild Ellingsen (FrP):** Jeg skal på vegne av meg selv legge fram forslag om at det innføres en fast ubetinget fengselsstraff dersom noen benytter seg av våpen når man begår en kriminell handling.**Presidenten:** Representanten Ola D. Gløtvold vil framsette et privat forslag.**Ola D. Gløtvold (Sp):** På vegne av stortingsrepresentant Inger S. Enger og meg selv vil jeg framsette et forslag om å styrke dyrevernet gjennom sterkere folkevalgt deltakelse og medansvar der det oppstår konflikt på grunn av skader og tap forvoldt av fredede rovdyr.**Presidenten:** Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet om nødvendig fortsetter utover den reglementsmessige tid, kl. 15, til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

*Redegjørelse av kommunal- og regionalministeren om distrikts- og regionalpolitikken***Statsråd Erna Solberg:** I Sem-erklæringen slår vi fast at Samarbeidsregjeringen vil styrke regionalpolitikken for å sikre bosettingen, verdiskapingen og levedyktige lokalsamfunn over hele landet. Regjeringen vil føre en fremtidsrettet og mulighetsorientert distrikts- og regionalpolitikk. Vi vil legge til rette for at det skapes varige og lønnsomme arbeidsplasser, og at det skal være godt å bo og leve over hele landet.

Norge er i seg selv en utkant i verden. Vi må etablere generelle rammebetingelser som gir grunnlag for å utvikle internasjonalt konkurransedyktige bedrifter og næringer. Dette er særlig viktig for våre eksportrettede næringer, som i stor utstrekning er lokalisert i distriktene.

Vi vil legge til rette for å utløse mer av det store verdiskapingspotensialet som i dag er utnyttet – ikke minst i Distrikts-Norge. De verdier som skapes i næringslivet, er grunnlaget for velferd, sysselsetting og bosetting over hele landet.

Sikring av eksisterende og utvikling av nye lønnsomme arbeidsplasser krever styrking av vår evne til nyskaping – vår innovasjonsevne. De distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene må innrettes slik at de bidrar til å bringe flere prosjekter fra idéstadiet og over i lønnsom kommersiell virksomhet. Statens rolle må basere seg på at vekstkraft alltid kommer nedenfra.

Jeg vil understreke at det ikke bare dreier seg om å legge til rette for arbeidsplasser i distriktene, men også om å skape attraktive steder med gode bo- og leveforhold. Distrikts- og regionalpolitikken skal bidra til at bostedskvalitetene videreutvikles. Samtidig må distriktskommunene selv bli flinkere til å markedsføre sine bostedskvaliteter overfor enkeltmennesker og næringsliv.

Norge er et land med store variasjoner og rikt mangfold. Gjennom historien har vi utviklet ulike levesett, kulturer, dialekter, språk og kulturlandskap som representerer en betydelig egenverdi. Gjennom distrikts- og regionalpolitikken vil Regjeringen ta vare på og videreutvikle dette mangfoldet.

Av hensyn til nasjonens samlede verdiskaping må vi ha virksomhet i alle deler av landet. Råvareuttak og primærproduksjon i distriktene danner basisen for mye av denne verdiskapingen, men det er muligheter for mye mer. Tro på egne muligheter er viktig for å utløse nyskaping og vekstkraft. Regjeringen vil understøtte den optimismen og den fremtidstroen som preger store deler av Distrikts-Norge.

Staten bygger ikke landet. Staten skal legge til rette for at enkeltmennesker, bedrifter og institusjoner kan utvikle sin virkestrang og skape verdier for seg selv og samfunnet. Regjeringen setter individet i sentrum. Dette gjelder også i distrikts- og regionalpolitikken. Hver enkelt av oss velger hvor vi vil bo og arbeide. Statens oppgave er å føre en politikk som gjør denne valgfriheten reell.

Vi vektlegger den enkeltes rett til å ta beslutninger om det som angår egen hverdag og eget liv. Politiske avgjørelser skal fattes så nær dem det angår som mulig. Derfor vil vi delegerer mer myndighet nedover i statsforvaltningen og desentralisere større ansvar og flere oppgaver til kommunesektoren.

Konkurranse nasjonalt utløser skapervilje og virkestrang hos den enkelte og er samtidig en forutsetning for landets konkurransevne internasjonalt. Konkurranse virker skjerpene og er en viktig drivkraft for å få til utvikling og endring.

Gjennom sterkere målretting av virkemidlene vil Regjeringen kompensere for markedssvikt og bidra til at alle deler av landet gis muligheter for positiv utvikling og likeverdige vilkår for deltakelse i konkurransen. Hovedansvaret for verdiskapingen i Norge ligger imidlertid hos den enkelte, i den enkelte bedrift og i den enkelte region.

Lokalsamfunn som stilles overfor store og u håndterlige utfordringer i form av svikt i næringsgrunnlaget og stor fraflytting, skal ha trygghet for at fellesskapet stiller opp og i en omstillingsperiode bidrar aktivt, inntil man lokalt igjen kan ta hovedansvar for egen utvikling. Uavhengig av bosted skal den enkelte av oss oppleve trygghet og forutsigbarhet for at grunnleggende offentlige tjenester opprettholdes.

De siste tiårene har det skjedd betydelige endringer i bosettingsmønsteret i Norge. Utviklingen har vært preget av sentralisering på alle nivåer. Mens folketallet stort sett har gått tilbake i spredtbygde områder og mindre bygdesentra, har det vært en viss befolkningsvekst i bygdebyregionene og en noe større vekst i småbyregionene. Samtidig har den klart sterkeste befolkningsveksten kommet i storbyområdene.

Flytting til sentrum er ikke noe østlandsfenomen. Flertallet av dem som flytter fra bygda og bosetter seg i et byområde, flytter til sitt landsdelscenter. Veksten er likevel størst i Oslofjordregionen.

Den økende etterspørselen etter arbeidskraft i sentrale strøk dekkes delvis gjennom innflytting, men også gjennom innpendling fra omlandet. Rundt de vekstkraftige byene vokser derfor pendlingsområdet. Bedre transportmuligheter, aksept for lengre pendlingsavstander og mer fleksible arbeidsforhold har gjort denne utviklingen mulig.

Det finnes imidlertid unntak fra sentraliseringstendensten. Austevoll kommune, med snaut 4 500 innbyggere, har i løpet av de siste tyve årene vokst med mer enn 14 pst. Vik, som er en enda mindre kommune, vokste med nær 11 pst. Vekstkraft er altså ikke alene avhengig av størrelse.

Fortsatt går flyttestrømmen i hovedsak fra periferi mot sentrum. Men det er verdt å merke seg at flyttingen fra distriktene ikke har økt de siste 10–20 årene. Tvert imot har den innenlandske flyttingen avtatt i styrke.

Når befolkningen går tilbake i mange utkantkommuner, skyldes det ikke lenger bare fraflytting, men vel så mye demografiske forhold. Kvinnene i Distrikts-Norge føder færre barn enn tidligere. Sammen med skjev alderssammensetning gjør dette at mange distriktskommuner nå har et fødselsunderskudd.

Nødvendige strukturendringer har ført til at sysselsettingen har gått tilbake i flere tradisjonelle distriktsnæringer. Samtidig har typiske bynæringer som personlig og forretningsmessig tjenesteyting vokst. Over hele verden ser vi den samme utviklingen. Ved overgangen til kunnskapssamfunnet har mennesker og bedrifter en tendens til å samle seg i byer, selv om teknologisk utvikling i seg selv legger til rette for at mennesker i større grad enn tidligere kan bosette seg der de ønsker. Byenes nærhet og mangfold ser ut til å gi de beste rammene for samspill og dynamikk.

Norges befolkning har ingen lang tradisjon for å bo i by. Men våre bostedsønsker blir stadig mer urbane. Flere unge vokser opp i byområder. Samtidig trekker stadig flere unge inn til byene for å gå på skole og skaffe seg arbeidserfaring.

Et flertall av oss legger likevel vekt på andre bosteds-kvaliteter enn storbyens når vi kommer i etableringsfasen. Mange vil bosette seg på mindre steder med gode oppvekstvilkår, et aktivt og godt lokalmiljø, nærhet til familie og rimelige bokostnader.

Utviklingstrekkene forsterker hverandre gjensidig, og det gjør dem vanskeligere å snu. Sentraliseringen er da heller ikke noe nytt eller noe særnorsk fenomen. Om lag halvparten av befolkningsveksten i Norge skyldes tilflytting fra utlandet. Siden innflyttere først og fremst slår seg ned i sentrale strøk, virker også dette sentraliserende.

Mye tyder på at sentraliseringen vil fortsette, men vi vil ikke passivt møte en slik utvikling. Vi vil legge til rette for vekst i ulike deler av landet, slik at alle får en reell valgfrihet med hensyn til bo- og arbeidssted.

Vekst kan skapes, i store og små lokalsamfunn. Vekstkraftige samfunn kjennetegnes av gründerkultur, samarbeid og evne til nyskaping. Grunnlaget for vekst finnes først og fremst i lokalsamfunnet selv, hos enkeltmennesker, næringsaktører og lokale myndigheter, og i deres evne til å samarbeide og tenke nytt. Dette er viktig å ha med seg når politikken skal utformes og statlig virkemiddelbruk skal målrettes.

Regjeringen vil legge til rette for at den enkelte har reell frihet til å bosette seg der hun eller han ønsker. Vi vil arbeide for bedre utnyttelse av det næringspotensialet vi vet finnes i ulike deler av landet, og legge grunnlaget for likeverdige levekår.

Regjeringen har imidlertid ingen mulighet til å stoppe enhver sentralisering. Det er en konsekvens av de strukturendringer som finner sted i næringslivet, og av endrede bostedspreferanser blant folk flest.

I flere tiår har skiftende regjeringer holdt fast ved målet om å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Like fullt har sentraliseringen gått sin gang, på alle nivåer. Det er derfor på tide å spørre seg hvor vi ønsker å være når nye 20 år har gått.

For Regjeringen er det et mål å demme opp for en utvikling der Osloregionen fortsetter å vokse langt raskere enn – og på bekostning av – resten av landet. Vi vil bidra til å videreutvikle vekstkraftige regioner i alle deler av landet og bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, slik at vi fortsatt er i stand til å ta ut det verdiskapingspotensialet som finnes. Vårt bosettingsmål for de neste 20 årene er en mer balansert utvikling der alle landsdeler har befolkningsvekst.

Regjeringen vil i distrikts- og regionalpolitikken arbeide etter fire hovedlinjer:

- Vi vil sikre grunnlaget for gode levekår i alle deler av landet.
- Vi vil etablere rammebetingelser som er så gode at bedrifter, kapital og arbeidskraft blir i Norge, og at vi fremstår som attraktive for utenlandske investeringer.
- Vi vil prioritere virkemidler som bidrar til å styrke vår evne til innovasjon og nyetablering i alle deler av landet.
- Vi vil satse sterkere på regioner og sentra som har vekstpotensial. Vi vil styrke vekstkraften der den allerede finnes.

Regjeringen vil legge til rette for en effektiv utnyttelse av de ressurser vi har, uansett hvor i landet de finnes. Vi vil stimulere til omstilling, innovasjon og nyetablering, og vi vil bidra til at ungdom og kvinner i større grad får utnyttet sine ressurser. Også innvandrerne skal kunne utnytte sitt potensial bedre enn i dag. Potensielle nyskaper og entreprenører vil være hovedmålgruppen for den næringsrettede innsatsen.

For distriktene vil det være viktig å tiltrekke seg unge i etableringsfasen. I denne gruppen er mobiliteten stor, og relativt mange er motivert for å bosette seg utenfor de større byene.

Ikke alle lokalsamfunn vil få befolkningsvekst. Men også steder med befolkningsnedgang skal være trygge og gode samfunn å bo i. Regjeringen vil sikre grunnlaget for likeverdige levekår, og da først og fremst gjennom det kommunale inntektssystemet. Overalt i landet skal folk kunne føle trygghet for grunnleggende tjenester innenfor utdanning, helse, omsorg, lov og orden osv.

Økonomisk vekst i landet som helhet er sentralt for utviklingen i distriktene. Det er derfor viktig, også i et regionalpolitisk perspektiv, at den økonomiske politikken utformes slik at den generelt fremmer verdiskaping og effektivitet.

Gode rammebetingelser for næringslivet er nødvendig for å få frem lønnsomme og konkurransedyktige bedrifter som kan bidra til økt verdiskaping. Overalt i landet opererer næringslivet i stadig større grad i et globalt marked. Ikke minst for viktige vekstnæringer i distriktene er det avgjørende at vi unngår for sterk lønns- og kostnadsvekst. Ytterligere nedbygging av konkurranseutsatt sektor vil særlig ramme distriktene.

Regjeringen har i Sem-erklæringen varslet reduksjon av skatter og avgifter som hemmer nyskaping og svekker bedriftenes konkurransevne. Den midlertidige dobbeltbeskatningen av utbytte og avgiften på flyging av passasjerer er allerede avvirket. Investeringsavgiften er vedtatt fjernet fra 1. oktober 2002. Regjeringen vil gjennomføre ytterligere skatte- og avgiftslettelser for å bedre rammebetingelsene for verdiskaping i Norge. Regjeringen har varslet en reform av inntekts- og formuesskatten. Et ekspertutvalg skal foreta en bred vurdering av skatte- og avgiftssystemet og levere sin innstilling innen utgangen av 2002. Utvalget skal også vurdere arbeidsdelingen mellom de ulike delene av skatte- og avgiftspolitikken, og mellom skattepolitikken og andre politikkområder – som distrikts- og regionalpolitikken.

I mange bransjer og områder er det knapphet på arbeidskraft. Veksten i mange distriktskommuner forhindres av mangel på kvalifiserte medarbeidere. En viktig del av Regjeringens distrikts- og regionalpolitikk er derfor å øke tilgangen på arbeidskraft. Vi vil frigjøre arbeidskraft i offentlig sektor, stimulere til at flere av oss arbeider mer og lenger, og gjøre det enklere for personer utenfor EØS-området å få arbeidstillatelse i Norge. Blant annet gjør vi det nå enklere for russere i Barentsregionen å ta seg arbeid i Nord-Norge.

Det har i de senere årene, både nasjonalt og internasjonalt, vært stadig økende oppmerksomhet om den

betydningen entreprenørskap og nyskaping har på fornyelsen av økonomien og på verdiskapingen.

Det er få etableringer i Norge sammenliknet med andre land, og spesielt er det behov for nyskaping i distriktene. Regjeringen arbeider derfor med utviklingen av en samlet og offensiv innovasjonspolitik. Utvikling av en god entreprenørskapskultur og satsing på entreprenørskap i utdanningen er grunnleggende i en slik satsing. Regjeringen vil

- stimulere til næringsrettet forskning og utvikling
- tilrettelegge for samspill mellom næringsliv, kompetansemiljøer og offentlig sektor
- konsentrere virkemiddelapparatet mot nyskaping
- satse på entreprenørskap i utdanningssystemet
- videreutvikle ressursbaserte næringer

Forskning og utvikling er en viktig kilde til nyskaping og vekst. I forhold til andre OECD-land, ikke minst våre naboland, investerer norsk næringsliv relativt lite i forskning og utvikling.

I tillegg er det større geografisk variasjon i FoU-aktiviteten. Det er de største bedriftene i østlandsområdet som mottar mest av Forskningsrådets midler til næringsrettet forskning. Blant annet i Nord-Norge og i innlandet er næringslivet mindre kunnskapsintensivt, med få bedrifter som kunder i Norges forskningsråd.

For å gi en ekstra stimulans til næringsrettet forskning i Distrikts-Norge arbeider vi med utforming av skattestimuleringsordninger for FoU som særlig gjelder bedrifter i distriktskommunene. Regjeringen vil også bidra til å bryte ned barrierer mellom kunnskapsmiljøet og de mindre bedriftene for å lette samspillet mellom aktørene.

Idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasene er de mest kritiske og risikofylte i en bedrifts utvikling. I disse fasene er det ofte vanskeligst å hente inn nødvendig kompetanse og investeringskapital. Erfaring tilsier at det tar fem–ti år før en idé er kommersialisert. Regjeringen mener det er viktig at det offentlige bidrar til å lette overgangen fra idé til marked, og vil bl.a. legge til rette for etablering av flere kunnskaps- og forskningssparker, næringshager og «rugekasser», inkubatorer, der det også inngår miljøer for rådgivning og risikovillig kapital.

Vi vil legge til rette for regionalt samspill. Kunnskaps-parkene skal fungere som «nav» i større regionale verdiskapingsmiljøer. I samarbeid med disse vil vi i distriktene satse på næringshager med rugekasser for å få frem flere små og kreative kompetansebedrifter.

Regjeringen besluttet i januar i år at de bedriftsrettede virkemidlene og apparatet rundt skal gjennomgås. Blant annet vil vi spisse innsatsen mot områder hvor de private markedene ikke fungerer tilfredsstillende. Virkemiddelbruken skal i større grad rettes mot utvikling av kommersielle muligheter som befinner seg i en tidlig fase, kunnskapsoppbygging og nyetablering. Dette vil kreve et mer oppsøkende og fleksibelt virkemiddelapparat, ikke minst rettet mot aktører og muligheter i distriktene. Konklusjonene vil bli trukket i løpet av året. På alle områder innenfor offentlig næringsutvikling vil Regjeringen stille større krav til mål- og resultatstyring.

Skal vi skape en bedre kultur for entreprenørskap og øke etableringstakten, må vi henvende oss til de unge. Vi må gi barn og unge kjennskap til næringslivet i lokalmiljøet. De må også selv få utvikle interessen for å skape noe nytt. I tillegg til å gi dem kunnskaper om det å etablere bedrift, må vi utvikle deres kreativitet, selvtillit og vilje til å ta risiko. Lokalt næringsliv må bli mer synlig i skolen og bidra med kunnskap og erfaring. Det vil gi unge mennesker en innsikt som ellers kan være vanskelig tilgjengelig.

Regjeringen vil satse sterkere på entreprenørskap i utdanningssystemet. Flere departementer har nå gått sammen om å gi Ungt Entreprenørskap et skikkelig løft i arbeidet med å utvikle entreprenørskap og ungdomsbedrifter både i grunnskole, videregående skole og ved høyskolene. Langt flere elever og studenter skal i tiden som kommer, få tilbud om å utvikle ferdigheter i det å etablere en bedrift. Regjeringen vil vurdere hvordan entreprenørskap på bred basis kan innarbeides i utdanningssystemet.

Jordbruk, skogbruk og reindrift har stor betydning for næringsaktivitet og bosetting i distriktene og for nasjonale oppgaver knyttet til biologisk mangfold, kulturlandskap og rekreasjon, kultur og identitet. Næringene står overfor store utfordringer knyttet til omstilling og strukturendringer. Samtidig er mulighetene store.

Regjeringen vil arbeide for en livskraftig landbruks- og reindriftsnæring som utnytter ny teknologi og nye markedsmuligheter, og som gir forbrukerne kvalitetsprodukter til konkurransedyktige priser. Våre geografiske og klimatiske forhold er viktige fortrinn som må utnyttes i produksjon av ren og trygg mat, og vi må øke produksjonen av økologiske produkter. Verdiskapingsprogrammet for mat skal videreføres, og vi arbeider med en handlingsplan for å gjøre det enklere for entreprenører i arbeidet med nye konsepter innen matområdet. Landbruket har også potensial for økt verdiskaping innen service, reiseliv og omsorg.

Regjeringen legger opp til betydelige forenklinger i landbrukspolitikken. Vi vil legge til rette for større handlingsrom for den enkelte næringsutøver med fokus på brukere med hovedinntekten fra gården. Som ledd i en mer offensiv klimapolitikk og for å styrke næringsgrunnlaget i distriktene vil Regjeringen også bidra til økt bruk av bioenergi i Norge.

Fiskeri- og havbruksnæringen har de senere årene gjennomgått en betydelig utvikling. Eksporten har økt kraftig. Det er potensial for ytterligere verdiskaping basert på marine ressurser, ikke bare når det gjelder tradisjonelt fiskeri, oppdrett og industri, men også innenfor nye næringsgrener som marin bioteknologi, bioprospektering, bedre utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av hittil uutnyttede ressurser. Særlig for regionene ved kysten er det viktig at vi utnytter de marine ressursene.

Næringen opererer i et stadig mer globalisert marked med sterk konkurranse. Markedsadgang, miljøtilpassning, nyskaping og fleksibilitet er sentrale forutsetninger for at norsk fiskeri- og havbruksnæring skal være konkurransedyktig også i fremtiden. Gjennom bærekraftig forvalt-

ning av naturressursene, økt fokus på lønnsomhet og gode rammebetingelser for næringen vil Regjeringen legge til rette for økt verdiskaping.

Reiselivsnæringen er viktig for å opprettholde bosettingen og bidra til verdiskapingen bl.a. i mange spredtbygde områder. I oppfølgingen av reiselivsmeldingen er merkevarerbyggingen av Norge som reisemål en prioritert oppgave. Dette arbeidet gjennomføres av Norges Turistråd i samarbeid med reiselivsnæringen selv. Viktige innsatsområder er produkt- og reisemålsutvikling, internasjonal profilering og markedsføring av Norge som reisemål.

Det er også tatt initiativ til utredning av modeller for hvordan felles tiltak i reiselivsnæringen kan finansieres. Reiselivsnæringen må selv vurdere om slike modeller skal tas i bruk. Det legges til grunn at reiselivsnæringen selv må forvalte og finansiere eventuelle slike ordninger.

Bedriftsmiljøer med mange aktører innenfor samme geografiske område kan ofte vise til stor konkurranse- og vekstkraft. Innenfor slike regionale verdiskapingsmiljøer flyter arbeidskraft, kapital, informasjon og ideer lettere. Forbedringer skjer normalt i et samspill mellom bedriften selv, leverandører, kunder, utdannings- og forskningsinstitusjoner og offentlig sektor for øvrig.

I alle landsdeler finnes det slike vekstkraftige regioner med sterke kompetanse- og næringsmiljøer. Ved å dyrke egne fortrinn og videreutvikle det man allerede er god på, vil mange regioner i Norge ha gode fremtidsutsikter. For å nå vårt overordnede bosettingsmål vil vi legge til rette for vekstkraftige regioner og styrke regionsentrenes rolle, bl.a. ved å

- føre en mer aktiv by- og regionpolitikk
- binde den enkelte region ytterligere sammen kommunikasjonsmessig
- styrke kompetansemiljøene gjennom satsing på utdanning og forskning
- føre en offensiv statlig lokaliseringpolitikk
- styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør

Byen utgjør kraftsenteret i større sammenhengende arbeids-, bo- og serviceområder. Tett samspill med omlandet, både når det gjelder næringsrelasjoner og innpendling, forsterker byenes vekstkraft. Dette samspillet vil Regjeringen støtte opp under. Vi vil understøtte byenes sentrale rolle som motor i regional utvikling.

Vi arbeider med en storbymelding som vil ta opp storbyenes spesielle utfordringer og roller. Ikke bare er vi opptatt av hvordan storbyene skal kunne takle sine sosiale problemer og skape bedre oppvekstvilkår for barn, vi er også opptatt av hvordan byene best mulig skal kunne fungere i samspill med sitt nære omland og landsdelen for øvrig. Storbymeldingen vil etter planen bli lagt frem tidlig neste år.

Funksjonelle og effektive samferdselsløsninger er avgjørende for samspillet innenfor og mellom regionene, og dermed for å utløse vekstpotensialet rundt om i landet. Norsk næringsliv, særlig næringslivet i distriktene, har lengre avstander til de europeiske markedene enn mange av konkurrentene. Regjeringen vil derfor sikre gode sam-

ferdselsløsninger over hele landet og i forhold til utlandet. Distrikts- og regionalpolitikken vil være blant de viktigste forutsetningene for prioriteringer i neste nasjonale transportplan i 2004.

Regjeringen vil sikre gode rammevilkår for luftfarten i Norge. Hele landet skal ha et godt flyrutetilbud til lavest mulig pris. Det er ikke minst viktig i Nord-Norge. Regjeringen vil opprettholde regionale lufthavner som fungerer godt, men vurderer enkelte plasser med dårlig samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Samferdselsdepartementet har bedt Luftfartsverket om å se på mulighetene for å få til et mer fleksibelt gebyrsystem for luftfarten. Dette vil gjøre det mulig for flere selskaper å etablere flyruter i Norge og stimulere til økt konkurranse og lavere priser.

For å opprettholde samfunnsmessig viktige – men bedriftsøkonomisk ulønnsomme – transporttjenester vil vi fortsatt kjøpe tjenester, ikke bare innen luftfarten, men også av NSB.

Den nye strukturen i Posten er en offensiv satsing på økt tilgjengelighet og bedre servicetilbud, bl.a. gjennom etablering av flere poststeder. Et langt større omfang av poststeder – drevet av bl.a. Posten selv, butikker og offentlige servicekontorer – vil gi et mer fleksibelt og bedre posttilbud. Staten vil fortsatt, gjennom krav i konsesjonen til Posten og statlige kjøp av bedriftsøkonomisk ulønnsomme posttjenester, sikre god tilgang til posttjenester i hele landet.

Telesektoren har vært gjennom en rivende utvikling som ikke minst har kommet Distrikts-Norge til gode gjennom bedre tjenester og lavere priser. På den annen side har mange kommuner opplevd tap av arbeidsplasser som følge av omstilling og markedstilpasning. Utbygging av bredbånd står nå sentralt. En bedre organisert offentlig etterspørsel skal gi drahjelp, men for øvrig vil utbyggingen være basert på lønnsomhet og konkurranse. For å sikre tilgjengelighet i områder der konkurranse og offentlig etterspørsel ikke strekker til, vil vi vurdere å sette inn ekstraordinære tiltak.

Stadig mer opplæring og undervisning, informasjon og kommunikasjon skjer ved bruk av data og Internett. Nettbaserte tilbud tas i bruk i etter- og videreutdanningen, og små skoler kobler seg opp til større for å kunne gi et mer fullverdig tilbud. Regjeringen legger opp til at voksne i større grad enn tidligere skal kunne ta utdanning på eller nær hjemstedet.

For å dyrke frem vekstkraftige regioner og næringsmiljøer må utdannings- og forskningspolitikken støtte opp under regionale strukturer og fortrinn. Gjennom de endringene i lov om universiteter og høyskoler vi nå legger frem, vil institusjonene få utvidet selvstyre. Dette gir dem økt mulighet for tilpasning til regionale forutsetninger og behov. Den nye lovteksten stimulerer til aktivt samspill mellom institusjonene og regionale nærings- og samfunnsinteresser og understreker institusjonenes ansvar for etter- og videreutdanning på sine fagområder.

Regjeringen legger opp til en langt mer offensiv politikk når det gjelder lokalisering av statlige oppgaver, inklusiv statlige tilsyn, enn foregående regjeringer. Med dagens kommunikasjoner og den kompetansen som fin-

nes rundt om i Norge, er det få statlige oppgaver som nå må være lokalisert i hovedstaden. For å styrke tilsynenes uavhengighet kan det i noen tilfeller være en fordel med avstand til sentrale myndigheter. Også andre statlige oppgaver vil over tid kunne tjene på en lokalisering utenfor Oslo ved både drift og investeringer.

Ved geografisk å fordele de statlige oppgavene ønsker vi dessuten å forsterke de kompetansemiljøene som allerede finnes i regionene, og legge grunnlaget for økt regional vekstkraft. Regjeringen vil gjennom statlig lokaliseringspolitikk bidra til utviklingen av regionale vekstsentra over hele landet.

En stor del av den statlige tjenesteproduksjonen ved sykehus, politi, domstoler, ligningsmyndigheter og arbeidskontorer retter seg mot brukergrupper lokalt og regionalt. Ved omlegging av slike virksomheter vil vi legge vekt på tilgjengeligheten for brukerne. Offentlige servicekontorer og elektronisk forvaltning skal fungere som brukerrettede inngangsporter på tvers av etater og forvaltningsnivåer. Det er avsatt 30 mill. kr til videre innsats for å få etablert offentlige servicekontorer. Vi ønsker med disse midlene å bidra til at det utvikles et mangfold av ulike modeller og løsninger som er tilpasset lokale forhold og ulike brukergruppers behov.

Et viktig prinsipp for Regjeringen er at beslutninger skal tas så nær dem det angår som mulig. Derfor vil Regjeringen i langt større grad desentralisere beslutninger knyttet til bruken av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene til regionalt nivå. For å styrke det regionale partnerskapet vil vi også vurdere økt delegering til ulike statlige sektorer.

Fylkeskommunene vil fra 2003, sammen med det regionale partnerskapet, prioritere ressursinnsatsen til ulike formål. Vi mener det er riktig at det folkevalgte regionale nivået får ansvaret for å bruke pengene i tråd med politiske mål vedtatt i fylkesplanen. Dette nivået vil da bli ansvarlig for resultatene som oppnås.

For å være en god utviklingsaktør må fylkeskommunen være en aktiv tilrettelegger, samarbeidspartner og pådriver for nye løsninger. Fylkeskommunene må vektlegge helhet, brukervennlighet og medvirkning.

Fylkeskommunene skal – i forpliktende partnerskap med næringsliv, virkemiddelaktører, private organisasjoner og kommuner – utarbeide regionale utviklingsprogram. Ikke minst må de inngå nært samarbeid med næringslivet, der næringslivet også bidrar. Med sitt brede strategiske ansvar og sin tilretteleggingsfunksjon må fylkeskommunene også arbeide tett opp mot det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Selv om vi lykkes med en aktiv regionalpolitikk, vil det fortsatt være behov for særlige tiltak rettet mot lokalsamfunn, regioner og landsdeler med svakere vekstkraft. Til grunn for denne typen tiltak vil vi legge et totalkostnadsprinsipp som gir oss et bredere vurderingsgrunnlag, og som klargjør om enkelttiltak gir ønsket samfunnsmessig effekt.

For å styrke rammevilkårene i enkelte områder er flere ordninger geografisk differensierte. Av størst betydning er den geografisk differensierte arbeidsgiveravgif-

ten. Regjeringen legger stor vekt på å beholde denne ordningen. Vi vil også vurdere om det er flere generelle ordninger som bør differensieres geografisk.

For tiden arbeider et ekspertutvalg med å vurdere de distrikts- og regionalpolitiske effektene av ulike tiltak. Når resultater herfra foreligger, vil det være aktuelt å følge opp med en politisk sammensatt distriktskommisjon. En slik kommisjon kan bli ytterligere aktualisert dersom det viser seg vanskelig å videreføre den differensierte arbeidsgiveravgiften i et tilstrekkelig omfang.

Nord-Norge har lenge vært prioritert i distrikts- og regionalpolitikken. Samlet sett har landsdelen hatt en noe svakere befolkningsutvikling enn resten av Norge, og rammene for næringsutvikling er på mange måter vanskeligere, med spredt bebyggelse og lange avstander til markedet.

Regjeringen vil fortsatt sette inn ekstra ressurser i Nord-Norge og styrke tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark. Vi gjennomgår nå virkemiddelbruken. En strategisk analyse av tiltakssonen vil være ferdig til sommeren. Den vil da bli vurdert og fulgt opp i statsbudsjettet for neste år.

Vi har fått Stortingets tilslutning til utbygging av Snøhvit-feltet. Regjeringen har gjennomgått prosjektet for å ivareta viktige miljø- og fiskerihensyn og vil med denne utbyggingen sette en miljøstandard for utnyttelse av petroleumsreserver i sårbare arktiske områder. Snøhvit-prosjektet er den største industrisatsingen i Nord-Norge gjennom tidene, med totale investeringer anslått til 40 milliarder 2001-kroner. Ikke bare i utbyggingsfasen, men også i driftsfasen vil prosjektet omfatte mange interessante arbeidsoppgaver, og interessen for å få arbeid her er meget stor. I tillegg er det snakk om betydelige underleveranser, som nordnorsk næringsliv er i posisjon til å konkurrere om. Snøhvit-utbyggingens betydning for å skape regional aktivitet og optimisme, ikke minst for utviklingen i Finnmark og Nord-Norge for øvrig, kan neppe overvurderes. For nordnorske leverandører vil prosjektet også kunne åpne vei inn i et voksende marked etter hvert som russerne utvider sin aktivitet i Barentshavet. Skatteopplegget for Snøhvit er imidlertid klaget inn for ESA, og dette har skapt ny usikkerhet om prosjektet.

Regjeringen vil legge til rette for utvikling av samisk næringsliv. Dette gjelder særlig næringsliv basert på samisk kultur, eller som bidrar til utvikling i tradisjonelle samiske områder. Regjeringen vil gjennom økt frihet til næringsutøvere stimulere til virksomhet som er tilpassningsdyktig, økonomisk og økologisk bærekraftig, og som i liten grad er basert på offentlig støtte. Gjennom reindriftsavtalen og et eget verdiskapingsprogram vil vi tilrettelegge for økt verdiskaping i reindriften. Bærekraftige næringer er nødvendige for fortsatt kulturell utvikling. Vi vil også legge til rette for at samiske næringsutøvere ikke støter på strukturelle hindringer i møtet mellom regelverk og samiske tradisjoner, kultur, sedvane og språk. Sametinget bør inngå i det regionale partnerskapet der det er naturlig.

Regjeringen vil rette spesiell oppmerksomhet mot utkantkommuner og småsamfunn med stor avstand til re-

gionale sentra, med problematisk næringsstruktur og nedgang i folketallet. I slike områder er det spesielt viktig å sikre tilgang på tjenester, utnytte de lokale muligheter og ta vare på de verdiene som er knyttet til samfunnet. Gjennom en egen småsamfunnssatsing vil Regjeringen bidra til å sikre velferds- og tjenestetilbud, utforme utdanningstilbud, stimulere til tiltak innenfor landbrukspolitikken samt rette en spesifikk innsats mot unge. Som nevnt finnes det også mindre samfunn som er livskraftige. Disse vil fortsatt ha høy prioritet ved bruk av selektive tiltak.

Vi vil fortsatt kunne gå inn med særlige tiltak i kommuner og regioner som rammes av store og uforutsette nedleggelse. I forbindelse med strukturendringene og nedleggelsene i Forsvaret har Stortinget for omstillingsperioden lagt opp til 250 mill. kr i omstillingsmidler til kommuner som rammes særskilt. Mitt departement er i gang med gjennomføring og oppfølging av denne omstillingsinnsatsen. Fylkeskommunene vil bli gitt en sentral rolle ved prioriteringen av omstillingsmidlene.

Valg av bosted er ikke alene et spørsmål om arbeidstilbud. Undersøkelser viser at folk i stor grad vektlegger bostedskvaliteter når de velger bosted, og at bostedspreferansene endrer seg gjennom livsløpet.

Kommunene har ansvaret for helhetsplanleggingen på lokalt nivå, og for å gi befolkningen tilfredsstillende tilbud innenfor kultur og fritid, oppvekst, skole, helse og pleie. I konkurransen om å tiltrekke seg og holde på folk i ulike aldre vil kvaliteten på slike tilbud kunne være avgjørende. Ikke minst er det viktig at kommunene prøver å imøtekomme ungdommens ønsker og drømmer om det gode liv. Distriktene har ikke det samme mangfoldet av kultur- og fritidstilbud som byene. Men ved å lyttet til ungdommen og slippe dem til i saker som berører dem, kan kommunen være med på å gi dem en tilhørighet til hjemstedet som varer inn i voksenlivet.

Regjeringen vil styrke det kommunale selvstyret. Gjennom å desentralisere ansvar og oppgaver skal kommunene gis større frihet til selv å velge hvordan de vil organisere og utforme egne tjenestetilbud, disponere overføringene fra staten og arbeide for å øke sine inntekter. Vi vil redusere øremerkingen av statlige midler og redusere og forenkle statlig regelverk overfor kommunesektoren. Regjeringen legger også opp til at kommunene i større grad skal beholde gevinster oppnådd gjennom effektivisering.

Gjennom Sem-erklæringen har Regjeringen forpliktet seg til en styrking av kommuneøkonomien og en fortsatt realøkning av kommunenes inntekter. I løpet av de nærmeste årene vil vi gjennomføre flere viktige endringer i det kommunale inntektssystemet. En andel av selskapskatten må igjen tilfalle kommunene. Det må utarbeides fordelingskriterier som gir en mer rettferdig fordeling av selskapskatten enn tidligere ordninger. For tiden utreder vi ulike modeller for dette.

Regjeringen vil understreke at kommunene har et hovedansvar ikke bare for tjenesteproduksjon og andre primær oppgaver, men også for egen utvikling. Grunnlaget for vekst og utvikling finnes lokalt. Kommuner med

vekstkraftig næringsliv er kjennetegnet av gründerkultur, samarbeid og evne til nyskaping, samtidig som de er integrert i større regionale næringsmiljøer. Kommuner som er opptatt av egen fremtid, må selv ta tak i disse utfordringene. Sammen med næringslivet må de finne frem til hva som kan gjøre kommunen mer næringsvennlig, hvilke regionale allianser og strukturer som bør bygges, og hvordan nyskaping og entreprenørskap kan stimuleres. De må også vurdere om samarbeid eller eventuelt sammenslutning med andre kommuner kan være en hensiktsmessig strategi.

Norge har rike muligheter til å lykkes. Landet preges av optimisme. Jeg møter mange lokalsamfunn med tro på egen evne til å skape en god fremtid. Regjeringens distrikts- og regionalpolitikk skal støtte opp under denne optimismen. Betingelsene for vekst og utvikling skal bedres. Enkeltpersoner, bedrifter, kommuner og fylker skal gis større frihet til å forme egen fremtid. Regjeringen vil gi gode vilkår for dem som vil skape noe nytt, vi vil knytte by og land tettere sammen, og vi vil støtte opp under den regionale vekstkraften som finnes i alle deler av landet.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at kommunal- og regionalministerens redegjørelse legges ut til behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Asmund Kristoffersen, Bjarne Håkon Hanssen, Olav Gunnar Ballo og Ola D. Gløtvold om sluttoppgjør mellom staten og fylkeskommunene som følge av statens overtakelse av sykehusene m.m. (Innst. S. nr. 140 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:26 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til Arbeiderpartiet, 5 minutter til hver av de øvrige gruppene og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Ivar Østberg (KrF) (ordfører for saken): Det har vært uenighet om hvorvidt staten skulle overta sykehusene. Stortingsflertallet sa imidlertid ja til dette gjennom behandlingen av Ot.prp. nr. 66 for 2000-2001 om lov om helseforetak m.m., jf. Innst. O. nr. 118 for 2000-2001. Stortingsflertallet vedtok også prosedyrene for overtakelse av sykehusene, og Regjeringen må selvfølgelig følge loven.

Jeg har lyst til å minne om at Kristelig Folkeparti var med på å fremme forslag om at forhandlinger måtte føres enkeltvis med hver enkelt kommune, noe som har blitt avvist. Jeg vil også minne om at både den forrige og den

nåværende regjering har hatt som hovedprinsipp for oppgjøret at fylkeskommunene skal ha tilstrekkelig økonomisk evne til å løse sine gjenværende oppgaver etter at sykehusene er overført til staten.

I Dokument nr. 8:26 foreslås det å be Regjeringen legge fram forslag til sluttoppgjør mellom staten og fylkeskommunene snarest og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Dette er da også varslet av Regjeringen, og sånn sett kunne det på mange måter se ut som forslaget slår inn åpne dører. Men Dokument nr. 8:26 viser til mange henvendelser fra fylkeskommuner og peker på mulige uheldige utslag. Det er nødvendig med drøftinger som bakgrunn for sluttoppgjør. En del av forslagsstillerne burde kanskje vært med på å støtte forslaget om forhandlinger med den enkelte kommune.

Komiteen peker på at Regjeringen har uttalt at man spesielt vil vurdere om det økonomiske oppgjøret har gitt spesielle negative utslag i forhold til enkelte fylkeskommuner. Jeg vil spesielt peke på at vertsfylkene for de gamle regionsykehusene kan synes å ha kommet dårlig ut. I mitt eget hjemfylke, Troms, har modellen som er lagt til grunn av den forrige regjering, og som ble vedtatt av stortingsflertallet, slått negativt ut. Sjablonuttrekket passer ikke med virkeligheten som beskrives fra fylket. I Helseregion Nord har man bedt Hålogaland Helseforetak om å spare 40 mill. kr. Forslaget om å stenge fødeavdelingen i dette foretaket har vakt voldsomme protester, også fra brukerne. Det er også fremmet forslag om å nedlegge Psykiatrisk senter i Sør-Troms. Det vil få kolossale negative konsekvenser, først og fremst for pasientene, men også for fagmiljøet. Slike ting kan ikke aksepteres i kjølvannet av reformen.

I forbindelse med det økonomiske oppgjøret understreker hele komiteen at fylkeskommunen må ha grunnlag for å løse oppgavene sine på en akseptabel måte. Denne forutsetningen må ligge til grunn for et rettferdig sluttoppgjør for spesialisthelsetjenesten mellom staten og fylkeskommunene.

Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet vil avvente behandlingen av revidert nasjonalbudsjett, men peker på behovet for et godt og rettferdig oppgjør med fylkeskommunen.

Komiteen viser også til de private ideelle organisasjonene som har vært en del av de offentlige helseplaner. Jeg er glad for at hele komiteen slutter opp om at det må bli en likeverdig behandling av disse.

Dokument nr. 8-forslaget og oppgjøret dreier seg også om eiendomsoverdragelser, og langt på vei har disse funnet sin praktiske løsning. Men komiteen har vært opptatt av at det ikke må legges opp til rettsvist fra statens side, og understreker at det vil være særs uheldig om ulike forvaltningsnivåer skulle havne i rettsvist. Det har vært sentralt for komiteen å understreke hva som er sagt tidligere om behovet for å vise romslighet.

En samlet komite anbefaler at forslaget vedlegges protokollen, og det er også saksordførers anbefaling.

Reidar Sandal (A): Frå nyttår overtok staten ansvaret for det meste av spesialisthelsetenesta, m.a. dei fyl-

keskommunale sjukehusa. Det skulle normalt ikkje ha resultert i noka ny sak i Stortinget. Når Dokument nr. 8:26 for 2001-2002 likevel blei fremma, er det eit sterkt sakleg grunnlag for det. Faktisk er det slik at mange fylkeskommunar sit med oppsamla underskot som i stor grad skuldast drifta av sjukehusa og andre spesialisthelsetenester som staten no har eineansvaret for.

Det har aldri vore føresetnaden at fylkeskommunane skulle bli økonomisk skadelidande når staten overtok ansvaret for det meste av spesialisthelsetenesta. Derfor er saka som vi no diskuterer, ein prøvestein på om det skal vere eit tillitsfullt forhold mellom det statlege og det regionale forvaltningsnivået. Arbeidarpartiet meiner at ein også i denne saka må bygge tillit mellom nivåa, ikkje skape unødige spenningar og yppe til konflikt.

Saka har to hovudelement: eit økonomisk oppgjør og eigedomsoverdragingar.

Eit stykke på veg har eigedomsoverføringane frå fylkeskommunane til staten funne si løysing. Men det er framleis usemje mellom staten og eit fleirtal av fylkeskommunane om delar av eigedomsmassen. Motsetnadene er tydelege både når det gjeld lovforståing og i vurderinga av forhandlingssituasjonen.

Eit fleirtal i Stortinget har tidlegare streka under at staten må vise ei romsleg haldning til forhandlingane med fylkeskommunane om overdraging av eigedom. Ein samla kommunalkomite minner om dette og oppmodar Regjeringa om å strekkje seg langt for å bli einig med fylkeskommunane.

Kommunenes Sentralforbund har i skriv til kommunalkomiteen gitt sine vurderingar i saka og uttalar m.a.:

«Det er KS sin oppfatning at Helsedepartementet i sin tolkning av helseforetaksloven går utover de rammer som loven gir anvisning for.»

I same skriv av 18. mars 2002 konkluderer ein slik:

«Alle forslag til konkrete løsninger fra fylkeskommunene er imidlertid avslått av staten, og Helsedepartementet har etter KS sin oppfatning ikke vist stor interesse for å redusere antallet saker og fylkeskommuner i nemnd.»

På bakgrunn av dei skarpe reaksjonane frå Kommunenes Sentralforbund og kommunalkomiteen sine vurderingar vil eg utfordre helseministeren, eventuelt kommunal- og regionalministeren, til å kommentere saka. Er medlemmer av Regjeringa ueinige i dei føringane som eit fleirtal i Stortinget tidlegare har gitt, jf. Innst. S. nr. 326 for 2000-2001, og den vurderinga som kommunalkomiteen gir uttrykk for i innstillinga som vi no diskuterer?

Hovudspørsmålet i denne saka er det økonomiske oppgjøret mellom staten og fylkeskommunane. Rekneskapane i fylkeskommunane for 2001 er no avslutta. Underskota varierer ein god del, men hovudbodskapen er at sjukehusdrifta i fjor påførte fylkeskommunane ei stor økonomisk bør. Kommunenes Sentralforbund uttaler i skriv til kommunalkomiteen at staten må kompensere 1,8 milliardar kr, som er meirforbruket i 2001.

Rekneskapsunderskotet i fylkeskommunane er oppstått i spesialisthelsetenesta i 2001. Det er den klare mel-

dinga frå Kommunenes Sentralforbund. Det store meirforbruket fører til større gjeld eller større underskot og dermed større framtidige rente- og avdragsutgifter for fylkeskommunane. Følgjene av dette er reduserte driftsnivå frå 2002.

Underskot i sjukehusdrifta er ikkje berre eit fylkeskommunalt fenomen. Det er eit faktum at statlege sjukehus har hatt vesentlege overskridingar på same måten som dei fylkeskommunale dei siste åra. Dei statlege sjukehusa har fått underskota sine dekte av staten gjennom ekstraordinære løyvingar. Underskota i fylkeskommunale sjukehus er ikkje blitt kompenserte fullt ut. Dette faktiske forholdet må det no leggjast stor vekt på når sluttoppgjøret skal fastsetjast.

Fleirtalet i kommunalkomiteen konstaterer at det vil få store negative følgjer for kvaliteten på og omfanget av fylkeskommunale tenester dersom det ikkje blir gitt eit rettferdig sluttoppgjør etter at staten no har overteke spesialisthelsetenesta.

I landet vårt har vi – heldigvis – ein lovfesta rett til vidaregåande opplæring for ungdom. Det er vidare stilt krav til omfanget av denne opplæringa i dei ulike fylkeskommunane. Stortinget har dessutan vedteke lovfesta rett til vidaregåande opplæring for vaksne. Dette har også følgjer for dimensjoneringa av opplæringstilbodet.

Frå nyttår er opplæringssektoren den klart største i fylkeskommunane. Vidaregåande opplæring blir derfor særleg skadelidande dersom fylkeskommunane må bere det fullstendige økonomiske ansvaret for rekneskapsunderskota i 2001.

Arbeidarpartiet kan ikkje godta at underskot i sjukehusdrifta i fjor skal føre til nedlegging av utdanningstilbod i fylkeskommunane i 2002 og seinare år. Det vil særleg ramme dei yrkesfaglege tilboda, som er dei dyraste å drive. Her er nemleg krava til utstyr vesentleg høgare enn i dei allmennfaglege utdanningstilboda. Vi veit at delar av arbeidslivet vårt slit med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Problema er særleg store i ein del yrkesfag. Det vil derfor vere svært uheldig om staten direkte eller indirekte skulle medverke til at rekrutteringa av ung, kompetent arbeidskraft skulle bli svekt. Arbeidarpartiet vil ikkje vere med på ein slik politikk.

Dersom opplæringstilbod no blir fjerna på grunn av trong økonomi i fylka, vil det særleg ramme distrikta våre. Sentraliseringa blir forsterka. Ungdom under utdanning må i sterkare grad enn no flytte heimanfrå for å skaffe seg vidaregåande opplæring. Det er eit klart tilbakesteg. Velferdstilbod blir dermed svekte.

I fleire fylke blir det no arbeidd med å skjere ned på talet på klassar i vidaregåande opplæring. Økonomien tvingar fram ei slik løysing. Innvendingane mine mot ein slik politikk har eg langt på veg gitt allereie. Eg vil leggje til følgjande: Dette vil redusere valfridomen som dei unge skal ha til å velje utdanning. Det er eit tilbakesteg – både for dei utdanningsøkjande og for samfunnet. I sin tur kan det føre til auka kostnader til opplæring og omskolering seinare i livet. Det er kortsiktig politikk. Forsking viser at interesse og motivasjon for ei utdanning har svært mykje å seie for innsatsen og utbyttet. Å presse

ungdom inn i utdanning som dei ikkje er motiverte for, er uheldig og uakseptabelt.

Fleirtalet i kommunalkomiteen, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, peiker også på ansvaret som fylkeskommunane har for lokal og regional kollektivtrafikk. Vi tenkjer på bygging og vedlikehald av fylkesvegar, fylkesvegferjer og skuleskyss. Transportordninga for funksjonshemma fell også inn under denne verksemda. Det er all grunn til å tru at kollektivtilbodet kan bli sterkt ramma dersom fylkeskommunane må ta ansvar for underskota frå spesialisthelsetenesta.

Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti er ikkje med på merknader som understrekar verdien av fylkeskommunale tilbod innanfor opplæring, samferdsle og kultur. Det vekker oppsikt. Hovudbodskapen til desse tre partia er å vente på Regjeringa. Det vitnar ikkje om stort engasjement i saka.

Kommunal- og regionalministeren har skapt tvil om viljen til å få til eit rettferdig sluttoppgjør for sjukehusdrifta. Det skjedde då ho talte til dei fremste fylkespolitikarane på Regjeringa sin kontaktkonferanse i slutten av februar. Kanskje kan statsråden rydde av vegen uroa og tvilen under debatten i Stortinget i dag?

Arbeidarpartiet legg til grunn at Regjeringa fremmar sak om sluttoppgjør mellom staten og fylkeskommunane om sjukehusdrifta i revidert nasjonalbudsjett i mai. Saman med fleirtalet i kommunalkomiteen meiner vi at tidlegare underskot frå spesialisthelsetenesta ikkje bør trekjast inn i fylkeskommunale budsjett frå 2002.

Hans Kristian Hogsnes (H): Forslaget som reises i Dokument nr. 8:26 om sluttoppjøret mellom staten og fylkeskommunene som følge av statens overtakelse av sykehusene, kan minne litt om å sparke inn åpne dører. Allerede i forbindelse med behandlingen av kommunalbudsjettet for 2002 varslet Regjeringen at det i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil bli foretatt en vurdering av det økonomiske oppjøret som følge av statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten. Her vil det bli vurdert om det økonomiske oppjøret har gitt negative utslag i forhold til enkelte fylkeskommuner. Saken vil helt klart også måtte være et tema i kommuneproposisjonen for 2003.

Det er ingen grunn til å underslå det faktum at det økonomiske oppjøret mellom de tidligere og de nåværende sykehuseiere har vært komplisert. Spesielt opplever de fleste fylkeskommuner det som problematisk at underskudd de hadde på sykehusdriften i 2001, må trekkes med inn i 2002. Det vil måtte få konsekvenser for evnen til å løse gjenværende fylkeskommunale oppgaver, som f.eks. videregående opplæring.

Jeg registrerer at Kommunenes Sentralforbund i sin uttalelse i denne saken er positivt til at Regjeringen har meldt at den i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2002 vil legge frem en samlet gjennomgang av oppjøret mellom staten og fylkeskommunene. KS er også svært opptatt av at det overordnede prinsippet i gjennomføringen av den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten

ten var at fylkeskommunene etter overføringen skulle ha økonomisk evne til å løse sine gjenværende oppgaver. En samlet kommunalkomite har da også understreket at fylkeskommunene må ha økonomisk grunnlag for å løse sine oppgaver på en akseptabel måte. Denne forutsetningen må også ligge til grunn for et rettferdig sluttoppgjør for spesialisthelsetjenesten mellom staten og fylkeskommunene.

Høyres medlemmer i komiteen har sammen med medlemmene fra Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet funnet det riktig å avvente behandlingen av revidert nasjonalbudsjett, og vil under behandlingen av dette få komme tilbake til det økonomiske oppgjøret mellom staten og fylkeskommunene. Vi peker imidlertid på behovet for et godt og rettferdig oppgjør med fylkeskommunene, slik at målsettingen om at disse kommunene skal være i stand til å løse sine gjenværende oppgaver, blir en realitet.

Jeg fastslår med tilfredshet at det er oppnådd enighet mellom staten og fylkeskommunene når det gjelder nærmere 95 pst. av den eiendomsmassen som er omfattet av overtakelsen av spesialisthelsetjenesten. Derfor er det en samlet komite som oppfordrer Helsedepartementet til i sin skjønnsutøvelse å legge betydelig vekt på Stortingets tidligere uttrykte ønske om å vise romslighet i oppgjøret med fylkeskommunene. Jeg ser at dette har vært og er et meget krevende løp, med stor prinsipiell uenighet og et til dels høyt konfliktnivå, og en prosess preget av tunge interesser og ulike vurderinger av mange eiendommer, selv om man altså er blitt enig om det meste. For staten som sykehuseier er det selvfølgelig viktig å få avklart alle vesentlige eiendomsspørsmål knyttet til sykehusdriften på en måte som ivaretar spesialisthelsetjenestens funksjonelle behov og interesser. Brukerfokus er et meget godt utgangspunkt, også når forvaltningsnivåene er uenige. Dessuten påpeker også en samlet komite det særs uheldige at ulike forvaltningsnivåer havner i rettstvist med hverandre.

For Høyre er det i denne situasjonen viktig å fokusere på betydningen av at publikum til enhver tid får et best mulig sykehus tilbud, der første prioritet er å redde liv.

Sykehusreformen er først og fremst en organisatorisk endring, som forhåpentligvis vil gi innbyggerne i hele Norge et bedre tilbud. Konsekvensen må ikke bli at vi samtidig reduserer tilbudene om videregående opplæring rundt i landet. Derfor er sykehusoppgjøret viktig. Og jeg har faktisk den fulle tillit til at Regjeringen har det helt klart for seg når revidert nasjonalbudsjett legges frem om kort tid.

Karin Andersen (SV): Den store og substansielle forskjellen på flertallet i komiteen, som består av SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og mindretallet, som representerer et flertall i Stortinget, er det faktum at flertallet i komiteen mener at tidligere underskudd fra sykehusdriften ikke må trekkes inn i fylkeskommunale budsjett for 2002 og framover. Det ligger altså igjen en stor gjeld i fylkeskommunene etter statlig sykehusovertakelse, og den gjelda er i sin helhet stort sett opparbeidet i sykehu-

sene, som har fått lov til å legge fra seg hele gjelda da de opprettet de nye statlige foretakene.

Hva slags konsekvenser kommer vi til å se av dette hvis vi ikke retter det opp? Vi kommer ikke til å se noen konsekvenser i helsevesenet. Det er ikke det at SV ønsker det, men poenget er at dette er en sak som i hovedsak dreier seg om den videregående skole. Bare i mitt fylke, som er Hedmark, dreier dette seg om 140 mill. kr som ligger igjen i gjeld. Når vi vet at en klasse koster mellom 850 000 kr og 1,3 mill. kr, vil det bety bortimot 100 klasser i den videregående skole, hvis man skulle fjerne alt dette. Er det noen som greier å forestille seg det? Jeg må si at jeg har etterlyst utdanningsstatsråden i denne saken, for jeg lurer litt på hvor de utdanningspolitiske visjonene til Regjeringen er, når de ser helheten av den politikken de nå fører, og når de på en måte ennå ikke har greid å ta et standpunkt til at denne gjelden som sykehusene faktisk har opparbeidet, må betales av noen andre enn elever i den videregående skole. For det er jo det som vil bli resultatet.

SV er et seriøst skoleparti, og for oss er det en selvfølge at staten skal betale regningen og ikke sende den til ungdom landet rundt. Vi ønsker at den videregående skole i det nye tusenåret skal være framtidsrettet, mer moderne, mer mangfoldig, mer fleksibel, og også ha plass til voksne som nå har fått en rett til utdanning. Slik blir det altså ikke hvis ikke Regjeringen velger en annen løsning enn den vi til nå har sett at de har vært villige til. Det er mange skoler som trenger utstyr til moderne bygg, det er veldig mange deler av den videregående skole som trenger opprustning. Hvis man ikke dekker dette underskuddet, vil resultatet være et massivt klassekutt og en investeringstørke i den videregående skole i overskuelig framtid. Det er ikke akkurat en imponerende strategi for dem som kaller seg skolevennlige og næringsvennlige, for god skolepolitikk er også god næringspolitikk. Det kan da umulig være slik at man er så iskald at man har tenkt å sitte stille og se på at videregående skole får en så alvorlig knekk, og at framtida til så mange ungdommer rases, bare fordi man har lyst til å ta knekken på fylkeskommunen! Jeg frykter det.

Hvorfor har nå denne gjelden blitt som den har blitt? Hvis man ser på styringen av sykehusene som nå har opparbeidet denne gjelda, har ikke styringen vært særlig annerledes i de fylkeskommunale sykehus enn den har vært i statlige sykehus. Hvert eneste år får statlige sykehus, som har det samme finansieringssystemet, som har de samme problemene med å holde driftsbudsjettene sine, ekstrabevilgninger i Stortinget fordi de behandler flere pasienter og får underskudd. Fylkeskommunene har ikke blitt behandlet på den samme måten. Det samme gjelder lønnsoppgjørene, som òg har balla på seg og blitt dyre, fordi man har trengt gode lønnsoppgjør i helsesektoren. Men regningen skal altså betales, og det har verken storting eller regjering vært villig til å gjøre.

I tillegg har SV fått et brev fra helseministeren av 22. mars 2002 som viser at helseministeren stiller seg bak den økningen i behandlingen av pasienter i fylkeskommunale sykehus som har vært til nå, og han anbefa-

ler også at de nye statlige foretakene skal ligge på et så høyt behandlingsnivå i tida framover. Det må jo bety at man har hatt full politisk backing når man har behandlet pasienter også i fylkeskommunene. Det vil også bety at man har både en moralsk og en politisk forpliktelse til å følge opp dette med finansiering, når man mener at disse helsetjenestene har vært nødvendige, og hvis man ikke ønsker at den videregående skole skal gå inn i det nye tusenåret langt dårligere rustet enn før.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det er uvanleg sterke signal kommunalkomiteen gir Regjeringa i denne saka. Vi er så langt ikkje fornøgd med Regjeringa sitt arbeid i oppgjeret mellom staten og fylkeskommunane ved statleg overtaking av spesialisthelsetenesta.

Først til eigedomsoverdragingane. Der seier ein samla komite:

«Komiteen er bekymret over at konfliktnivået mellom staten og en del fylkeskommuner synes å være relativt høyt, og oppfordrer staten ved Helsedepartementet til å forsøke å løse tvistene i forkant av eller gjennom nemndsbehandling.»

Vidare kjem komiteen med eit fleirtalssitat frå Innst. S. nr. 236 for 2000-2001:

«Flertallet vil her understreke at staten bes vise romslighet i de kommende forhandlinger med fylkeskommunene om overdragelse av eiendom, slik at en unngår fremtidige tvistemål i rettsapparatet.»

Ut frå det seier komiteen no:

«Komiteen oppfordrer på bakgrunn av ovennevnte Helsedepartementet til i sin skjønnsutøvelse å legge betydelig vekt på Stortingets ønske om å vise romslighet i oppgjøret med fylkeskommunene. I forhandlingene om overføring av eiendom mener komiteen at Helsedepartementet bør strekke seg langt for å imøtekomme fylkeskommunene. Komiteen vil i denne forbindelse igjen påpeke det særskilte uheldige i at ulike forvaltningsnivåer skulle havne i rettstvist med hverandre.»

Så til underskotet på drifta. Senterpartiet meiner både omsynet til det Stortinget har sagt før, og omsynet til framtidig økonomi for fylkeskommunane i forhold til dei oppgåvene som dei har igjen å løysa, tilseier at Regjeringa har eitt val: å syta for eit ryddig og rettferdig oppgjør. For å få til det må Regjeringa som føreset både setja seg inn i utslag og forhold i den enkelte fylkeskommunen og sikra midlar til attverande oppgåver og som eit ledd i det sletta den gjelda som no er oppstått. Dessverre synest Regjeringa så langt å ha bidrege til å byggja ned den tilliten som skal vera mellom fylkeskommune og regjering, i staden for den styrkinga som er høgst nødvendig.

Kommunalministeren har gong på gong sådd tvil om fylkeskommunens legitimitet og fylkeskommunens evne til å løysa oppgåver. Ifølgje brevet frå KS av 18. mars har helseministeren under heile prosessen hatt den haldninga at heimelen i helseføretakslova for kva som skal overtakast, omfattar fleire formuesdisposisjonar enn det KS meiner lova gir rettlegging for. Rekneskapsunderskotet i fylkeskommunane har ifølgje brevet frå KS av 2. april og

ifølgje innspel frå fylkeskommunane oppstått i spesialisthelsetenesta. Det kan det no ikkje vera tvil om!

Senterpartiet kan ikkje godta at innbyggjarane i fylka no skal li for at fylkeskommunane får svekt sine moglegheit til å løysa dei viktige attverande oppgåvene sine, samtidig som statlege sjukehus får underskota sine dekte.

Det er no avgjerande viktig at det blir lagt til rette for ein god og desentralisert vidaregåande skule. Vi har attåttil å gjera med regjeringsparti som gjekk til val på å styrkja kvaliteten i skulen. Det er òg avgjerande viktig at det er eit tilbod om vidaregåande opplæring for vaksne rundt i fylka. Det er eit sterkt behov for å styrkja kollektivtilbodet, rusta opp fylkesvegane, ei god og tenleg skule-skysordning og ei styrking av transportordninga for funksjonshemma. Det er unødvendig å minna om både dei oppgåvene fylkeskommunane har når det gjeld kultur, regional utvikling og ikkje minst dei attverande oppgåvene med omsyn til rus og barnevern.

Det er eit fleirtal i komiteen som strekar under dette sterkare enn mindretallet. Fleirtalet består av Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet, men eg oppfatar òg at mindretallet er oppteke av eit godt oppgjør. Ein må no vera både blind og døv dersom ein ikkje forstår at det er avgjerande viktig å sletta gjelda og gi fylkeskommunane moglegheit til å løysa oppgåvene sine utan å måtta betala på gammal gjeld. Eit ryddig og rettferdig oppgjør er no einaste vegen.

Per Sandberg (FrP): Jeg trodde nesten foregående taler, representanten Meltveit Kleppa, allerede hadde startet debatten om den redegjørelsen vi hadde tidligere i dag. Det lød nærmest sånn en liten stund. Men det representanten Meltveit Kleppa avsluttet med, tror jeg hele komiteen er opptatt av, nemlig at det nå skal bli et rettferdig og romslig oppgjør. Det gir man jo også uttrykk for i innstillingen, så det tror jeg ikke det er noen uenighet om.

Intensjonene med dette forslaget var at staten skulle foreta et endelig sluttoppgjør med fylkeskommunene, og at det skulle baseres på regnskapstallene fra 2001. Jeg ser heller ikke noen motsetning mellom flertallet og mindretallet i komiteen her. Det eneste som kan sies å være forskjellen, er at flertallet i salen på en måte ønsker å ta dette oppgjøret i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, for da kommer det uansett. Et så stort område som dette krever selvfølgelig også litt tid og rom, og flertallet i salen ønsker da at den debatten skal tas i sin helhet når revidert foreligger.

Det er helt riktig som representanten fra Arbeiderpartiet sier: Underskuddet i de fylkeskommunale sykehusene er ikke blitt dekt 100 pst. – på langt nær. Vi kan gå flere år tilbake for å få bekreftet det. Det er derfor Fremskrittspartiet i flere sammenhenger har foreslått at staten skal dekke underskuddet for det enkelte år. Det har vi foreslått en rekke ganger, uten å nå fram med det.

Fremskrittspartiet har ikke på noen måte kommet med en konklusjon under behandlingen av dette Dokument nr. 8-forslaget. Det skal vi gjøre når dette kommer i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det som er det

problematiske her, er hvorvidt vi skal gå lenger tilbake enn til 2001. Om en drar med seg underskudd fra tidligere år, er det vanskelig å få dokumentert hvorvidt det tilhører spesialisthelsetjenesten. Men at enkelte fylkeskommuner har kommet forferdelig skjevt ut, det kan vi dokumentere. Det har flere sider. Det har både med underskuddet i spesialisthelsetjenesten å gjøre og med den inndragelsen som skjer i forhold til framtidige inntekter. Det tror jeg det er viktig at Stortinget nå kikker på.

Jeg synes også en del av debatten bør omhandle fylkeskommunenes generelle økonomi, som er helt styrt av staten. Fylkeskommunenes proveny av inntektsbeskatning er jo langt fra tilstrekkelig til å dekke fylkeskommunenes utgifter. Sånn har det alltid vært, og sånn vil det sannsynligvis også bli i framtiden. I praksis er det sånn at staten salderer fylkeskommunenes budsjetter med statlige tilskudd. Fylkeskommunenes inntektsnivå er derfor bestemt av budsjettvedtak i Stortinget.

Og det er her Fremskrittspartiet prøver å tilnærme seg dette Dokument nr. 8-forslaget og det som skal skje i revidert, for Fremskrittspartiet er nå det eneste partiet som står igjen som med rene ord sier at vi ønsker å legge ned fylkeskommunen. Da blir det selvfølgelig også en basis for hvordan vi skal angripe dette spørsmålet. For det første har vi fått flertall for å få spesialisthelsetjenesten over til staten, men vi ønsker også å dele de resterende oppgavene som fylkeskommunene har, mellom primærkommunene og staten. Det vil Fremskrittspartiet ta med seg i den videre vurderingen av dette.

Avslutningsvis vil jeg si at å konkludere i debatten i dag med at Fremskrittspartiet på en måte har konkludert, det blir helt feil. Det skal vi gjøre når Regjeringen kommer med revidert nasjonalbudsjett, og når de faktiske tall og forhold ligger på bordet, slik at vi får en større mulighet til å vurdere hvorvidt Stortinget eller staten skal gå inn og dekke underskuddene tilbake utover 2001.

Statsråd Erna Solberg: I budsjettet for inneværende år, som ble fremlagt i høst, varslet Regjeringen at den ville komme tilbake til sluttoppgjøret og underskuddene i fylkeskommunene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2002. Dokument nr. 8-forslaget går ut på at vi senest skal komme tilbake til dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2002. Og vi kommer tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett for 2002. Derfor tror jeg kanskje at de som står her og klager over at Regjeringen ikke har kommet tilbake, har skapt forhåpninger eller ikke vært fremme på banen på disse områdene, bør tenke på at vi kommer på det tidspunktet vi har varslet. Vi har ikke skapt forventninger om at vi skal komme tidligere. En av grunnene til det er jo at underskuddene og regnskapene først var klare i mars måned, og man trenger tid til å bearbeide disse tallene. Så jeg synes noen av innleggene i debatten så langt på en måte baserer seg på en forventning om at svarene skulle komme på et tidspunkt det aldri har vært sagt at svarene skulle komme. Vi har hele tiden sagt at vi følger den vanlige orden for budsjettbehandling i Stortinget. I Stortinget er det budsjettbehandling én gang i året, om høsten, og så en revidering av

budsjettet om våren. Her er det snakk om penger, og det henger sammen med budsjettbehandlingen. Men det er altså sju dager til revidert nasjonalbudsjett kommer, så vi får sikkert en ny mulighet til å ta debatten om realinnholdet i det.

Jeg har lyst til å si at jeg er enig i målet om et godt og rettferdig oppgjør for fylkeskommunene, og jeg synes det er veldig viktig at de skal være i stand til å løse sine gjenværende oppgaver. Det er viktig for oss å unngå at tilbudet innenfor videregående opplæring, kultur, samferdsel eller andre ting i 2002 eller senere må kuttes vesentlig på grunn av underskuddene for sykehusene i 2001. Det har Regjeringen også som utgangspunkt for det arbeidet vi nå gjør i forhold til revidert nasjonalbudsjett.

Jeg har lyst til å minne om at Stoltenberg-regjeringen gjorde noen valg med hensyn til mekanismer for å behandle dette oppgjøret. Ett av valgene var at man tillot at underskudd skulle kunne omgjøres til langsiktig gjeld, og at man har vært åpen i forhold til ulike tilskudd som har vært gitt, bl.a. til feriepenger, for å kunne bruke dette som en avlastning over tid. Det gjør at det er flere muligheter og virkemidler for å nå målet om et godt og rettferdig oppgjør med fylkeskommunene. Det ene virkemidlet er en engangsbevilgning for å slette gjeld. Det andre er en rammeøkning som gjør fylkeskommunene i stand til å betjene den økte gjelden som følge av underskuddet, slik at det ikke virker inn på aktivitetene – siden man allerede har tillatt fylkeskommunene å gjøre dette om til langsiktig gjeld. Vi kommer i revidert nasjonalbudsjett til å foreta en vurdering av både størrelsen på underskuddsforholdene, det som er relevant for sykehussektoren, og nødvendige tiltak for at fylkeskommunens tjenestetilbud for øvrig ikke skal rammes.

Det er enkelte ting som det er viktig å si. KS har ennå ikke presentert endelige regnskapstall. De er foreløpige, og de er blitt justert nedover siden de første tallene ble fremlagt. Det er riktig at spesialisthelsetjenesten har hovedansvaret for de dårlige resultatene i 2001, men i mange fylker har barnevernet større overskridelser relativt sett i forhold til andelen enn det spesialisthelsetjenesten har, og overskridelsene varierer mellom fylker. Det jeg gav uttrykk for på det møtet som representanten Sandal refererte til, var at det er et tankekors at de som virkelig har styrt det siste året, eventuelt skal komme dårligere ut av et oppgjør i forhold til dem som har latt være å styre. Noen av fylkeskommunene har latt være å styre det siste året. Jeg synes det er viktig at vi når det gjelder overgangsordninger av denne typen, hvor man har flyttet oppgaver – og ikke minst fordi vi står foran at andre oppgaver skal flyttes – i overgangsåret også er klare på at de som har ansvaret, faktisk skal styre den tjenesten de har ansvaret for i den perioden.

Med bakgrunn i den mekanismen som Stoltenberg-regjeringen la inn for behandling av underskudd, synes jeg det er viktig å se hva den reelle virkningen blir f.eks. for videregående skoler. Det er altså slik at med de underskuddene som nå ser ut til å være på 1,5 milliarder kr, gir det en årlig finanskostnad på 100 mill. kr for sektoren.

Det tilsvarer 0,6 pst. av driftskostnadene ved videregående opplæring. Så dramatikken bør kanskje tones noe ned, samtidig som jeg understreker det jeg har sagt tidligere: Vi er opptatt av å få et rettferdig oppgjør.

Når det gjelder eiendomsoverdragelser, er det slik at det at en del av disse sakene ville gå til nemndbehandling, lå i det opplegget som var behandlet. Regjeringen ønsker minst mulig grad av konflikt. Regjeringen arbeider med å få flest mulig saker til ikke-nemndbehandling. Men noen saker vil, etter det systemet som var skissert i forbindelse med sykehusoverføringen, gå til nemndbehandling, og det kan gjenstå tvister til slutt. For Regjeringen er det viktig at vi sørger for minst mulig av disse, men det betyr ikke at vi ikke skal likebehandle fylkeskommunene når det gjelder likeartede forhold. Noen fylkeskommuner har konflikter på områder som andre fylkeskommuner har innrømmet staten rett på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Asmund Kristoffersen (A): Det virker på meg som det var tungt for Regjeringen å komme til Stortinget å bidra til en opprydding i den økonomiske delen av overtakelsen av sykehusene. Det er jo den desidert største enkeltvirksomheten i den offentlige driften som nå overføres fra fylkeskommunalt nivå til statlig nivå. Da kan ikke staten etterlate seg en ubetalt regning til fylkeskommunen. Det synes jeg skulle være åpenbart.

Mitt og Arbeiderpartiets poeng er å sikre at den delen av virksomheten som ligger igjen i fylkeskommunene, kan føres videre på en skikkelig måte. I forslaget gjorde vi det klart at regnskapstallene var viktige å ha på bordet, men det var ganske tidlig klart at det var betydelige beløp som lå i underskuddet. Jeg synes nok at statsråden bagatelliserte noe virkningen av dette underskuddet for den nåværende fylkeskommunen. Er ikke statsråden bekymret for å trekke et milliardunderskudd inn i 2002-budsjettet?

Fylkeskommunene må jo forholde seg til dagen i dag. Det betyr at skal de ha en økonomi i balanse, vil de måtte gjøre noe med sin drift knyttet til videregående opplæring, til voksenopplæring, til bygging og vedlikehold av vei, til fylkesferjer, til lokal og regional kollektivtrafikk og til kultur. Og hva slags beskjed er det statsråden i dag gir fylkeskommunene i den situasjonen som de faktisk nå er i?

Statsråd Erna Solberg: Det er ikke det minste tungt for Regjeringen å komme tilbake igjen til det Regjeringen har lovet, på det tidspunktet Regjeringen har lovet å komme tilbake igjen til saken på. Og det er i revidert nasjonalbudsjett. Som jeg har sagt, er regnskapstallene ennå ikke helt klare. Vi har indikasjoner på hvor stort underskuddet er, og det er i størrelsesorden 1,5 milliarder kr.

Så til spørsmålet om å trekke dette inn i 2002. Vi har sagt at vi ikke ønsker at dette underskuddet skal påvirke aktiviteten i 2002 eller senere år i fylkeskommunene. Det vil vi finne en ordning på, slik at vi kan få en løsning. Jeg

har også lyst til å minne om at den løsningen for dette oppgjøret generelt sett som Stoltenberg-regjeringen la til grunn, var at underskudd av denne typen kunne omgjøres til gjeld over 15 år. Så det er ikke 1,5 milliarder kr som skal kuttes i 2002-budsjettet, det er finanskostnadene på dette beløpet. Det beløper seg til ca. 100 mill. kr.

Jeg synes på mange måter det er rart når Arbeiderpartiet selv nå ikke tar inn over seg at det valget de selv gjorde av mekanismer, faktisk gjør at betydningen ikke kommer til å bli så stor som underskuddene høres ut til. Men jeg understreker igjen at Regjeringens intensjon er at vi skal sørge for at vi fortsatt har et godt videregående skoleopplegg, at vi fortsatt kan satse på kollektivtrafikk – vi har nettopp lagt frem en ny kollektivmelding, vi ønsker å satse mer på kollektivtrafikk – og vi kommer til å ta hensyn til dette i forhold til hvilken aktivitet som skal være i fylkeskommunene. Vi er også opptatt av å ta hensyn til hvilke styringssignaler vi gir i forhold til endringer i oppgavefordelingen, bl.a. fordi vi har en diskusjon om rus, og vi har en diskusjon om barnevern. Skulle dette endres, er det viktig å si at det ikke er fritt frem for alle fylkeskommuner å slippe løs i overgangsperioden. Da gir vi et veldig uheldig signal, spesielt til de veldig ryddige fylkeskommunene som nå faktisk har styrt det siste året, og derfor har sørget for at underskuddene ikke har blitt så store der.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Per Sandberg (FrP): Statsråden sier at noen har styrt, og noen har ikke styrt. Jeg vil på en måte vende problemet og se på dem som har styrt, men som har akkurat de samme store problemene. Uten å nevne fylker er det altså slik at vi kan ikke bare diskutere det som har å gjøre med underskudd i forhold til drift av spesialisthelsetjenesten. Enkelte fylker har faktisk brukt store egne midler fra kraftselskap eller hva det måtte være, og puttet dem inn i spesialisthelsetjenesten, med det resultat at når staten tar over spesialisthelsetjenesten, bruker den de budsjettene som fylkeskommunene selv har hatt, når den drar inn midler. Dette betyr at enkelte fylker har fått dratt inn vesentlig større midler enn det de tidligere har fått fra staten til å bruke på spesialisthelsetjenesten.

Da er mitt spørsmål: Vil statsråden og Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett også ta den problemstillingen opp til vurdering, og eventuelt finne løsninger for de kommunene som allerede i år taper store midler på den overtakelsen som staten gjorde?

Statsråd Erna Solberg: Jeg tror at for å gå inn i detaljer på alle områder må jeg gå til revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen – for det avhenger også litt av hvor mye penger det er snakk om. Jeg har bare lyst til å minne om at i det forliket som Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet hadde om modellen for uttrekk, ble det lagt inn 200 mill. kr ekstra. Jeg minner om at det var de to partiene som stod bak det uttrekkssystemet som vi har i dag, og det valg av metodikk som ble gjort i forbindelse

med sykehusoppkjøret. Der ble det lagt inn 200 mill. kr ekstra i skjønnsporten, begrunnet med at man særlig skulle se på en del forhold knyttet til uttrekket bl.a. fra Nord-Trøndelag, som går på energiselskap. Nå er problemet at det finnes ganske mange fylkeskommuner som har energimidler inne i sin fylkesøkonomi. I utgangspunktet var det to fylker som hadde meldt dette som tema i forbindelse med uttrekket. Oslo har store eierinntekter inne, og både Hordaland og Sogn og Fjordane har kraftinntekter som generelt går inn i fylkeskommunens økonomi.

Det å endre store prinsipper for uttrekksmetodikken er vanskelig. Derfor vil det uansett for oss være en skjønnsmessig vurdering om situasjonen på grunn av at det har ligget inne ekstraordinære inntekter i noen år, blir slik at det gir oss grunnlag for å måtte gå inn og f.eks. over skjønnet til fylkeskommunene gi ekstra støtte til enkelte av dem. Jeg tror ikke vi klarer nå å gå inn og gjøre en fullstendig omlegging av det som var et kompromiss mellom to partier som da ikke sitter i regjering, i forhold til hvordan oppkjøret skulle gjøres og underskuddsbehandlingen skulle være. Vi har ikke tenkt å åpne for full ny behandling av hvordan fylkeskommunenes økonomi de neste fem årene skal være, basert på hvor mye som skal trekkes ut i forbindelse med sykehusreformen.

Karin Andersen (SV): Først til påstanden om at noen fylkeskommuner har vært ryddige og andre tydeligvis har vært uryddige og brukt for mye penger. Er det da slik at statsråden mener at noen av disse fylkeskommunale sykehusene har behandlet for mange pasienter, og kan statsråden i så fall si hva dette dreier seg om?

Kan statsråden også forklare hvorfor det er slik at når statlige sykehus oppfører seg på nøyaktig samme måten, nemlig gjør det som er jobben deres, å behandle pasienter, så skal de få refundert sine driftsoverskridelser krone for krone, stort sett, mens dette prinsippet har vært helt ugyldig i forhold til de pasientene som har hatt behov for behandling i fylkeskommunale sykehus?

Så til det siste: Statsråden var i sin siste replikk inne på noen prinsipper for hvordan dette skulle foregå. Det synes jeg var nyttig. For det er prinsippene for hva som skal dekkes, det er interessant å si noe om nå. Og det er riktig at det var et veldig dårlig opplegg, det som Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet gikk inn for i fjor. Men problemet her er jo at Høyre og Kristelig Folkeparti hadde et annet syn. De sitter nå i regjering, og hva er da grunnen til at man ikke kan trekke opp noen bedre og riktigere prinsipper, som kunne gitt en trygghet i denne debatten, som hadde gjort at man hadde sluppet å sitte rundt omkring og ikke tort å investere i videregående skole, ikke tort å planlegge de klassene de egentlig har behov for, ikke tort å planlegge å gi voksne videregående utdanning der de står i kø? Hvorfor er det f.eks. umulig å si at man ikke skal ha som prinsipp at man ikke skal trekke med underskudd fra tidligere sykehusdrift inn i 2002? Hva skulle i så fall være vanskelig eller uriktig med et slikt prinsipp? Statsråden hadde på kontaktkonferansen med fylkeskommunene i vår en tanke om at man skulle dele gjelden mellom fylkeskommunene og den som had-

de opparbeidet gjelden. Er dette et prinsipp som Regjeringen har gått totalt bort fra?

Statsråd Erna Solberg: Dette gir meg muligheten til her å rydde opp i noe som har vært en misforståelse etter mitt foredrag på kontaktkonferansen med fylkeskommunene. Der viste jeg en plansje over delingen av underskuddet – det var altså delingen av opparbeidet underskudd fra 2000 til 2001, som er en del av det Stortinget har gitt sin tilslutning til i forbindelse med kommuneprosesjonen i fjor. Det var et opplegg der underskuddet som var opparbeidet i 2000, ble delt mellom stat og fylke etter den plansjen som ble vist på det tidspunktet. Vi har ennå ikke tatt stilling til hvordan delingen av underskuddet skal være nå.

Jeg har lyst til å si når det gjelder styring: Det dreier seg ikke bare om pasientbehandling. Det dreier seg f.eks. om at det har vært ganske mye utstyrskjøping på slutten av året, der mange har sagt: Det er fint, nå overtar staten det. Noen har investert mye i kjøp av nytt utstyr på slutten av året, mens andre ikke har gjort det, fordi de har holdt seg innenfor budsjettrammen. Underskuddet er opparbeidet på ulike ting, ikke bare i forhold til pasientbehandlingen. Men vi kommer som sagt tilbake igjen til disse spørsmålene.

Når det gjelder spørsmålet om hvorfor vi i høst ikke gikk inn for det vi gikk inn for før sommeren, er det også svart på i forbindelse med behandlingen av og debatten om Kommunaldepartementets budsjett. Det er noe med at tiden går og man har kommet langt i behandlingen: Et system som vi i de andre partiene gikk inn for, som gikk ut på å ha en voldgiftsløsning – man skulle altså i fordelingen av den videre økonomi bruke voldgift som en løsning – mente vi at tiden var gått for da vi var kommet fire måneder lenger og det var to og en halv måned til budsjettet for 2002 skulle vedtas. I den prosessen hadde vi ikke tid til å ha usikkerhet om de økonomiske rammene fremover. Nå består usikkerheten i ett element, og den usikkerheten er altså i forhold til årets budsjett og en kapitalkostnad i størrelsesorden 100 mill. kr. Det kommer vi tilbake igjen til i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Frå Høyre er det i dag brukt uttrykket «å sparke inn åpne dører» om det Dokument nr. 8-forslaget som vi har til behandling. Statsråden har sjølv undra seg over korfor dette forslaget er fremma. Eg synest nok at både kommunalministerens og helseministerens måte å opptre på utover våren og debatten i dag er med på å understreka at det har vore nødvendig å fremma dette forslaget.

I samband med budsjettarbeidet stilte Senterpartiet eit spørsmål, spørsmål 154, til Finansdepartementet, der vi fekk til svar:

«Regjeringen vil i Revidert nasjonalbudsjett for 2002 foreta en vurdering av det økonomiske oppkjøret som følge av statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten, herunder vurdere eventuelle urimelige utslag for enkeltfylkeskommuner.»

Mitt første spørsmål til statsråden vil vera: Kva kontakt har det eigentleg vore med fylkeskommunane? For det er òg ei undring i fylkeskommunane i forhold til manglande kontakt som gjer at dette Dokument nr. 8-forslaget er fremma.

Så bagatelliserer eigentleg statsråden, slik eg opplever det, den situasjonen som fylkeskommunane i dag er i, altså at KS har rekna ut ein manko på 1,5 milliardar kr, kanskje 1,8 milliardar kr. Ho bagatelliserer det til at det er snakk om kapitalkostnader på 100 mill. kr i år. Mitt spørsmål vil då vera: Ser statsråden forskjellen mellom det å bruka midlane til nedbetaling av gjeld framfor no å kunna bruka pengane til å intensivera innsatsen når det gjeld vidaregåande skule, samferdsel og andre oppgåver, som tydeleg har lidd dei siste åra?

Statsråd Erna Solberg: Jeg oppfatter at de merkna-dene som kommunalkomiteens leder kommer med knyttet til mine merknader ellers, ikke dreier seg om underskuddssituasjonen, men det at vi har en diskusjon knyttet til oppgavefordelingen. Jeg vet det er mange fylkespolitikere som ikke liker det. Men jeg mener at det også var nødvendig uansett, i forhold til de rammevedtakene som ble fattet i fjor, å ha en ny gjennomgang av det, uansett hvordan konklusjonen hadde vært.

Jeg har i liten grad uttalt meg om underskuddssituasjonen, med unntak av på ett tidspunkt, hvor jeg uttalte ganske klart at jeg syntes at fylkeskommunene burde ha et ansvar for underskuddet, og at jeg ikke ville gi noen blankofullmakt til å dekke det. Det var i november i fjor, og det var fortsatt seks uker igjen av budsjettåret. Å utstede blankofullmakter fra staten, der andre har ansvaret og vi tar regningen, er veldig uklokt. Jeg må si at én av grunnene til at vi burde være mer stemt for å ettergi underskudd, var de påfølgende oppslagene fra de øvrige partiene, som da mente at vi burde gi den blankofullmakten. Selvfølgelig var det ikke incentiver til god styring rundt omkring på sykehusene på slutten av november og desember.

Vi er alle aktører i dette, og de styringssignalene vi sender, bidrar til at vi ikke alltid får gode løsninger. Det ansvaret synes jeg vi alle skal ta innover oss, også opposisjonen – også i forhold til hva man sendte ut av signaler, slik de ble gitt på det tidspunktet. Jeg skjønner jo at noen har et behov for å fremme et slikt forslag i den forbindelse, fordi man allerede i media hadde utstedt blankofullmakten.

Når det gjelder det man sier om at jeg bagatelliserer: Jeg sier det som er reelt. 1,5 milliarder kr i budsjettunderskudd betyr 100 mill. kr i økonomisk aktivitetsbegrensning for 2002, fordi man kan omgjøre dette til langsiktig gjeld. Det er ikke retorikk, det er bare slik faktum er. Jeg er opptatt av de 100 mill. kr, at man ikke skal ha et utslag som gjør at man får lavere aktivitet i 2002 f.eks. når det gjelder videregående skoler eller andre gode formål som fylkeskommunene har ansvar for. Men jeg synes på én måte at det er noen som krisemaksimerer betraktelig, når det i innleggene her i salen høres ut som man er nødt til å kutte 1,5 milliarder kr på budsjettet i 2002 på grunn av underskuddet. Det er ikke det oppleg-

get som har foreligget, verken fra Stoltenberg-regjeringen eller fra denne regjeringen.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Det overrasker meg at statsråden gir uttrykk for at fylkeskommunene nærmest har latt være å styre. Det synes jeg er et relativt oppsiktsvekkende utsagn.

Utgangspunktet for Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV har vært at de underskudd som er opparbeidet, kan få store negative følger for kvaliteten på og omfanget av annen fylkeskommunal virksomhet.

Så registrerer jeg at statsråden viser til muligheten for å omgjøre dette til lån, og virkningene for 2002. Jeg registrerer også at hun glemte å gjøre rede for at omgjøres dette til lån, har det virkninger også for de etterfølgende år – det er en naturlig konsekvens i så fall.

Jeg har allikevel to spørsmål.

For det første: Vil Regjeringen i revidert budsjett foreslå økte bevilgninger til fylkeskommunene for å bidra til å opprettholde aktiviteten på og omfanget av de gjenværende fylkeskommunale tjenester?

For det andre: Hvis statsråden gir uttrykk for at man med dette forslaget slår inn åpne dører, betyr det at statsråden er enig i forslaget? Og er statsråden enig i de merkna-dene som flertallet i komiteen, Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, har gitt? I så fall: Hvorfor er ikke regjeringsfraksjonen med på disse merknadene? Er det noe i disse merknadene som statsråden ikke er enig i, ber jeg om at hun redegjør for det. I den utstrekning det skulle være noe som hun ikke er enig i, går jeg ut fra de åpne dørene ikke var så åpne allikevel.

Statsråd Erna Solberg: Som en tidligere finansminister vil vite, er det ikke vanlig å offentliggjøre hva som er innholdet i en budsjettproposisjon, før budsjettproposisjonen faktisk fremmes. Med respekt for min finansminister vil jeg heller ikke offentliggjøre innholdet av det som står i revidert nasjonalbudsjett, før det har vært gjennom statsråd og er endelig klubbet i Regjeringen.

Så til spørsmålet om styring. Jeg har altså sagt noe mye mer nyansert enn det representanten Schjøtt-Pedersen nå sa. Jeg har sagt at *noen* fylkeskommuner har styrt godt, og derfor bør de ikke oppleve at de ikke blir honorert for det, mens andre blir honorert selv om de ikke har styrt godt. Det er etter min mening fylkeskommuner som i denne sammenhengen, når man ser på hvordan og hvorfor underskuddene har oppstått, ikke har hatt god nok kontroll i slutfasen. Så tror jeg, som sagt, at noen her i salen også bør ta med virkningene av de incentiver de gav de siste seks ukene, som selvfølgelig gjorde det mye vanskeligere for fylkeskommunene å styre i den perioden.

Så til innholdet i innstillingen. Vi er enige om én ting. Jeg oppfatter at både mindretallet og flertallet mener det er viktig å sørge for at aktiviteten i fylkeskommunene ikke blir skadelidende i årene fremover når det gjelder videregående skoler og annet, på grunn av det underskuddet som er i 2002. Så er det mange andre premisser skrevet inn i innstillingen som jeg ikke vil ta stilling til

her. Men vi er enige om formålet, som jeg også sa i mitt innlegg i sted, at aktiviteten på vidaregående skoler ikke skal drastisk påvirkas av underskuddssituasjonen i fylkeskommunene. Det er Regjeringa enig i.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, se side 2533)

S a k n r . 3

Innstilling fra kommunalkomiteen om 1. forslag frå stortingsrepresentantane Sigvald Oppebøen Hansen og Britt Hildeng om gjennomgang av dei nye reglane i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. Ytingar under medisinsk rehabilitering og under attføring, og 2. forslag fra stortingsrepresentantane Sigbjørn Molvik, Olav Gunnar Ballo og Karin Andersen om endringer i reglene for rehabiliterings- og attføringspengar (Innst. S. nr. 141 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:62 (2001-2002) og Dokument nr. 8:67 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter for hver gruppe og 5 minutter for statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringa.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anita Apelthun Sæle (KrF) (ordfører for saka): Ei i utgangspunktet vanskeleg sak har funne ei god og tilfredsstillande løysing, etter mitt syn.

Reaksjonane på dei nye attføringsreglane var massive. Lange mailar og brev til dei fleste av oss viste at utslaga for enkeltpersonar kunne verta urimelege. No er det ein samla komite som ber Regjeringa om å vidareføra overgangsordningane for alle dei som var under attføring då regelendringane vart sette i verk.

Det er ikkje fair å endra spelereglane midt under kampen. Og det er ein kamp å gå i gang med omskolering/kvalifisering når ein på grunn av sjukdom eller skade må slutta i arbeidet sitt. Men samfunnet har ei udiskutabel nytte av at flest mogleg kjem i jobb og ut av ein trygdesituasjon eller uføretrygd, og det har den enkelte også. Har ein begynt på eit opplegg med gjevne føresetnader, skal ein no altså få fullføra ut frå det som var avtalt. Det skulle vel eigentleg berre mangla.

To private forslag vert i denne innstillinga handsama saman. Begge forslaga angår dei nye attføringsreglane. Men eg vil presisera at det var eit breitt fleirtal som våren 2000 endra attføringsreglane. Dette er altså eit felles ansvar for denne salen.

Bakgrunnen var dei siste åras sterke auke i talet på uføretrygda, og ynsket om og behovet for at flest mogleg skal delta i arbeidslivet.

Prinsippa for dei nye reglane er for så vidt gode. Dei som før fekk minst, berre 1 G, ca. 50 000 kr, får no 1,6 G, altså ca. 80 000 kr. Men det førte til at andre, dei som hadde fått mest, mista støtte. Det var likevel eit uttrykt ynske at attføringsreglane og reglane for dagpengar under arbeidsløyse i større grad skulle koordinerast.

Det behovsprøvde forsørgjartillegget vart avvikla. I staden innførte ein eit barnetillegg – rett nok svært beskjedent – og stønad til barnetilsyn.

Ein del av problema, som igjen har ført til massive protestar, har vore knytte til praktiske vanskar hos Aetat. Tull med meldekort og forseinkingar er det offentleges ansvar. Og vi vedtek i dag at feil som er gjorde av Aetat, skal kompensert når det har ført til dokumenterte ekstrautgifter.

No er meldingane at problema er betydeleg reduserte – heldigvis. Men komiteen ber likevel om ei evaluering av ordninga med meldekort. Like eins ber komiteen om at Regjeringa i eiga sak evaluerer regelverket for attføring. Fokus bør særleg rettast mot personar som forsørgjer barn.

Attføringsstønad er beskjeden uansett, og ikkje eigna til noko liv i luksus. Derfor er komiteen oppteken av moglegheita for ei viss friinntekt. Det er etter komiteens syn positivt, både fordi den enkelte då kan påverka sin eigen økonomiske situasjon, og fordi folk i attføring kan ha ein viss kontakt med arbeidslivet. Vi ser sjølvstekt faren for at mykje ekstraarbeid vil kunna gå ut over attføringsløpet. Men 1,6 G er ikkje mykje å leva av, så komiteen ber om at ein vurderer å heva minsteytinga.

Komiteen legg også vekt på at dei nye systema, som t.d. bruk av meldekort, må tilpassast brukarens situasjon. Fritak frå meldeplikt må det vera mogleg å få utan den store diskusjonen, dersom det er behov for det. Vi menneske er ulike. Det som for dei fleste av oss er ein bagatell, som å fylla ut eit skjema, kan for andre vera uoverkommeleg. Også offentleg regelverk må vera fleksibelt. Det er nyttig.

Målet med attføring er at flest mogleg skal fungera i samfunnet og arbeidslivet. Reglar og ordningar er til for at ein så langt som mogleg skal nå det målet. Ein sparar seg til fant dersom attføringsreglane ikkje er rause nok til at folk gjennomfører løpet, og tronge nok til at menneske gjer ein ekstra innsats for å koma gjennom tunnelen og ut i aktivt arbeid.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Arbeidarpartiet støtta i all hovudsak innhaldet i Ot. prp. nr. 48 for 1998-99. Målet da var at ytingane i all hovudsak skulle sjåast på som ei yting lik arbeidsløysetrygda – altså ei korttidsyting – og ikkje som uføre- og alderstrygd. Da regelendringa blei varsla i media tidleg i desember i fjor, sendte Arbeidarpartiet sine medlemmer i kommunalkomiteen brev til statsråden der me bad om ei utsetjing av regelendringane, dette fordi me da klart såg at regelendringa ville få uheldige utslag for mange grupper. Ei slik utsetjing ville ikkje statsråden akseptere.

Etter få dagar kom det mange og sterke reaksjonar til Stortinget over uheldige utslag av regelendringane. Dei

(Oppebøen Hansen)

nye reglane, i kombinasjon med nedbemanning og nytt datasystem i Aetat, førte til at mange som var under attføring og rehabilitering, opplevde å kome i ein særns vanskeleg situasjon. Enkelte fortalde om vanskar knytte til utfylling av meldekort, og andre om store forseinkingar i utbetalinga. Mange fekk store reduksjonar i sine ytingar. Fleire stønadmottakarar opplyste at dei nå hadde fått så store økonomiske problem at dei vurderte å avbryte attføringsopplegget og heller søkje om uføretrygd. Fleire måtte også gå den tunge vegen å oppsøkje sosialkontoret for å få hjelp.

Slike tilbakemeldingar var det heilt nødvendig å ta på alvor. Derfor fremja Arbeidarpartiet eit Dokument nr. 8-forslag, slik at ein kunne få ein rask gjennomgang av dei uheldige utslaga som nå blei oppdaga. Når målet er å få til eit meir inkluderande arbeidsliv, og det målet har me alle saman, må me ikkje etablere eit regelverk som i praksis støyter enkelte folk ut av arbeidslivet. Dersom me meiner alvor med å satse på fattigdomsførebyggjande tiltak, kan me ikkje svekkje dei verkemidla me har.

Regelendringa og eit nytt datasystem i Aetat kravde stor ekstrainsats frå arbeidsmarknaden. Når etaten i tillegg fekk svekt sitt budsjett, med omorganisering, effektivisering og nedbemanning som resultat, er det ikkje vanskeleg å forstå at det blei problem med å gje brukarane god hjelp og rettleiing. I dag er over 70 000 personar under attføring. Det er over 10 pst. fleire enn det som var situasjonen for eit år sidan. I tillegg ser me ein tendens til aukande arbeidsløyse. Det inneber at brukarane står lenger i kø, saksmengda veks og arbeidspresset for saksandsamarane blir enormt. Fleire kontor melder om stor auke i talet på sjukmeldingar.

Eg er glad for at det nå er stor semje om å gjere noko fort. Regjeringa bør så snart som råd gå grundig gjennom regelverket, slik at ein kan rette opp uheldige og utilsikta utslag. Vidare er det viktig å føre vidare overgangsordninga for dei som den 1. januar 2002 var under attføring, og at dei som kan dokumentere ekstraavgifter på grunn av manglar eller feil frå Aetats side, blir sikra kompensasjon for desse ekstraavgiftene. Denne kompensasjonen bør òg gjelde for dei som blei registrerte til attføring etter 1. januar 2002.

Arbeidarpartiet meiner òg at det er viktig å ha fleksible ordningar om fritak frå meldeplikta. Det kan vere mange årsaker til at enkelte bør få fritak for meldeplikta. I tillegg må meldekorta utformast på ein slik måte at ingen kan misforstå korleis korta skal fyllast ut. For Arbeidarpartiet er det viktig at Regjeringa gjennomgår også dette raskt.

I tillegg må utbetalinga bli kvalitetssikra slik at mottakarane får utbetalinga i rett tid. Konsekvens av bortfall av hushaldsutgifter og moglegheit for friinntekt må òg vurderast nærare.

Eg skal ikkje gjere det til vane å gje politiske motstandarar ros, men her finn eg grunn til å gje saksordføraren ros for å ha ført fram ei innstilling som har samla komiteen i gode og viktige merknader og framlegg til vedtak.

Dette vil nok få fleire personar under attføring til å sjå litt ljosare på framtida.

Peter Gitmark (H): Attføring innvilges personer som på grunn av sykdom, skade eller lyte er ute av stand til å fortsette sitt arbeid, men som etter omskolering eller kvalifisering vil kunne ta annet arbeid.

Det er tverrpolitisk enighet om at det er spesielt viktig at de som på grunn av sykdom må slutte i sitt arbeid, får tilbud om og gjennomfører et attføringsopplegg. Attføring er positivt for den enkelte som gjennomfører og klarer å komme seg tilbake i jobb, og det er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det blir dessverre ofte glemt.

Stortinget vedtok ved behandling av Ot.prp. nr. 48 for 1998-99 å endre beregningsreglene for rehabiliteringspenger og attføringspenger etter folketrygdloven. De to ytelsene skulle ikke lenger beregnes etter reglene for uførepensjon. I stedet skulle ytelsene beregnes på grunnlag av pensjonsgivende inntekt, som for dagpenger.

Hovedpunktene var:

- Minste årlige ytelse for rehabiliterings- og attføringspenger foreslås satt til 1,6 G.
- Gjeldende forsørgertillegg består av ektefelle tillegg og barnetillegg og er behovsprøvet.
- Attføringsstønad «stønad til husholdsutgifter» foreslås avvirket. I stedet foreslås innført en egen stønad til barnetilsyn for deltakere i attføringstiltak.
- Dette legges til rette for at Arbeidsmarkedsetaten skal overta beregningen av attføringsytelsene, en oppgave som nå ligger i Trygdeetaten.
- Det blir lagt opp til overgangsregler, slik at stønadmottakerne ved ikrafttreden kan regne med å beholde om lag samme ytelse i en rimelig periode.
- Og ikke minst: Omleggingen forutsettes å ville medføre stor forenkling i saksbehandlingen og frigjøring av administrative ressurser.

Det var bred politisk enighet om omleggingen. Høyre og SV var imot å fjerne adgangen til å beholde en inntekt på 0,5 G før attføringspenger graderes.

De nye reglene for beregning av rehabiliterings- og attføringspenger trådte i kraft den 1. januar 2002. I Ot.prp. nr. 48 for 1998-1999 ble det lagt opp til at det skulle lages overgangsregler som sikrer mottakerne mot nedgang i ytelsene når de nye reglene trer i kraft, samtidig som det skulle være et mål at Trygdeetaten og Arbeidsmarkedsetaten ikke skulle måtte opprettholde to ulike beregningssystemer i lang tid fremover. Dersom ytelsene ble høyere etter nye regler, skulle mottakeren kunne velge å gå over til nytt regelverk. Overgangsreglene skulle gjelde ut attføringsperioden.

Regjeringen la også i 2002-budsjettet til grunn at overgangsreglene skal utformes slik at personer som mottar attføringspenger når de nye reglene trer i kraft, ikke skal gå ned i netto ytelse. Mottakere av attføringspenger vil imidlertid ikke kunne velge en høyere ytelse dersom dette hadde blitt resultatet etter nytt regelverk.

Innføringen av det nye regimet har medført et høyt støynivå. Det skyldes at en del stønadmottakere har

opplevd et fall i inntektene til livsopphold, og at Aetat ikke gjorde en god nok jobb ved omleggingen.

Regjeringen har siden bestemt å tildele Aetat 15 mill. kr ekstra. Beslutningen er fattet på grunn av alvorlige signaler fra brukerne, spesielt i forbindelse med innføring av nytt regelverk for attføring.

På bakgrunn av problemene som omleggingen har medført, har Arbeiderpartiet og SV fremmet hvert sitt Dokument nr. 8-forslag.

Jeg vil – og dette blir ingen vane – rose opposisjonen som sammen med regjeringspartiene har kommet fram til løsninger som vil danne grunnlag for å bøte på problemene og lette situasjonen for de menneskene som er under attføring, bl.a. ved at overgangsordningen som i 2002 ble innskrenket til ett år, skal videreføres for alle dem som ved regelendringens ikrafttredelse var under attføring.

Nå må vi gi Aetat ro og med det en mulighet til å løse de oppgaver som etaten er satt til å gjøre.

Per Sandberg (FrP): Jeg synes saksordføreren innledningsvis var inne på et vesentlig punkt, og det var at dette har vi et felles ansvar for. Jeg synes også at innstillingen bærer preg av at vi alle sammen tar det ansvaret.

Forslagsstillerne har her tatt opp et vesentlig problem. Det viser seg at det nytter også for de svake i samfunnet å nå fram med sitt budskap gjennom lobbyvirksomhet – det er kanskje ikke noe særlig å kalle det det – men vi har i hvert fall reagert på signalene som har kommet fra de gruppene som har kommet ille ut. Fremskrittspartiet skal ta sitt ansvar, for vi var også med i flertallet. Vi har i likhet med alle de andre mottatt en rekke henvendelser fra personer som her føler seg urettferdig behandlet.

Man har jo underveis også henstillet til Regjeringen om å gjøre noe. Jeg håper at det rundskrivet som det er sagt er sendt ut til sosialkontorene, foreløpig kan avhjelpe situasjonen for dem som er verst stilt. Vi har ikke fått noen tilbakemeldinger om det, men det er jo et håp at det i hvert fall kan avlaste inntil vi har fått de vedtakene som vi gjør her i dag.

Det som er klart, er at vi forstår at det oppfattes som uverdige at mottakerne av attførings- og rehabiliteringspenger må gå på sosialkontoret for å spe på inntekten. Nålovet for å komme i betraktning hos sosialkontorene er også vesentlig strammere. Men Fremskrittspartiet understreker selvsagt at målet med Stortingets intensjon fra 1999 var at flest mulig skulle komme i arbeid. Det er mer viktig enn noensinne. Vi mener at det er viktig å legge forholdene til rette for å ta ut den restarbeidskraften som måtte finnes. De intensjonene må ligge fast fortsatt. Derfor må etter min mening følgende prioritering ligge til grunn:

1. Det skal være lønnsomt å arbeide.
2. Det skal være lønnsomt å omskolere arbeidstakere.
3. Det skal være lønnsomt å kombinere arbeid og trygd.
4. Det skal være lønnsomt å tilbakeføre uføretrygdete delvis eller helt.

Vi vet at alternativene til disse punktene altså er uføretrygd. Derfor mener også Fremskrittspartiet at det nå er viktig at vi får evaluert den nye ordningen, selvsagt med

det formål å gjøre den mer attraktiv og få personer inn under de alternative punktene som jeg nevnte i sted.

Fremskrittspartiet ønsker, når vi kommer dit at vi skal ha en evaluering, at Stortinget også bør vurdere om ordningene med attføring, medisinsk rehabilitering, arbeidsledighetstrygd, uføretrygd og økonomisk sosialhjelp bør ses i sammenheng, med det formål eventuelt å få til en samordning og en sammenslåing. Dette tror jeg vil fjerne noen av de uheldige utslagene som endringene i enkelte av disse ordningene kan gi, samtidig som det vil kunne gi enklere og raskere saksbehandling. Der vil jeg gjøre oppmerksom på Fremskrittspartiets velferdsalternativ, som peker ganske grundig på disse områdene.

Jeg finner det også nødvendig å gjøre oppmerksom på at Fremskrittspartiet ikke støtter de argumentene eller det synet som går på at reduserte bevilgninger til Aetat er del av disse problemene. Jeg finner det litt merkelig at representanten fra Arbeiderpartiet bruker det som et argument, for de budsjettendringene som skjedde for Aetats vedkommende, slo altså ikke ut da de negative signalene kom. Allerede 2. januar var brukerne her ille ute, og da hadde selvfølgelig ikke reduserte bevilgninger for Aetat slått inn. Så dette hadde vel kommet uansett.

Fremskrittspartiet vil heller ikke bruke denne saken som et argument for at Aetat i framtiden på noen måte skal styrkes i forhold til ressursene. Jeg tror nok det er viktigere at vi ser på Aetat i forhold til omorganisering og omstrukturering, og presiserer hvilke oppgaver og hvilket mandat Aetat skal ha.

Karin Andersen (SV): SV er veldig glad for at de to Dokument nr. 8-forslagene som ble fremmet, har funnet en løsning som denne, og at vi har kunnet gå videre med saken og behandlet den på en annen måte enn det vi har gjort før.

SV stod nesten helt alene da vi behandlet saken i 2000, og jeg var saksordfører for den. Jeg skal ikke si så veldig mye mer om det av typen «Hva sa vi?», for i den prosessen vi har hatt nå, har man vært lydhør for det som har kommet inn – man har altså hørt på folk. Akkurat de samme signalene kom da vi behandlet proposisjonen, og jeg har senest i dag sittet og bladd igjennom de papirene som komiteen fikk den gangen. Det er et ønske om at både storting og regjering når vi kommer med forslag til endringer, kan se med større alvor på innspill både fra brukerne og fra dem som skal praktisere dette ute i etatene. For det manglet ikke på advarsler om at dette kom til å få negative utslag for mange.

Men jeg har lyst til å si at omleggingen også bidrog til å gi dem som hadde de dårligste ytelsene, et løft. Det er et løft som SV ønsker å understreke er viktig, så vi har ikke noe ønske om å gå tilbake til den gamle ordningen totalt sett. Vi ønsker altså en bedre ordning totalt sett, der man har ressursene og mulighetene i fokus, og ikke problemene. Det som har skjedd nå, er jo at veldig mange som har gått på attføring, har fått så dårlig økonomi at de ikke har maktet å forholde seg til noe annet enn til sine egne økonomiske problemer. Og det er ganske krevende å skulle overvinne både dårlig helse og sykdom, og så

skulle komme seg tilbake til jobb. Da må vi sørge for at man underveis greier å ha rehabiliteringen, og ikke regningsbunken, i fokus.

Vi er veldig glad for at overgangsordningene skal gjeninnføres – det dreier seg om å oppføre seg ordentlig overfor dem man har inngått en avtale med. Du skal altså få et opplegg som er slik og slik, og da bør du kunne få gjennomføre det slik det var avtalt. At man også skal få dekket utgifter man får hvis det offentlige ikke oppfyller sine forpliktelser, burde jo være åpenbart. I den forbindelse er det også slik at disse etatene bør få fullmakter, slik at de kan utbetale nødvendige utgifter i situasjoner der data-anlegg eller andre ting klikker. Jeg må bare si at jeg senest i dag hørte på lokalradioen for Buskerud, der det igjen kommer meldinger om at folk som går på dagpenger, ikke har fått utbetalt pengene sine på over en måned, rett og slett fordi det er feil og rot i systemene. Sånn kan vi ikke ha det. Dette må det ryddes opp i.

Så til gjennomgangen av regelverket, som jo er den aller viktigste saken nå. SV vil oppfordre Regjeringen til å snu hver eneste stein og til å fokusere på ressursene og på måloppnåelsen, nemlig at flest mulig skal kunne komme ut i jobb. Det er det viktigste. Og der har statsråden sjøl lansert et totalkostnadsprinsipp, der man skal se på totalkostnadene – for alle parter – ved de ulike løsningene. Da må man også legge et langsiktig perspektiv til grunn og se hva det er som lønner seg, ikke bare for ett budsjetts vedkommende, men på lang sikt. Det er ingen tvil om at hvis folk kommer i jobb, har det sjølsagt stor samfunnsøkonomisk nytte. Men sjøl om folk ikke greier å forsørge seg helt av jobben sin, men må ha bistand fra det offentlige i tillegg, er det likevel verdier knyttet til det som jeg tror det er vanskelig å beregne. Jeg syns i hvert fall at man bør forsøke å se på det på en litt annen måte enn det man har gjort til i dag.

Så har jeg bare lyst til å si til slutt: Når folk som går på attføring – eller folk ellers – må gå på sosialkontoret, er det noen regler der som tvinger en til å avhende verdier for at en skal få hjelp. Det er det som er hovedproblemet med dette. Du blir f.eks. bedt om å selge bilen et halvt år før du skal være ferdig med attføringen – og vi kan jo tenke oss sjøl, kanskje den bilen er helt nødvendig for at du skal kunne greie å ha en jobb i framtida, eller kanskje du blir bedt om å selge huset ditt og må inn på leiemarkedet – dyrt og dårlig for mange! Det er altså noen bindinger til det regelverket som er svært uhensiktsmessig for dem som skal prøve å gjennomføre en rehabilitering og en attføring.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar for komiteen):
I denne saka vil eg vera raus med utdeling av ros.

Senterpartiet skjønner i januar at dei nye reglane hadde fått utilsikta verknader. Vi lytta til enkeltmenneske som hadde fått ein vanskelegare kvardag i staden for styrkte moglegheiter, og vi lytta til saksbehandlarar i Aetat som bekrefta ein urovekkjande situasjon. Og mens vi i vår vesle gruppe arbeidde med forslag, var Arbeidarpartiet og SV raskare ute: All honnør for rask reaksjon! All honnør òg til saksordføraren frå Kristeleg Folkeparti som

sette seg grundig inn i sakskomplekset og ikkje gav opp før ei så god og brei løysing som den som no ligg føre, verkeleg var i boks.

Dei vedtaka som Stortinget gjer i dag, er i samsvar med signal gitt frå fleire av oss i interpellasjonsdebattane tidleg i mars. Dei nye reglane har for mange dessverre medført mismot og pessimisme i staden for ny stimulans til kontakt med arbeidslivet.

Vi i Senterpartiet er glade for at ein samrøystes komite foreslår å vidareføra overgangsordningane for alle dei som var under attføring då reglane blei sette i kraft, og vi er ikkje mindre glade for at Regjeringa blir bedt om å sikra at alle dei som har fått forseinka utbetalningar på grunn av feil gjorde av Aetat, får kompensert dokumenterte ekstrautgifter.

Senterpartiet er einig i at ordninga med meldekort blir evaluert, og at fritak frå meldeplikt blir praktisert i samsvar med den intensjonen som er lagd til grunn både frå tidlegare regjering og frå Stortinget. Som det er peikt på i innstillinga, kan funksjonshemmingar og sosiale, psykiske og praktiske problem gjera utfylling av meldekort vanskeleg.

Vi legg elles vekt på at Regjeringa no nøye gjennomgår desse reglane. Eg veit at det her har vore ein gjennomgang tidlegare, og at det har blitt gjort mange utrekningar, og det har vore trekt fram mange eksempel i forhold til korleis regelverket kunne forenklast. Eg vil understreka det som er sagt tidlegare i dag, at når ein no ser korleis desse reglane har slått ut, gjeld det å snu alle steinar. Det er òg viktig at Regjeringa kjem tilbake med dette som ei eiga sak om det skulle visa seg at det er nødvending – og i alle fall kjem med forslag til endringar i regelverket så raskt som mogleg.

I Senterpartiet var vi tilbakehaldne i forhold til fri inntekt. Vi ser no at det kan ha sine heilt klare fordelar. Det kan sjølsagt påverka den økonomiske situasjonen for enkeltmenneske, men det kan faktisk òg stimulera fleire til å ha ei tilknytning til arbeidslivet. Så vi er einige i å be Regjeringa vurdere ei grense på 2 G.

Det som det er viktig å ha for auga, er at det naturlegvis låg element til ei betre ordning for mange i det regelverket som blei foreslått og vedteke. Det må Regjeringa no ha for auga i sin gjennomgang. Tanken er å gi fleire moglegheit til styrkt sjølvtillit, til å klara kvardagen betre, til å overvinna sjukdom og til å få prøvt seg og bli verande i arbeidslivet.

Statsråd Victor D. Norman: Formålet med det nye regelverket for attføringsytelser var bl.a. å understreke at ytelsene til yrkesrettet attføring skal være korttidytelser, og at målet for attføringen er at vedkommende skal tilbake til arbeidslivet. Samtidig var det behov for et administrativt enklere regelverk, som også var lettere å forstå for den enkelte stønadsmottaker. Jeg synes, som jeg har gitt uttrykk for i Stortinget tidligere også, at i hovedsak ivaretar det nye regelverket disse hensynene på en god måte – jeg vil understreke i hovedsak. Men jeg tror vi i ettertid kommer til å konstatere at omleggingen av systemet var en riktig omlegging, og at den brede politiske enigheten

det var om hovedtrekkene i dette systemet, er en politisk enighet som Stortinget kan være stolt av.

I forbindelse med innføringen av det nye regelverket ble det også innført nytt saksbehandlingssystem i Aetat og nye rutiner både for Aetats ansatte og for mottakerne av attføringsytelser. Dette innebar bl.a. bruk av meldekort. Siden dette var en ny ordning for personer på attføring, opplevde Aetat en økning i antall henvendelser til etaten i den første tilvenningsperioden. Det medførte et større arbeidspress i etaten, og det innebar at noen brukere i denne perioden fikk forsinkede utbetalinger som følge av flaskehals i systemet. Jeg har lyst til å gi uttrykk for at jeg er lei for at Aetats brukere opplevde redusert service i denne perioden, og er ekstra lei meg for at noen mottok ytelse forsinket. Disse problemene har avtatt, og andelen meldekort som nå sendes i retur på grunn av feil eller mangelfull utfylling, er kraftig redusert. Situasjonen er altså i ferd med å stabilisere seg på et normalt nivå.

Jeg er veldig glad for den enstemmige komiteinnstillingen. Enstemmigheten gir både tyngde og bredde for en innretning av attføringsarbeidet som skal gjennomføres av Aetat i konstruktivt samarbeid med andre.

Jeg har merket meg at komiteen foreslår at de som har fått forsinkede utbetalinger som følge av feil begått i Aetat, skal få kompensert dokumenterte ekstrautgifter de er blitt påført som følge av slike feilutbetalinger. Jeg har allerede gitt Aetat beskjed om å utarbeide en slik ordning. Jeg har også registrert at komiteen går inn for å videreføre overgangsordningene for alle dem som ved regelendringens ikrafttredelse var under attføring. Dette er et godt generelt prinsipp, og det vil bli fulgt opp i forbindelse med budsjettarbeidet.

Komiteen har videre flere forslag og merknader til det nye regelverket som det etter min vurdering er relevant å se nærmere på. Departementet er nå i gang med en evaluering av hele det nye regelverket, og i denne gjennomgangen vil man fokusere på de samme spørsmålene som komiteen er opptatt av, f.eks. hvordan ulike grupper kommer ut under nytt regelverk. Videre vil departementet evaluere utformingen av meldekort for mottakere av attføringspenger. I den forbindelse vil departementet også vurdere de konkrete synspunktene komiteen har kommet med for å gjøre regelverket bedre egnet slik at personer på attføring kan vende tilbake til arbeidslivet. Resultatet av alle disse vurderingene vil Stortinget få ta del i gjennom Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjettproposisjon for 2003.

For å sikre fremtidig verdiskaping og videreutvikling av velferdsordningene våre er det viktig med høy yrkesdeltakelse. Avtalen om et inkluderende arbeidsliv er et viktig bidrag her. Jeg registrerer at komiteen i sin innstilling også vektlegger høy yrkesdeltakelse ved å fremheve at personer som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet, må få muligheter til å delta i arbeidslivet. For at arbeidet med å få personer inn igjen i arbeidslivet skal lykkes, er det viktig at regelverket er hensiktsmessig utformet. Men regelverket alene avgjør ikke om vi vil lykkes i å få tilsatt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne. Hensiktsmessige tiltak, god oppfølging og god ser-

vice fra Aetat er også helt sentrale elementer som i samarbeid med regelverket kan bidra til å mobilisere arbeidskraften og utnytte potensialet i arbeidslivet.

Det er derfor viktigere enn noensinne å omstille og omorganisere Aetat til en brukerrettet kvalifiserings- og formidlingsetat. Og det er viktig at etaten både får ro og politisk oppslutning om denne store oppgaven. Aetat må, hvis vi skal få flere yrkeshemmede ut i arbeidslivet, utvikle kompetanse som etaten i dag mangler. Den må omstille seg slik at kvalifiseringsarbeidet får større vekt, og det er viktig at vi får like bred politisk oppslutning om de omstillingene som er nødvendig i Aetat, som den gledelig brede oppslutningen vi har om komiteinnstillingen i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Først til representanten Sandberg, som meinte at eg brukte kuttet i budsjetttramma til Aetat som eit argument for den situasjonen som er oppstått rundt problemstillinga regelverk/attføring. Det var ikkje mi meining å framstille det på den måten. Det eg meinte, var at sidan nyttår og fram til i dag har det gått føre seg ei nedbemanning i Aetat som gjer det problematisk for brukarar av etaten å få god nok hjelp og service.

Men så til statsråden. I dag må eg ha ein dårleg dag, for eg vil faktisk nytte denne talarstolen til å skryte litt av statsråden. Det skal eg heller ikkje gjere til ein vane! Men eg synest han inntek ei veldig positiv og fin haldning til det som ligg i komiteinnstillinga, og det er eg veldig glad for. Eg trur me i dag i fellesskap skal kunne klare å få til gode endringar til beste for brukarane. Mitt spørsmål til statsråden er: Ser han nå for seg tidsfaktoren rundt evalueringa? Kan han nå varsle eit tidspunkt for når han reknar med at evalueringa kan vere gjennomført, og at han kan sjå på regelendringar?

Så er det eit par område til som eg vil be statsråden sjå litt nærare på under evalueringa. Det er brukarane sin situasjon når det gjeld dei økonomiske ytingane under ferie, og når dei har fråvær på grunn av sjukdom når dei er på attføring.

Til slutt: Statsråden sa at rutine når det gjeld utbetaling, er i godt gjenge. Er det slik å forstå at dette ikkje lenger er eit problem, og at utbetalingane nå er under kontroll og ein kan fjerne merksemda iallfall rundt den problematikken?

Statsråd Victor D. Norman: Jeg tror innledningsvis at jeg kan trøste representanten Oppebøen Hansen med at det går nok over når det gjelder synspunktene på statsråden! Men ellers takk for hyggelige ord.

Når det gjelder tidsfristene for evaluering, håper vi, som jeg sa i mitt innlegg, å kunne være igjennom det meste av dette slik at det kan omtales i budsjettproposisjonen for 2003. Jeg kan ikke garantere at det er slutført på alle punkter, men mest mulig av det vi skal se på, mener jeg at vi skal kunne omtale i budsjettproposisjonen.

Jeg merker meg de synspunktene Oppebøen Hansen hadde når det gjelder brukernes situasjon, og det skal vi se nærmere på.

Når det gjelder utbetalingsproblemene, sier jeg at vi er kommet i et mer normalt gjenge. Jeg vil minne om at Aetat har ansvaret for et usedvanlig stort antall utbetalinger gjennom året, og jeg kan ikke garantere – og det kan ingen garantere – at hver eneste utbetaling i det systemet finner sted prikkfritt til enhver tid. Men det som er i ferd med å skje, er at vi kommer inn i en normalsituasjon når det gjelder folk på yrkesrettet attføring, dvs. at vi ligger på omtrent den samme feilprosent som det vi har for dag-penger. Det betyr at Aetat selvfølgelig hele tiden må jobbe med ytterligere kvalitetsforbedring, men det er ikke noen spesielle forhold lenger når det gjelder mottakere av midler til yrkesrettet attføring.

Karin Andersen (SV): Til saken om når vi skal få dette til Stortinget igjen: Jeg ønsker å gjøre statsråden oppmerksom på at på side 3 i innstillingen ber faktisk en enstemmig komite om at man kommer tilbake til Stortinget med en egen sak om dette. Det tror jeg jeg vil understreke at komiteen har sagt. Det er fordi vi mener at dette er et så stort tema at vi bør ha fokus på det i en egen sak og ikke i en budsjettproposisjon. Grunnen til at vi nå må gjøre disse strafferundene, er at det viste seg at vi forrige gang, sjøl om vi da hadde det som en egen sak, ikke helt greide å overskue hva som ville bli konsekvensene.

Så til det som statsråden sier om at vi nok er enige om hovedtrekkene. Ja, hvis det dreier seg om at ytelsene skal være pensjonsgivende – det tror jeg det er veldig bred enighet om – og at man skal øke minsteinntektene. Og jeg håper at man nå er enige om at det kan være lurt å ha et økonomisk incitament for å være i kontakt med arbeidslivet, og også at det skal være fokus på mål, selvfølgelig. Men jeg tror det er for tidlig å konkludere på om man er enige om hvilke elementer det ellers er som det er nødvendig å ha på plass i en slik ordning før man mener at den er hensiktsmessig.

Så til slutt har jeg behov for å spørre statsråden litt om det som har skjedd i forkant her. Det er jo en realitet at saken ble behandlet i Stortinget våren 2000. I tillegg til det har man altså hatt masse omlegginger på datasystemet, og man har hatt en nedbemanning i Aetat. Så ber statsråden nå om at Aetat må få ro. Betyr det at statsråden sjøl ikke planlegger noen endringer i Aetat det nærmeste året, eller hva mener statsråden egentlig med det utsagnet?

Statsråd Victor D. Norman: Til det konkrete spørsmålet om egen sak eller omtale i budsjettproposisjonen: Uansett er det slik at justeringer i regelverket her er en budsjettsak, og det må omtales i budsjettproposisjonen. Det jeg sier, er at jeg regner med at det vi skal gjennomgå, vil Stortinget få del i gjennom budsjettproposisjonen. Hvorvidt det i tillegg kan være naturlig med en omtale i egen sak, vil vi vurdere. Men uansett, dette er i hovedsak en budsjettsak, og som sådan hører den hjemme i forbindelse med budsjettproposisjonen.

Når det gjelder ro i Aetat, har jeg bare lyst til å gjenta hva jeg sa: «Det er derfor viktigere enn noensinne å omstille og omorganisere Aetat til en brukerrettet kvalifiserings- og formidlingsetat.» Skal vi få det til, er det viktig at etaten får ro og politisk oppslutning om den store oppgaven. Aetat er ikke tjent med ro i betydningen at intet skal skje, men Aetat er tjent med at det blir ro omkring det store og viktige arbeidet som må gjøres for å gjøre Aetat til en god kvalifiserings- og formidlingsetat i det 21. århundre. Aetat har veldig sterke tradisjoner, men omstillingen til de oppgavene som Aetat står overfor nå, er en stor og vanskelig prosess. Statsråden har lyst til at Aetat skal få ro på seg til å gjøre den jobben på en god måte, og ber om bred politisk oppslutning om det.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Her er det semje, slik eg oppfattar det, men til ein viss grad med omsyn til det som kan bli resultatet av den gjennomgangen som no skal vera. For det fyrste er det brei semje om at dei reglane, dei ytingane, vi i dag snakkar om, skal stimulera til eit meir inkluderande arbeidsliv. For det andre er det òg brei semje om at ytingane skal vera pensjonsgivande, og at det skal vera korttidsytningar. Men så er det jo slik at i forhold til dei steinane som no skal snuast, er det peikt på mange delelement, der det òg frå komiteen si side vil vera viktig å ha moglegheit til å gå nøye inn i dei vurderingane som departementet kjem til å koma tilbake til Stortinget med. Eg synest det er gledeleg at statsråden er utolmodig i forhold til å få fram ein slik gjennomgang for Stortinget, og at han allereie no varslar at dei endringane som han eventuelt vil føreslå, kjem til å få følgjer for budsjettet allereie for 2003. Men eg vil òg be statsråden merka seg at det faktisk er ein samrøystes komite som har bedt om ei eiga sak for nettopp å ha denne moglegheita til å gå grundig inn i sakskomplekset.

Når det gjeld Aetat, kjem vi tilbake til det. For vår del ynskjer vi ein kvalifiseringsetat, og ein etat som er flink på formidling, men vi synest faktisk ikkje statsråden sine signal så langt er med på å understreka fyrst og fremst ro for Aetat.

Statsråd Victor D. Norman: Jeg kan jo vanskelig kommentere hvordan andre oppfatter det jeg forsøker å få fram, men jeg har faktisk systematisk fra første dag forsøkt å si for det første at Aetat er en sentral og viktig etat som vi ønsker å bruke, og for det andre at en må videreføre og påta seg det store arbeid som ligger i ikke bare å formidle folk som i utgangspunktet er godt kvalifisert for arbeidslivet, men hjelpe folk som i utgangspunktet har et stort kvalifiseringsbehov, til å komme fram til det punktet hvor de også kan formidles ut i arbeidslivet. Vi ønsker å gi prioritet til tiltak som nettopp hjelper folk fram som trenger kvalifisering, og Aetat må ut fra det også omorganiseres i tråd med dette. Jeg kan ikke skjønne annet enn at vi gjennom det systematisk fra første dag har forsøkt å gi entydige positive signaler når det gjelder utviklingen av Aetat.

Det jeg dessverre kan konstatere, er at i forbindelse med saken omkring yrkesrettet attføring – hvor det helt

klart var både hendelser og aspekter ved regelsystemet som var veldig uheldig for enkelte brukere, og som komiteen nå ønsker at vi skal gjøre noe med, og som vi skal følge opp – var det nok også ønsker om å bruke dette politisk til å skape ekstra turbulens omkring Aetat. Det jeg ber om, er at vi nå ordner opp i regelverket og samtidig, alle sammen, forsøker å skape ro omkring spørsmålet om hva Aetat skal bli, for jeg har oppfattet det dit hen at hele Stortinget er enige om hovedtrekkene i den utviklingslinjen som Aetat bør ha. Og hvis det er riktig – ja så bør vi i fellesskap kunne gi uttrykk for det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

I denne debatten er det blitt delt ut mye ros, og det har vært en hyggelig tone – men nå er debatten slutt.

(Votering, se side 2533)

S a k n r . 4

Innstilling frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om pensjonar frå statskassa (Innst. S. nr. 151 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 46 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 2533)

S a k n r . 5

Redegjørelse av utviklingsministeren om utviklingspolitikken

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: For femti år siden – i denne sal – ble det bevilget 10 mill. kr til Fondet for hjelp til underutviklede land. Det var kanskje ikke et stort beløp – selv ikke den gang – men det var likevel en radikal beslutning i et land som nettopp var kommet ut av krig, og som fortsatt selv mottok bistand. Stortingets første bevilgning i juni 1952 gav grunnlaget for Indiahjelpen. Dette innledet et stort norsk engasjement for utviklingslandene. Dette markerer vi i år.

Det er all grunn til å benytte denne anledningen til å takke de mange enkeltpersoner og organisasjoner, og medarbeidere i NORAD, som har gjort det mulig for Norge å være i fremste rekke i solidaritet med utviklingslandene.

I løpet av disse femti årene har det skjedd store framskritt for verdens fattige land. Men utfordringene er fortsatt betydelige. Fortsatt lever én milliard mennesker i den dypeste fattigdom. Enda flere er fratatt sine grunnleggende rettigheter. Og fortsatt ødelegger krig og voldelig konflikt grunnlaget for vekst og velferd i mange land.

Også det siste året har vært vanskelig for mange utviklingsland. Den økonomiske veksten har vært svak, og svakere enn det som må til for å holde tritt med befolkningsveksten. Råvareprisene falt til et historisk lavmål. Sviktende etterspørsel i industrilandene er med på å forklare situasjonen. Terroristangrepene 11. september rammet ikke bare amerikansk økonomi, men rystet verdensøkonomien. Det er utviklingslandene som er mest sår-

bare for raske svingninger, og det er de fattigste som må betale regningen. Det er vårt felles ansvar å støtte opp om utviklingslandenes kamp mot fattigdommen.

FNs erklæring ved tusenårsskiftet markerer en milepæl i det internasjonale utviklingssamarbeidet. Verdens ledere har forpliktet seg til prinsippene om menneskelig verdighet, likhet og rettferdighet. Ikke bare stater, men også sentrale globale aktører som Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet har forpliktet seg på tusenårsmålene.

Målene kan etterprøves: Andelen som lever i den ytterste fattigdom og sult, skal være halvert innen 2015. Antallet kvinner som dør under svangerskap og fødsel, skal ned. Tallet småbarn som dør før de fyller fem år, skal reduseres med to tredjedeler. Spredningen av hiv/aids skal reverseres, og skolegang for alle barn, jenter så vel som gutter, skal sikres.

Tusenårsmålene har én ting til felles: De uttrykker fattigdommens ulike ansikter – de beskriver hverdagen for over én milliard mennesker. Tusenårsmålene setter mennesket i sentrum. Dette må få konsekvenser for hvordan vi arbeider med utviklingsspørsmål.

Målene kan bare nås gjennom forsterket innsats på flere områder – gjennom utenlandske investeringer, handel, gjeldslette og utviklingssamarbeid, og selvfølgelig først og fremst ved at utviklingslandene selv forbedrer sin politikk.

Drøftelsene i Monterrey i Mexico i mars i år viste at de rike landene nå har forstått at bidrag til kampen mot fattigdom også er bidrag til global sikkerhet. Løftene om mer bistand på om lag 20–25 pst. fra 2004–2006 og bedre markedsadgang forteller at dette er noe de rike landene er villige til å bidra til.

Konferansen kan bety et brudd med en langvarig trend med fallende bistandsvolum. Vi hilser velkommen at USA og EU varslet konkrete opptrappingsplaner.

Vi vet at god bistand gir resultater. Ifølge Verdensbanken vil en dobling av internasjonal bistand fra dagens nivå på drøyt 50 milliarder amerikanske dollar årlig bli nødvendig for å nå tusenårsmålene, og vi er langt fra der. Norge har under prosessen forut for Monterrey-konferansen vært en pådriver for å sette de rike landenes bistandsforpliktelser i sentrum.

Vi følger også opp på hjemmebane. Regjeringen har som mål å øke bistandsbudsjettet til 1 pst. av bruttonasjonalinntekten innen 2005.

Bistand kan aldri alene løfte et land ut av fattigdom. Hele spektret av virkemidler må tas i bruk, og landene selv må ta ansvar.

Regjeringen la i mars fram sin Handlingsplan for bekjempelse av fattigdom i Sør. Handlingsplanen vil være det grunnleggende dokumentet for utviklingspolitikken i tiden som kommer, og skal gi retningen for vår politikk langs en bred front. Hovedmålsettingen i handlingsplanen er krystallklar. Vår utviklingspolitikk skal handle om å bekjempe fattigdom, slik at vi bidrar til at tusenårsmålene nås.

Tusenårsmålene er ambisiøse. De krever et globalt krafttak. Vi skal gjøre vårt, og derfor er også handlings-

planen svært ambisiøs. Det vil kreve mye å følge den opp. Vi må derfor sikre at vi er best mulig utrustet og organisert for at vi skal kunne lykkes. Vi starter derfor nå en bred evaluering og gjennomgang av hele bistandsforvaltningen – inkludert Utenriksdepartementet og NORAD her hjemme og ambassadene i våre samarbeidsland.

Det er første gang en slik evaluering gjøres i Norge. Evalueringen skal danne grunnlaget for en modernisering av forvaltningen som skal sikre at Norge blir en mest mulig effektiv og resultatorientert utviklingsaktør internasjonalt. Vi skårer allerede høyt i internasjonale sammenligninger, men uten en best mulig forvaltning når vi ikke de målene vi har satt oss i handlingsplanen. Dette moderniseringsarbeidet skal gjennomføres innenfor rammen av Regjeringens prosjekt for modernisering, desentralisering, effektivisering og forenkling i offentlig sektor.

Jeg vil peke på noen sentrale initiativer og perspektiver i handlingsplanen.

I handlingsplanen peker vi på at en rekke forhold påvirker utviklingslandenes økonomi og situasjonen for fattige mennesker i disse landene. Noe er utenfor vår kontroll. Andre utfordringer kan vi møte.

Internasjonale og nasjonale rammebetingelser for handel med varer og tjenester, gjeld og investeringer påvirker utviklingslandene, ofte i større grad enn bistanden. Vi må derfor sikre at politikken på disse områdene leverer i forhold til fattigdomsbekjempelse. Handel og investeringer kommer jeg tilbake til. På gjeldsområdet følger Regjeringen nå opp den utvidede gjeldsplanen som er behandlet av Stortinget. Også norsk politikk innenfor f.eks. energi, fiskerier og landbruk skal gjennomgås for å sikre at den er mest mulig konsistent i forhold til målene for utviklingspolitikken.

En slik gjennomgang vil se på ulike sider ved vår politikk for å klargjøre hvordan vi bedre kan bidra til å redusere fattigdom i utviklingsland. Denne gjennomgangen skal gjennomføres innen utgangen av året. På grunnlag av dette håper vi å bidra til større grad av sammenheng i politikken.

Handlingsplanen tallfester et mål om at minst 40 pst. av vår bilaterale bistand skal gå til de minst utviklede landene, MUL. Det er disse landene som trenger bistand mest, ettersom de har små utsikter på kort sikt til å få tiltrukket kapital fra andre kilder. En slik andel ligger betydelig over hva industrilandene i snitt gir til de fattigste landene. Den bør imidlertid være innen rekkevidde for oss, og på sikt bør den økes ytterligere.

Vi skal selvsagt ikke glemme de store fattige befolkningsgruppene også i andre utviklingsland. Vi har som en klar målsetting at vår bistand til disse andre landene også skal komme de fattigste til gode. I samarbeidsland skal situasjonen for spesielt sårbare grupper, inkludert funksjonshemmede og urfolk, gis økt oppmerksomhet.

Handlingsplanen bygger på et klart rettighetsperspektiv. Grunnleggende menneskerettigheter er det overordnede mål for utvikling og samtidig avgjørende for å skape utvikling. Retten til utdanning og ytringsfrihet, f.eks.,

er menneskerettigheter og skal fremmes av nettopp den enkle grunn. Samtidig frigjør disse rettighetene krefter som skaper og stimulerer utvikling. Satsing på økonomisk vekst er nødvendig, men langt fra tilstrekkelig for å bringe folk ut av fattigdom.

Utdanning er et av de mest sentrale virkemidlene for å bekjempe fattigdom og fremme utvikling. Investering i grunnutdanning for jenter og kvinner gir den beste avkastningen. Det viser flere rapporter. Utdanning fører til færre barnefødsler, bedret helse for familien og høyere inntekter for kvinnene. Utdanning fremmer likestilling. Utdanning frigjør skaperevne og troen på at man kan endre sin egen situasjon til det bedre og er forankret i menneskerettighetene. Det er grunnleggende for å bygge landet. Derfor står utdanning så sentralt i tusenårsmålene, og derfor er utdanning jobb nr. 1 for denne regjeringen innenfor utviklingspolitikken.

Samarbeidsregjeringen forplikter seg til å øke støtten til utdanning til 15 pst. av den samlede bistanden. Vi vil bidra til at utdanning får en større plass innen alle deler av utviklingssamarbeidet, også innen den humanitære bistanden. Dette innebærer tilbud om fri grunnutdanning for alle. Jeg har igangsatt et arbeid for å utforme en utdanningsstrategi for å nå dette målet.

Det handler selvfølgelig ikke bare om hvor mye penger som bevilges, men også til hvilke formål. Vi må legge økt vekt på å bidra til fullføring av utdanning og til å styrke kvaliteten i utdanningen. Det er derfor nødvendig å satse på lærerutdanning og læremidler, i tillegg til institusjonsutvikling og kompetansebygging. Dette bør fortrinnsvis skje ved å gå inn i større sektorprogrammer under myndighetenes egen styring.

Norge er vertskap for en konferanse om utdanning og utvikling i regi av Nordisk Ministerråd i Oslo i begynnelsen av juni i år. Konferansen bringer utviklingsministre og utdanningsministre i de nordiske landene sammen for første gang. Konferansen skal bidra til at Nordens faglige og finansielle ressurser skal kunne utnyttes best mulig i et felles løft for utdanning i fattige land.

Investering i helse er også en investering i utvikling og en forutsetning for å nå målene i handlingsplanen. Barn, ungdom og kvinner skal prioriteres.

Verdens Helseorganisasjon la i desember i fjor fram en rapport som viser at dersom utviklingslandene øker den andelen de bruker av sitt bruttonasjonalprodukt til helseformål med 2 pst., og givelandene parallelt øker sin helsebistand til 0,1 pst. av sitt bruttonasjonalprodukt, vil det innen 10 til 15 år gi en økonomisk avkastning på fem til seks ganger innsatsen. Og åtte millioner menneskeliv vil hvert år bli reddet. Det er viktige tall.

Sammenhengen mellom helse og utvikling ser vi i dag klart i kampen mot hiv/aids-epidemien. Tre millioner mennesker døde av aids i 2001. Beregninger viser at de landene som er hardest rammet som et resultat av epidemien, kan få redusert sitt bruttonasjonalprodukt med mer enn 20 pst. innen 2020. Dette tar vi på alvor. Derfor viderfører Regjeringen den tunge satsingen på hiv/aids og helse. Regjeringen vil også arbeide for økt internasjonal innsats i kampen mot kjønnslemlestelse av kvinner.

Regjeringens handlingsplan for fattigdomsbekjempelse slår fast at landenes egne fattigdomsstrategier skal ligge til grunn for vårt bilaterale samarbeid.

Planene vil være basis for mobilisering av egne ressurser og for prioritering av oppgaver mellom givere. En forbedring av styresettet er nødvendig for å lykkes. Derfor tar Regjeringen nå et eget initiativ for godt styresett i utviklingssamarbeidet. Det dreier seg både om å forbedre offentlig politikk og forvaltning og å styrke de såkalte kontrollfunksjonene. Vi foretar nå en systematisk kartlegging av situasjonen i første rekke i våre hovedsamarbeidsland.

På forvaltningssiden ser vi nærmere på forhold som behov for reformer i offentlig sektor, økonomistyring, tiltak mot korrupsjon og styrking av rettsstaten gjennom justissektoren.

På kontrollsiden retter vi oppmerksomheten både mot statlige kontrollorganer som riksrevisjon, politiske institusjoner som nasjonalforsamlinger og ikke-statlige aktører som politiske partier, frie medier, organisasjoner i det sivile samfunn og lokalsamfunn som skal nyte godt av bistand. Slike ikke-statlige vaktbikkjer har en meget viktig funksjon i arbeidet for å styrke styresettet i utviklingslandene.

Regjeringen legger stor vekt på korrupsjonsbekjempelse og vil forsterke det arbeidet som ble påbegynt for tre år siden på dette området.

Vi kan ikke kreve perfektjon av samarbeidslandene. På grunnlag av denne gjennomgangen vil vi imidlertid diskutere med myndighetene i landet hvilke tiltak som kan iverksettes på forvaltningssiden så vel som på kontrollsiden. I samråd med andre givere og utviklingsaktører vil vi tilby konkret finansiell støtte og kompetanse til å bygge opp bedre kapasitet for godt styresett. Også her er koordineringen nøkkelen. Våre tre partnere i Utstein-samarbeidet, Nederland, Storbritannia og Tyskland, vil være viktige medspillere.

En demokratisk utvikling, med bred folkelig deltakelse, er av stor betydning for å presse fram større ansvarlighet både hos politikere og i forvaltningen. Et fungerende demokrati er en nøkkel i kampen mot både korrupsjon og fattigdom. Her har de politiske partiene en sentral rolle.

Enkelte giverland har i noen år hatt ordninger med støtte til politiske partier i utviklingsland. Som ledd i styresettinitiativet vil Regjeringen i løpet av sommeren etablere et norsk senter for demokratistøtte som skal bidra til å styrke partienes organisasjoner og funksjon. Regjeringen har kommet til at dette er en bedre ordning enn tidligere forslag om tilknytning til Institutt for menneskerettigheter.

Slik kan norske politiske partier bistå i utviklingen av demokratiet i utviklingsland. De politiske partiene er forutsatt å søke midler på grunnlag av konkrete prosjektforslag. Det skal legges vekt på å fremme flerpartisystemer og gjennomføring av frie valg. Kvalifisering av kvinnelige politikere vil bli viktig. En stor del av midlene bør gå til tiltak hvor flere partier samarbeider, både i Norge og i samarbeidslandene. Tiltak i norske hovedsamarbeidsland

skal prioriteres. Prosjekter i andre samarbeidsland bør i begrenset utstrekning også kunne støttes.

Regjeringen har bygd på både britiske og nederlandske erfaringer i utformingen av ordningen og har hatt gode konsultasjoner med representanter for de norske politiske partiene og deres sideorganisasjoner. De politiske partiene vil også bli trukket inn i arbeidet med å utforme retningslinjer for denne nye ordningen.

Også det sivile samfunn har en viktig kontrollfunksjon. Regjeringen legger stor vekt på det nære samarbeidet med frivillige organisasjoner. Det kanaliseres i dag mer bistandsmidler til utviklingstiltak og humanitær innsats gjennom frivillige organisasjoner enn gjennom stat til stat-bistanden til våre samarbeidsland. Det viser hvilken vekt som legges på organisasjonenes rolle. Det illustrerer også hvilket stort ansvar som hviler på organisasjonene.

Vi ønsker mangfold. Det kan ofte være lettere for norske frivillige organisasjoner enn den norske stat å bidra til utvikling av organisasjoner som kan være vaktbikkjer og kritiske korrektiver. Men de organisasjonene som yter sosiale og andre tjenester, må også se nødvendigheten av å arbeide samordnet i forhold til nasjonale myndigheters egne planer og prioriteringer. Flere av våre samarbeidsland har gitt uttrykk for at dette er svært viktig i forhold til egen planlegging og oversikt over tilgjengelige ressurser.

En rekke av organisasjonene samarbeider nå også innenfor rammene av Fredskorpset. Det nye Fredskorpset støtter samarbeid mellom organisasjonene og institusjoner i Norge og i utviklingsland og bistår også i rekruttering og opplæring. Fredskorpset er i løpet av det siste året kommet godt i gang, og hadde ved utgangen av fjoråret virksomhet i over 50 land.

Visjonen bak Fredskorpset er kompetanseoverføring og gjensidig samarbeid for utvikling. Det handler også om å skape endringsagenter hjemme og ute, og flere fredskorpser fra utviklingsland er nå i Norge. I så måte er ungdommen en gruppe som fortjener en større rolle og flere muligheter til å bli involvert.

Vi vil derfor gjøre to ting:

For det første vil Regjeringen i statsbudsjettet for 2003 foreslå å etablere et separat ungdomsprogram under Fredskorpsets ledelse, det såkalte FK Ung. Dette programmet vil støtte opp om de mange ungdomsutvekslingsprogrammene som drives av en rekke frivillige organisasjoner. Ungdomsprogrammet under Fredskorpset skal forplikte ungdommene til grundig opplæring før utreise, og skikkelig oppfølging etter hjemkomst. Vi håper disse ungdommene blir bærere av verdier og engasjement som vi trenger i kampen mot fattigdommen.

For det andre ønsker jeg i dette jubileumsåret å etablere et ungdomspanel – eller vår egen vaktbikkje. Dette panelet skal ha representanter utvalgt av ungdommens egne organisasjoner. Panelet skal få anledning til kritisk å vurdere utviklingspolitikken vår og gi sine synspunkter og kommentarer på det vi gjør. Jeg lover å ta både ris og ros alvorlig.

Som et neste initiativ i styresettarbeidet vil Regjeringen foreslå en større satsing på frie og differensierte medier. Dette vil vi komme tilbake til.

Skal vi nå målene om fattigdomsbekjempelse, er næringsutvikling og verdiskaping nødvendig. Den forrige regjeringen Bondevik lanserte i 1999 en strategi for næringsutvikling i Sør. Vi har nå satt fart på oppfølgingen av strategien, slik vi også signaliserte i budsjettet i fjor.

Jeg har derfor satt i gang en systematisk gjennomgang av alle våre hovedsamarbeidsland i forhold til næringsutvikling. Vi skal identifisere flaskehalsene og muligheter. Vi skal se nærmere på områder hvor norske aktører kan bidra og har komparative fortrinn. Og vi skal se på samarbeidsmuligheter med andre internasjonale aktører.

Jeg har invitert næringslivet med i dette arbeidet. Samarbeidet har utviklet seg meget konstruktivt. Landgjennomgangene gjennomføres i første omgang i Bangladesh, Malawi, Mosambik, Sri Lanka, Tanzania og Uganda.

Samarbeidet og partnerskapet mellom næringsliv og myndigheter er viktig. For å styrke dette samarbeidet vil det før sommeren bli opprettet et eget sekretariat i NHO med ansvar for utviklingssaker. Sekretariatet skal bl.a. fungere som ressursbase for bistandsmyndighetene og bidra til utvikling av partnerskapet mellom næringslivet, frivillige organisasjoner og myndigheter.

Samtidig som OECD-landene nå avbinder sin bistand til de minst utviklede landene, åpner dette også nye markeder for norsk næringsliv. Alle bistandsfinansierte prosjekter av en viss størrelse i de minst utviklede landene skal fra 1. januar i år notifiseres til OECD. For å sikre like forhold og åpen internasjonal konkurranse arbeider Regjeringen i OECD for å oppnå enighet om felles innkjøpsprosedyrer. Fra norsk side ønsker vi også at anbudsdokumentene skal stille krav til miljø- og arbeidsstandarder, og at de tar høyde for faktorer som kompetanseoverføring og vedlikehold.

Handel er en viktig forutsetning for næringsutvikling. Fra 1. juli i år vil alle varer fra de minst utviklede landene kunne importeres tollfritt og kvotefritt til Norge. Vi arbeider nå aktivt med norske importører og næringsliv for å få fram produkter som tilfredsstiller våre kvalitetskrav, og som dermed kan finne veien til det norske markedet.

Økt markedsadgang er også et sentralt krav fra utviklingslandene i den nye WTO-runden. Regjeringen legger vekt på arbeidet for å øke markedsadgangen for varer også fra andre land enn de minst utviklede. Samtidig er det viktig å opprettholde fokus på de minst utviklede land både når det gjelder markedsadgang og faglig bistand til å delta i WTO-forhandlingene.

Landbruk må stå helt sentralt i arbeidet med næringsutvikling i fattige land. Majoriteten av verdens fattige bor på landsbygda. Likevel har andelen av norsk og internasjonal bistand til utvikling av landbrukssektoren falt betydelig de senere år. Regjeringen vil bidra til å snu denne trenden. En rådgivende gruppe for bistand til landbruksutvikling er nedsatt for å fremme anbefalinger om kon-

krete tiltak innen september i år. Dette vil Regjeringen derfor komme tilbake til.

Regjeringen varslet i forbindelse med behandlingen av tilleggsproposisjonen at den ville komme tilbake med vurderinger av våre samarbeidsland.

Den mest umiddelbare problemstillingen er vårt samarbeid med Zimbabwe. Det er viktig å styrke det internasjonale presset mot president Mugabe og hans regjering. Målet er å få myndighetene til å respektere menneskerettighetene og demokratiske spilleregler, stanse den politiske volden og arbeide for nasjonal forsoning. Det er derfor bestemt at Norge skal slutte seg til de internasjonale straffetiltakene mot president Mugabe og hans nære støttespillere.

Samarbeidet med myndighetene i Zimbabwe ble frosset i 2001. Alle de suspenderte avtalene på bistandsområdet vil nå bli sagt opp. Utviklingssamarbeidet gjennom ikke-statlige kanaler vil imidlertid bli opprettholdt. Målet er å bidra til en demokratisk utvikling, styrke respekten for menneskerettigheter, forsvare ytrings- og pressefriheten, fremme nasjonal forsoning, samt avhjelpe den humanitære krisesituasjonen. For å kunne sikre tilstrekkelige ressurser til slike tiltak vil Regjeringen ikke foreslå å stryke Zimbabwe fra listen over andre samarbeidsland.

Regjeringen har signalisert at man ville se nærmere på utviklingen i Zambia. Selv om det ble påpekt betydelige mangler ved valget i desember 2001, har landets nye president på kort tid maktet å skape avstand til den regjering som han overtok etter, dette til tross for at han tilhører samme parti. Den nye regjeringen har også kommet med positive signaler om kamp mot korrupsjon og en mer aktiv fattigdomsbekjempelse.

Regjeringen foreslår nå at landet opprettholdes som hovedsamarbeidsland. Vi må imidlertid følge utviklingen i landet meget nøye for å kunne vurdere grunnlaget for fortsatt å gi Zambia høy prioritet i vårt utviklingssamarbeid.

De fornyede krigshandlingene mellom Etiopia og Eritrea i 1999 førte til at stat til stat-bistanden til Etiopia og Eritrea ble frosset i mai 2000. Både konfliktforholdet til Eritrea og interne utviklingstrekk med svekket respekt for demokrati og menneskerettigheter var bakgrunnen for at Stortinget vedtok å endre Etiopias status som hovedsamarbeidsland.

Fredsprosessen har hittil gått bedre enn mange forventet. Vi håper den positive utviklingen kan gi grunnlag for på ny å innlemme Etiopia i gruppen av hovedsamarbeidsland. Det er vårt siktemål. Det er imidlertid på dette tidspunkt for tidlig å konkludere. En rekke vanskelige spørsmål gjenstår i fredsprosessen, og selve grensedemarkeringen som fordrer FNs fredsbevarende nærvær, antas å ville strekke seg til 2004. Forholdet til Eritrea vil også ha betydning i denne sammenhengen og for våre vurderinger. På dette grunnlag kan jeg derfor ikke anbefale at Etiopia nå oppgraderes til hovedsamarbeidsland.

Norge har gjennom mange år hatt en omfattende tilstedeværelse i Mali gjennom frivillige organisasjoner, og også gitt bistand via multilaterale organisasjoner. Mali oppfyller en lang rekke av kriteriene som stilles til nors-

ke hovedsamarbeidsland. Dette gjelder ikke minst landets reformvilje. En fattigdomsstrategi er under utarbeidelse, og nye demokratiske valg ble gjennomført i april. Dette er en utvikling vi følger med stor interesse.

Landet er imidlertid fortsatt i en tidlig fase av reformene. Det gjenstår å se hvordan det pågående presidentvalget vil påvirke utviklingen i landet. Dersom den positive utviklingen fortsetter, vil vi på egnet måte komme tilbake til spørsmålet om Mali skal bli hovedsamarbeidsland. Fram til da vil jeg anbefale at det brede samarbeidet med de frivillige organisasjonene, forskningsmiljøene og FN-systemet videreføres.

Når det gjelder gruppen av andre samarbeidsland, varslet Regjeringen at den ville se nærmere på utviklingen både i Madagaskar og i Rwanda.

Norge har i over hundre år hatt et nært forhold til Madagaskar, både gjennom misjon og bistand. En forutsetning for at vi skulle kunne styrke vårt utviklingssamarbeid med Madagaskar, var at landet fikk et styre som arbeider i en demokratisk retning, sikrer menneskerettighetene og bekjemper korrupsjon. Madagaskar har dessverre kommet til kort på dette området. Presidentvalget i desember i fjor kunne ha rettet opp dette inntrykket, men utfallet har foreløpig skapt en uavklart situasjon. Landets økonomi er blitt sterkt skadelidende, og behovet for humanitær bistand utenfra er økende. Avtalen mellom partene, som nylig ble inngått i Dakar, mellom presidentkandidatene, var et skritt i riktig retning. Situasjonen er imidlertid svært spent etter at landets høyesterett etter ny valgopptelling har utpekt en vinner. Regjeringen vil følge utviklingen nøye. Norge er beredt til å støtte det gassiske folket i denne vanskelige og akutte situasjonen. På denne bakgrunn er det vanskelig å gi en anbefaling vedrørende spørsmålet om Madagaskars status som eventuelt samarbeidsland.

Situasjonen i Rwanda er fortsatt vanskelig. Rettsoppgjøret etter folkemordet i 1994 utgjør fremdeles en hovedutfordring for landet. Valg planlegges etter at grunnloven mot slutten av 2002 er på plass. Fortsatt er situasjonen for menneskerettighetene meget svak. Regjeringen finner derfor ikke grunnlag for å innlemme Rwanda i gruppen av andre samarbeidsland.

Når det gjelder Niger, Bhutan og Mongolia, har det ikke skjedd noe som skulle tilsi endringer i Regjeringens tilråding om at landene ikke inngår i gruppen av andre samarbeidsland.

I inneværende budsjettår har vi ikke lenger noe hovedsamarbeidsland i Mellom-Amerika. Det er ikke grunnlag for å endre på dette foreløpig, selv om nye regjeringer i både Nicaragua og Honduras har gitt positive signaler og vist vilje til å bekjempe korrupsjon. Flere av landene i regionen er inne i en kritisk fase i demokratiseringsprosessen, og det kan bli aktuelt å støtte opp om positive utviklingstendenser. I arbeidet med neste års statsbudsjett vil Regjeringen ut fra dette perspektivet vurdere en styrking av den regionale innsatsen overfor Mellom-Amerika.

Vi har nok et dramatisk år bak oss. En rekke land har vært preget av krig og konflikt.

Fred og utvikling henger sammen. Satsing på fred er investering i utvikling og fattigdomsbekjempelse. Med fredsbyggende bistandstiltak vil vi fremme levedyktige politiske og administrative strukturer, demokrati og respekt for menneskerettigheter. Vi vil bidra til sikkerhet, forsoning og ikke-voldelig konfliktløsning. Vi vil arbeide for at fredsbygging integreres i nasjonale fattigdomsstrategier i konfliktområder.

Ansvar for å bygge fred hviler på de involverte partene. Men det internasjonale samfunn kan bistå ved å forebygge, bygge kompetanse, kapasitet og institusjoner, og støtte prosesser som fremmer konfliktløsning. Utviklingssamarbeidet spiller her en nøkkelrolle.

Vi legger stor vekt på støtte til FNs arbeid for konflikt håndtering og fredsbygging. Vi vil bidra til å styrke og utvikle en samlet internasjonal tilnærming til fredsbygging under FNs ledelse. Men norsk innsats kan også kanaliseres bilateralt eller gjennom andre organisasjoner.

Norge har fortsatt et sterkt engasjement både i Sudan, Midtøsten og Sri Lanka. I tillegg har vi systematisert vår innsats for fredsbygging i Vest-Afrika og i Great Lakes-regionen. I år leder Norge også Støttegruppen for Afghanistan.

Afghanistan kom raskt i sentrum for verdens oppmerksomhet etter terroranslagene mot USA 11. september i fjor. Tørke og over to tiår med konflikter har satt dype spor. Infrastruktur er ødelagt, menneskelige ressurser er utarmet og sosiale institusjoner oppløst.

Norges lederskap i støttegruppen gir god mulighet til å spille en aktiv rolle i den internasjonale koordineringen av bistanden til landet og i dialogen for å påvirke den videre politiske utviklingen. Det er akutt behov for både humanitær bistand og støtte til sikkerhetstiltak, gjenoppbygging og langsiktige utviklingstiltak i en situasjon som er blitt enda mer prekær etter jordskjelvene rett før påskehelgen.

Den nye posten for overgangsbistand er en viktig kilde til å finansiere norsk bistand til gjenoppbygging av Afghanistan. Norge tar sikte på en samlet støtte til landet for 2002 på om lag 350 mill. kr.

Overgangsbistand og bistand til fredsbygging er viktig, men samtidig svært risikofylt. Det har vi ikke minst opplevd i palestinske områder, hvor institusjoner og utviklingsprosjekter finansiert med norsk og internasjonal bistand bombes og ødelegges.

Den pågående krisen i området har ført til at det ordinære utviklingssamarbeidet med de palestinske myndigheter har måttet tilpasses situasjonen. Deler av det langsiktige utviklingsprogrammet er blitt forsinket, samtidig som vår støtte til kortsiktige prosjekter og nødhjelp har økt.

Det er dessverre lite nå som tyder på at den økonomiske og sosiale situasjonen i det palestinske området vil gjøre det mulig med det første å vende tilbake til de opprinnelige planene for utviklingssamarbeid. Det er derfor innledet et arbeid med en ny strategi for norsk bistand til palestinerne.

Savimbis død har utløst en politisk utvikling i Angola som gir håp om at landet kan komme seg ut av 40 års

borgerkrig. Fredsbygging blir en viktig oppgave. Utviklingen den senere tid kan innebære en endring i de begrensninger i bistanden til Angola som Regjeringen la opp til i tilleggsproposisjonen. Regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet i budsjettforslaget for 2003.

Det vil også bli redegjort nærmere for Norges støtte til fredsbygging og utvikling i neste års budsjett.

Regjeringens handlingsplan for fattigdomsbekjempelse gir et godt grunnlag for en målrettet og konsekvent norsk utviklingspolitikk og for norsk innsats i internasjonale fora. Konferansen om finansiering for utvikling har skapt et godt grunnlag for viktige kommende toppmøter.

I begynnelsen av mai vil FN holde sin spesialsesjon om barn. Spesialsesjonen er en milepæl i den internasjonale satsingen for å styrke barns rettigheter og velferd. For Norge er det viktig at spesialsesjonen bidrar til å sette barns grunnleggende rettigheter til helse, skolegang, utvikling, beskyttelse og deltakelse i fokus.

Verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling vil finne sted i Johannesburg, etter sommerens matvaretoppmøte i Roma, der retten til mat vil bli framhevet fra norsk side.

Det er nå gått ti år siden Rio-toppmøtet. Det sentrale budskapet fra Rio var at jordens befolkning – fattige som rike – er knyttet sammen i et ubrytelig fellesskap. Vi trenger handlingsorienterte og forpliktende resultater. Og FNs rolle i arbeidet for bærekraftig utvikling må styrkes.

Mange av verdens fattige er direkte avhengige av naturressursene og de økologiske systemene for å dekke sine behov. Både lokale og globale miljøendringer vil ramme de fattigste hardest. Konsekvensene av klimaendringer er størst for de fattigste landene, som har minst ressurser til å tilpasse seg. Samtidig har disse landene bare i liten grad bidratt til problemene. Norge og andre rike land har derfor et moralsk ansvar både for å redusere egne klimagassutslipp og for å bøte på konsekvensene.

Når vi drar til Johannesburg, ønsker vi å bidra til en ny giv i arbeidet for bærekraftig utvikling. Vi vil stadfeste behovet for sterke internasjonale institusjoner, både på utviklingsområdet og innen miljøfeltet, med klare forpliktelser. Vi vil videre arbeide for godt nasjonalt styresett, for konsistens i rike lands politikk for å bekjempe fattigdom og understreke behovet for mer bistand til de fattigste for å bringe oss nærmere målet.

I de femti år Norge har deltatt i det internasjonale utviklingsarbeidet, har det skjedd store framskritt. Bare de siste 20 årene har verdens befolkning økt med 1,6 milliarder mennesker. Ifølge tall fra Verdensbanken er det imidlertid færre mennesker som lever i absolutt fattigdom i dag enn det var for 20 år siden – 200 millioner færre, for å være nøyaktig. Det er et godt resultat. Ved begynnelsen av et nytt århundre står det internasjonale samfunn likevel foran betydelige utfordringer. Det må legges til rette for varig økonomisk vekst og demokratisk utvikling. Dette er avgjørende for å styrke utviklingslandene i deres kamp *mot* fattigdom og *for* utvikling.

Utvikling kan ikke skapes utenfra. Utvikling er først og fremst et resultat av det enkelte lands egen innsats, bygd på egne forutsetninger. Dette er det bred internasjonale

enighet om, blant både rike og fattige land. Men det er også bred enighet om en ting til, nemlig at vi i den rike del av verden også sitter med en avgjørende del av ansvaret. Det er vi som må være villige til å slette gjeld og bygge ned handelshindringer. Det er vi som må bidra med en betydelig del av den finansiering som må til om fattige skal få et menneskeverdig liv. Utvikling dreier seg om å utvide menneskers frihet, menneskers valgmuligheter. Skal fattige også få muligheten til et annet liv, eller skal de for alltid være prisgitt fattigdommens tvangstrøye?

Er det én ting vi ikke mangler i vår del av verden, så er det valgmuligheter. Men noen valg er viktigere enn andre. Vi har valget mellom å bidra til at også folk i fattige land får frihet og valgmuligheter, eller å la være. Vi kan være en del av problemet, eller en del av løsningen. Jeg har tillit til at denne sal fortsatt vil velge rett side i dette livsviktige spørsmålet.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at redegjørelsen legges ut til gjennomsyn og føres opp til behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 6

Innstilling fra utenrikskomiteen om bistandsavtaler som trådte i kraft i 2000 (Innst. S. nr. 110 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering: se side 2533)

S a k n r . 7

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Teknologirådet (Innst. S. nr. 160 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 10 (2001-2002))

Vidar Bjørnstad (A) (ordfører for saken): Regjeringen Stoltenberg fastsatte endringer i Teknologirådets vedtekter, herunder utvidelse av rådets sammensetning, ved kgl. res. høsten 2000. Det ble samtidig foreslått at rådet skulle flyttes fra Oslo til Trondheim. Flertallet i Stortinget, med unntak av Arbeiderpartiet, bad om at disse spørsmålene skulle legges fram for Stortinget som egen sak. Det er bakgrunnen for dagens behandling.

Det er grunn til å understreke den brede politiske enigheten som det nå er om grunnlaget for Teknologirådets arbeid ved at Regjeringen slutter seg til de vedtektsendringer som ble gjort av regjeringen Stoltenberg i november 2000, og at disse legges til grunn for Teknologirådets videre virksomhet. Komiteen peker spesielt på at vedtektsendringene og en styrket rådssammensetning gir Teknologirådet et større ansvar for å fokusere på de mulighetene som ny teknologi innebærer for samfunnet, samt holde seg oppdatert på teknologivurdering og teknologisk framsyn internasjonalt.

Komiteen understreker at Teknologirådet fortsatt skal være et uavhengig organ. Komiteen tar til etterretning denne regjeringens vurderinger og konklusjon, at Tekno-

logirådets sekretariat fortsatt skal være i Oslo og samlokalisert med Bioteknologinemnda og de forskningsetiske komiteene.

Jeg vil for mitt eget partis vedkommende igjen nevne at regjeringen Stoltenberg foreslo å flytte Teknologirådets sekretariat fra Oslo til Trondheim for å utnytte nærheten til et bredt sammensatt teknologisk miljø i tilknytning til NTNU. Vi mente den gang, og vi mener fortsatt, at et lokalisingsvedtak av et så begrenset omfang bør kunne tilligge Regjeringens ansvar og vurderinger. Vi tar derfor også til etterretning denne regjeringens konklusjon.

I innstillingen peker komiteen videre på en del av grunnlaget for opprettelsen av Teknologirådet når det gjelder både oppgaver knyttet til teknologivurderinger og det å sikre en bred og åpen debatt. Jeg nøyer meg her med å vise til innstillingen.

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at det ikke er noen statsråd til stede i salen, men kan for sin del ikke se noen grunn til at vi ikke skal fortsette behandlingen, selv om ingen representant for Regjeringen er til stede.

Søren Fredrik Voie (H): Fra Høyres side synes vi det er udelte positivt at det nå fremstår en bred enighet i Stortinget om denne saken, knyttet til både mandat og lokalisering. Etter hva jeg forstår av forhistorien, lå det tidligere an til å kunne bli en nokså unødvendig strid om både mandat og lokalisering, men med Regjeringens forslag og komiteens flertallsinnstilling legges nå disse forholdene på plass og grunnlaget skapes for et konstruktivt og fremtidsrettet arbeid i Teknologirådet.

Flertallsinnstillingen påpeker at Teknologirådet skal ha et ansvar for å fokusere på de mulighetene som ny teknologi innebærer for samfunnet, samt holde seg oppdatert på teknologivurderinger og teknologisk framsyn internasjonalt. I denne sammenheng finner jeg grunn til å nevne at dette ikke må føre til at vi sprer våre begrensede forskningsressurser unødige, bl.a. fordi våre teknologiske læresteder, universiteter og høyskoler, også har som en av sine fremste forskningsmessige oppgaver nettopp å holde seg oppdatert på hva som skjer internasjonalt, og å kunne tilføre både undervisning, forskning, nærings- og samfunnsnivå det ypperste og siste av kunnskap på det teknologiske området.

Forskningsbasert undervisning skal være basert på det beste og nyeste av kunnskap som finnes nasjonalt og internasjonalt. Skal våre teknologiske læresteder makte å oppfylle denne forpliktelsen, må de nødvendigvis være kontinuerlig oppdatert på dette området. Det er også sterkt ønskelig at forskere og vitenskapelig ansatte både formidler kunnskap, utvikler ny kunnskap og deltar i samfunnsdebatten om teknologiens muligheter og begrensninger, samt positive og negative sider.

Med de begrensede ressurser som Teknologirådet nødvendigvis vil ha til disposisjon, vil det være en stor utfordring å oppfylle mandatets intensjoner om både å holde seg oppdatert på utviklingen innenfor det teknolo-

giske fagfeltet, å ta stilling til teknologiutfordringene på alle samfunnsområder – som det står i mandatet – og å fremme en offentlig teknologidebatt. Men med det vedtaket som i dag blir fattet i Stortinget, er det i det minste lagt grunnlag for en positiv utvikling, og jeg håper at Teknologirådet i samarbeid med våre øvrige gode teknologiske forskningsmiljøer vil kunne fylle sin målsetting og bidra til en enda bedre teknologisk utvikling i vårt land.

Presidenten: For referatets del kan presidenten nå opplyse at statsråd Ansgar Gabrielsen er til stede.

Arne Sortevik (FrP): Jeg skal være veldig kort.

Komiteen er enstemmig om konklusjonen. Fra Fremskrittspartiets side er det bare to merknader jeg kort skal kommentere. Det ene er at vi understreker at vi må videreføre ordningen med lekfolk, at lekfolk blir inkludert i Teknologirådets arbeid. Lekmannsprinsippet vil etter vår mening gi Teknologirådet den legitimitet det trenger å ha.

Det er også varslet en mulig utvidelse av rådet med inntil fem personer. Vi har det syn at dagens antall er greit nok og utgjør en hensiktsmessig arbeidsform. Vi ønsker å beholde det og ikke utvide rådet ytterligere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2533)

S a k n r . 8

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om midler til opprettelse av 30 nye prestestillinger (Innst. S. nr. 159 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 44 (2001-2002))

Rune J. Skjælaaen (Sp) (ordfører for saken): Saken gjelder et bevilgningsforslag utenom den ordinære budsjettprosessen. Årsaken er at departementet mener den finansielle situasjonen for Opplysningsvesenets fond er slik at det ikke kan bære utgiftene til 30 nye prestestillinger.

En samlet komite registrerer at departementet foreslår å finansiere 30 prestestillinger over det ordinære budsjettet, fremfor å benytte avkastningen fra Opplysningsvesenets fond. Komiteen understreker behovet for å opprette nye prestestillinger for å sikre at prestenes fritids- og ferieavvikling kan gjennomføres i henhold til den nye særavtalen.

Komiteens flertall, som består av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og representanten Jan Simonsen, fastholder, i tråd med Budsjett-innst. S. nr. 12 for 2001-2002, at det skal opprettes 10 nye diakonstillinger for å styrke Kirkens diakonale profil, og foreslår følgende:

«Stortinget ber Regjeringen opprette 10 diakonstillinger som for inneværende år finansieres gjennom Opplysningsvesenets fond.»

Komiteens mindretall, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, kan ikke støtte forslaget, men sier at de ser viktigheten av at det opprettes nye diakonstillinger, og de ber Regjeringen komme tilbake til dette ved første passende anledning. Vi synes at det nå er den passende anledning. 10 diakonstillinger koster med halvårsvirkning 830 000 kr.

Når flertallet gjentar dette nå, er det for å vise at vi mener alvor når vi ønsker å styrke Kirkens diakonale profil.

Jan Olav Olsen (H): Gjennom St.prp. nr. 44 for 2001-2002 kommer det klart fram at den finansielle situasjonen for Opplysningsvesenets fond ikke er slik at den gir rom for å bære utgiftene til 30 nye prestestillinger, i tillegg til de oppgavene fondet allerede har. Flertallsvedtaket fra budsjettdebatten i fjor må derfor revurderes. Regjeringen og regjeringspartiene gikk i den samme debatten som kjent inn for å dekke disse utgiftene innenfor statsbudsjettet. Når utviklingen har vist at flertallsvedtaket ikke kan gjennomføres på grunn av den nevnte finansielle situasjon, er det korrekt av Regjeringen å komme til Stortinget med forslag om tilleggsbevilgning.

For saken er nemlig viktig. De nye prestestillingene opprettes for at prestenes fritids- og ferieavvikling kan gjennomføres i tråd med den nye særavtalen for menighetsprester som allerede har trådt i kraft. Høyre ser på denne avtalen som en viktig og god avtale. Det er viktig at de nødvendige midler blir tilført, slik at de nye prestestillingene kommer på plass fra 1. juni 2002.

Regnskapstallet for Opplysningsvesenets fond for 2001 viser at fondet har hatt realiserte tap på 32,4 mill. kr ved salg av verdipapirer, samt at både markedsverdien og den bokførte verdien av finanskapitalen har hatt negativ utvikling i 2001. I brev datert 19. april 2002 opplyser departementet at merutgiftene i 2001 har blitt dekket av fondets frie egenkapital, som har blitt redusert fra 70 mill. kr til 2,6 mill. kr i løpet av 2001. Det er derfor etter vår mening ikke forsvarlig å dekke statens kostnader for 2002 til å opprette 10 diakonstillinger over fondet. Midlene er i hovedsak spist opp, og der hvor intet er, har selv keiseren tapt sin rett.

Vi skulle mer enn gjerne være med på å opprette diakonstillinger. Kirkens diakonale profil bør styrkes, men det må finnes inndekning. Vi kan derfor ikke være med på flertallets finansiering gjennom Opplysningsvesenets fond.

Høyre ønsker en styrking av Kirkens diakonale profil, og vi ber derfor i vår merknad om at Regjeringen kommer tilbake til dette ved første passende anledning. Jeg har tro på at den anledning, med den nødvendige inndekning, vil kunne komme om ikke lenge.

Til slutt vil jeg si at jeg er glad for at prestestillingene nå kommer på plass, og at Stortinget dermed viser at vi tar prestenes fritidsavtale på alvor.

Når det gjelder tilrådingen fra komiteen, vil Høyre stemme for I, men mot II.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Saksordfører har gitt en grei og oversiktlig gjennomgang av saken. For Arbeiderpartiet er det kun behov for ytterligere å belyse enkelte sider ved denne saken.

Først og fremst har jeg lyst til å understreke at Arbeiderpartiet hele veien har vært positiv til utvidelsen av antall prestestillinger. Jeg vil minne om at Stoltenberg-regjeringen økte antallet med fem i fjor høst for å kunne oppfylle særavtalen som ble inngått med menighetsprestene.

Uenigheten har gått på hvilken måte stillingene skal finansieres på. Primært er det vårt ønske at det kunne skje gjennom Opplysningsvesenets fond, slik vi foreslo ved høstens budsjettbehandling. Nå har imidlertid kirkestatsråden, i brev til komiteen av 19. april, gitt en kort – og jeg har lyst til å si – tilnærmet overfladisk redegjørelse for den økonomiske utviklingen i 2001 for Opplysningsvesenets fond, og av den redegjørelsen fremkommer det at fondet har hatt en negativ utvikling forrige år. På den bakgrunn, selv om det da skjer under en viss tvil, vil Arbeiderpartiet i dag stemme for at prestestillingene finansieres på annen måte. Aksjeutbyttet er for 2001 25 mill. kr lavere enn for 2000. Samtidig ser vi at de bokførte verdiene i fondets totale kapitalfond er på nesten 1,5 milliarder kr.

De ti nye diakonstillingene skal derimot finansieres over fondet. Fra Arbeiderpartiets side er vi glad for at diakontjenesten nå styrkes, og håper at dette vil gi større bredde i det kirkelige menighetsarbeidet.

Vi har ikke lagt noen føringer i innstillingen med hensyn til hvor disse stillingene skal opprettes, men jeg har lyst til å be statsråden spesielt se på og vurdere behovet for å få flere samisktalende diakoner, da spesielt i Finnmark.

Jeg må avslutningsvis si at det er et for slett svar vi har fått fra departementet når det gjelder økonomien til Opplysningsvesenets fond. Vi ønsker å komme tilbake igjen til økonomien i fondet ved senere anledninger. Det vil vel også kanskje være naturlig at departementet gir en litt mer grundig orientering i det statsbudsjettet som Regjeringen nå jobber med. Statsråden skal selvfølgelig også få muligheten til å gi sitt svar på det i dag, om hun faktisk mener at fondets forvaltning er god nok når avkastningen er så redusert at man selger verdier unna med tap.

Arne Sortevik (FrP): Jeg skal være rimelig kort til tross for at den oppmerksomhet spesielt vårt parti har fått tilknyttet flertallsvedtaket i desember, kanskje skulle tilsi at jeg brukte ett minutt pr. prestestilling – jeg skal la det ligge.

Dette er omkampsak nr. 2. Vi hadde én omkampsak fra Regjeringen i går, og dette er altså nr. 2. Det konstaterer vi. Vi konstaterer også at i begge omkampsakene er det mulig å finne friske midler. Vi har faktisk utvidet de budsjetttrammene som vi var pålagt å holde oss innenfor, for noen få måneder siden. Det registrerer vi også, og vi aksepterer denne måten å finne løsning på prestestillingene på. Samtidig tar vi med oss prinsippet, og det åpner

jo også for at andre gode formål må kunne tilføres friske midler når vi nå om kort tid skal gå løs på revidert nasjonalbudsjett.

Jeg har også lyst til å peke på en av merknadene som Fremskrittspartiet sammen med representanten Simonsen har lagt inn i saken, og som jo kanskje er selve hovedføringen, avtalen om menighetsprestens fridager som trådte i kraft 1. april 2001. Jeg vil sitere det som står der:

«Disse medlemmer peker videre på at forslag om midler til nye prestestillinger i første rekke er begrunnet med ny særavtale om menighetsprestens fridager» ... «Dette forholdet gjelder altså en arbeidsavtale utarbeidet på sentralt nivå der staten er en viktig part, og bør etter disse medlemmers mening søkes behandlet på samme måte som andre arbeidsavtaler av tilsvarende karakter så lenge dagens statskirke og finansieringsordning videreføres.»

Jeg hadde jo trodd at det var en kommentar og en merknad som ville få bred tilslutning også fra de partiene som har vært sterke i sin karakteristikk av budsjettvedtaket i desember, og ikke minst Fremskrittspartiets medvirkning til det budsjettvedtaket. Jeg hadde jo trodd at man kanskje ville bruke denne muligheten til å understreke at dette mer må ses på som en fremforhandlet arbeidsavtale med tilhørende ressurser, og vært opptatt av å sikre at man ikke kommer i en knipe som dette med en arbeidsavtale i et annet tilfelle, for det kan meget vel inntruffe igjen om man ikke gjør noen endringer her. Vi mener at denne merknaden ville gitt en klar føring hvis et tilstrekkelig antall partier hadde sluttet seg til.

Så til slutt om selve omkampen. Det er altså slik at man har tatt delvis omkamp. Man har ikke fulgt det som var budsjettvedtaket fra flertallet i komiteen, man har rett og slett hoppet bukk over diakonstillingene. Den løsningen liker vi ikke. Derfor er vi med i et flertall som fortsatt skal sikre at det kommer diakonstillinger.

Arne Lyngstad (KrF): Kristelig Folkeparti er glad for at Stortinget nå sier seg villig til å bevilge nødvendige midler over statsbudsjettet for å opprette 30 nye prestestillinger. For Kristelig Folkeparti er det viktig å oppfylle fritidsavtalen med Presteforeningen, og de nye stillingene er nødvendige for å bedre arbeidsvilkårene i tråd med avtalen.

Jeg er også glad for at flertallet i dag erkjenner at finansiering av prestestillinger over Opplysningsvesenets fond, slik de la opp til i budsjettforhandlingene og budsjettvedtaket før jul, var et luftslott. Her budsjetterte man med penger som ikke fantes, de forsvant med kursraset på Børsen. Flertallet vil likevel finansiere ti diakonstillinger over Opplysningsvesenets fond. Jeg er glad for engasjementet for å opprette flere stillinger. Behovet for flere stillinger er klart dokumentert. I Kristelig Folkeparti mener vi imidlertid at det er feil bruk av fondets midler å legge stillinger inn i fondets budsjett, ganske enkelt fordi det ikke er bærekraft i fondet til å ta nye oppgaver som faste kirkelige stillinger er. Vi mener at midlene bør brukes til oppgaver som går på Kirkens indre liv.

Jeg har lagt merke til hvordan innstillingens II er formulert. Kristelig Folkeparti kan ikke støtte dette forslaget til vedtak. Jeg oppfatter dagens løsning som ekstraordinær, og at dagens flertall ønsker å finansiere disse stillingene over statsbudsjettet for framtidige budsjettår. Jeg ber om at saksordfører bekrefter den oppfatningen.

Rolf Reikvam (SV) (komiteens leder): I løpet av to dager har vi bevilget litt over 20 mill. friske kroner fordi Regjeringen har ønsket omkamp i to saker. I går gjaldt det eksamenen i grunnskolen, og i dag gjelder det prestestillingene.

Vi registrerer at departementet mener at disse prestestillingene ikke kan finansieres innenfor fondet. Jeg kan ikke på noen måte se at dette er et luftslott fra vår side. Svingninger i avkastningene vil det alltid være. Vi mener fortsatt at prestestillingene kunne ha blitt finansiert innenfor fondet, hvis det var vilje til det. Men vi har registrert at departementet ikke vil, og at departementet har andre måter og andre forslag til å finansiere det, og det har vi da akseptert. Det er de faktiske forhold.

Det er ikke automatikk i at det skal opprettes nye stillinger selv om en inngår en tariffavtale. Det må også være klart. Det er jo litt merkelig av denne regjeringen, som snakker om effektivisering av offentlig sektor, å gjøre det. Vi skal effektivisere store deler av offentlig sektor, men på dette området ligger det tydeligvis ikke noen effektiviseringsgevinst ved eventuelt en tariffavtale. Disse stillingene var etter vår oppfatning ikke nødvendige, selv om det var inngått en tariffavtale. Vi kunne ha oppnådd det ved effektivisering, ved andre måter å organisere prestetjenesten på. Likevel aksepterer vi det. Vi sier at vi skal følge opp denne avtalen, og vi skal bevilge til de nye stillingene som kan være en konsekvens av tariffavtalen. Men jeg regner med at Regjeringen også vil argumentere på samme måten når de inngår avtaler senere, og ikke da argumentere med effektiviseringsmuligheter og en del slike ting. Det er litt viktig for oss å understreke det.

Dessuten mener vi at det fortsatt er gode grunner for å markere klart og tydelig at diakonstillingene skal opprettes, slik vi sa da vi behandlet budsjettet. Derfor holder flertallet fast ved det vedtaket som ble gjort før jul, nemlig at det skal opprettes ti diakonstillinger, og at de skal finansieres innenfor avkastningen av fondet. Det er etter min oppfatning gode grunner for å gjøre det. Og vi kan ikke bruke årlige svingninger når det gjelder avkastning, som argument for at dette ikke lar seg gjøre.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg hadde egentleg ikkje tenkt å ta ordet i denne debatten, men det ser ut til at eg er nøydd til å gjera det likevel.

Det fyrste eg vil kommentera, er representanten Bekkemellem Orheim sin påstand om at svaret som vart gitt, var overflatisk. Poenget er vel at ein ikkje trur på innhaldet i svaret. Dersom ein ikkje ynskjer å tru på innhaldet, eller ein får eit svar ein ikkje ynskjer, då får ein bruka andre karakteristikkar. Men her står det faktisk at med det vi no veit om Opplysningsvesenets fond, kan ik-

kje fondet bidra til å finansiera desse ti diakonstillingane. Når det galdt budsjettet, var det ein fleirtalsmerknad i innstillinga frå komiteen som gjekk på dei 30 prestestillingane og dei 10 diakonstillingane. Men det var òg eit fleirtalsvedtak som gjekk inn for inflasjonsjustering av Opplysningsvesenets fond. Og dersom desse to ikkje går i hop, er eit vedtak faktisk sterkare enn ein fleirtalsmerknad.

Utfordringa her går eigentleg fyrst og fremst til Framstegspartiet, som er med på inflasjonsjusteringar, som eg er veldig glad for. Men når dei to ikkje går i hop, kva skal vi då prioritera, diakonstillingane eller inflasjonsjusteringa? Her har vi ei stor utfordring og eit problem. Det er det eine.

Det andre som eg òg reagerte ganske sterkt på, var då representanten Bekkemellem Orheim snakka om dei 5 stillingane som arbeidartiregjerings foreslo. Ja, det er heilt rett. Men avtalen med Presteforeninga som den førre regjeringa skreiv under på, gjekk på at dei trong 35 nye stillingar i inneverande år. Då er 5 faktisk litt puslete. Eg gir honnør til Arbeidspartiet for at det kom 35 nye stillingar på plass året før, men for å oppfylle avtalen måtte vi altså ha 35 nye. Ein kan snakka om korleis ein skal gjera arbeidstida betre for både den eine og den andre, men eg trur ikkje det er særleg tvil om at dei som kjenner litt til presteyrket, veit at den avtalen er nødvendig i forhold til at prestar òg skal ha ein fritidsavtale, slik som vi andre ventar å ha.

Kort sagt: Eg er glad for at vi får fleirtal for desse 30 nye stillingane no. Og grunnen til at vi fant nye, friske pengar, var for det fyrste at dersom ein skulle inflasjonsjustera og sikra fondet, var vi nøydd til å finna friske pengar. For det andre følte eg eit moralsk ansvar for å følgja opp den avtalen som arbeidartiregjerings før oss hadde skrive under på når det galdt fritidsavtalen. Difor klarte vi å finna desse pengane.

Eg har merka meg kva som ligg i fleirtalsinnstillinga, men utfordrar eigentleg Framstegspartiet. Eg er glad for at dei er med på vedtaket som ligg der. Men kva skal koma fyrst, inflasjonssikringa eller diakonstillingane? For det er ikkje sikkert at dei vedtaka går i hop. Eg er svært klar over at mange kyrkjelydar har bruk for fleire diakonar, og vi kjem nok til å prioritera det òg i tida som kjem. Eg skulle gjerne kunna ynskt det. Men for meg og for departementet var det viktig at vi i denne omgangen fyrst følgde opp fritidsavtalen som arbeidartiregjerings hadde skrive under på. Så må vi ta dei andre stillingane, både i forhold til diakonar, kateketar og eventuelt nye prestar, med i dei budsjetta som måtte koma.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Det var tonen i statsrådens svar som fikk meg til å be om ordet til en kort replikk.

Jeg synes det er en litt spesiell måte av statsråden å opptre på når vi blir beskyldt for at vi ikke liker svaret som er gitt i forhold til finansieringen. Sannheten er vel heller at det var statsråden som ikke likte det flertallet

gjorde under budsjettbehandlingen, og at hun er prinsipielt uenig i det grepet som dette flertallet nå tar.

Jeg vil spørre statsråden: Hvis avkastningen for 2001 hadde vært en annen enn det vi ser nå, ville statsråden da ha akseptert det? Jeg har også lyst til å minne om at Stoltenberg-regjeringen fikk til en avtale. Det er lagt inn nye stillinger. Og Stortingets flertall har vært opptatt av at vi skal sikre både prestestillingene og diakonstillingene, slik at Kirken får mulighet til å gjøre sin jobb på en best mulig måte.

Det blir spesielt når statsråden svarer på den måten hun gjør, når vi ser at de totale verdiene i fondet faktisk er på nesten 1,5 milliarder kr.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: No står det i svarbrevet mitt når det gjeld dei opplysningane, at for det fyrste har vi enno ikkje fått fondets rekneskap og årsresultat for 2001, for det andre har vi gått inn og spurt korleis situasjonen ser ut til å vera, og for det tredje forklarar vi den økonomiske situasjon for fondet. Hadde det her lege så store avkastningar som det har vore før, er det klart at då hadde vi måtta dekkja dette innafor fondet. Om vi ikkje hadde likt det, så måtte vi ha gjort det, for det har Stortinget pålagt oss å gjera. Men no har vi eit tilleggsproblem i forhold til dei opplysningane eg sit på, og eg kan ikkje la vera å gi dei opplysningane tilbake til Stortinget. Slik er det berre.

Eg rår faktisk komiteen til å ha eit møte med Opplysningsvesenets fond, slik at komiteen kan få den informasjonen. Det har komiteen gode moglegheiter til om han vil. Eg er heilt sikker på at fondet vil vera imøtekomande i forhold til dei opplysningane som ein kan få, anten gjennom departementet eller direkte gjennom Opplysningsvesenets fond.

Eg er heilt klar over at arbeidartiregjerings hadde fått inn stillingar. Men dei hadde ikkje fått inn nok stillingar i forhold til det som avtalen la til grunn.

Presidenten: Presidenten vil for sin del bemerke at det er ganske spesielt at statsråden anbefaler en komite å ta et møte med en underliggende etat.

Rolf Reikvam (SV): Dette blir jo merkeligere og merkeligere etter hvert som debatten skrider fram. Her blir vi oppfordret til å ta et møte med en etat under statsråden for å få opplysninger som hun mener vi eventuelt ikke forstår når hun gir dem. Jeg går ut fra at det er poenget hennes.

Men det er ikke det mitt spørsmål går på. Spørsmålet mitt til statsråden er rett og slett, i og med at det i det første innlegget var noe uklart om hun ville gjennomføre dette vedtaket som nå blir fattet, nemlig at det skal opprettes ti diakonstillinger og at de skal finansieres innenfor fondet: Vil ikke statsråden gjennomføre dette vedtaket? Var det slik å forstå det første innlegget? Eller: Hvorledes skulle det forstås, i og med at det var noen konflikter et eller annet sted som hun konstruerte? Mitt konkrete spørsmål er: Vil statsråden gjennomføre dette vedtaket, eller vil statsråden ikke gjennomføre det?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg kan fyrst vera einig i at det var ein noko uvand måte eg gjekk fram på i forhold til å oppmoda om å ta kontakt med Opplysningsvesenets fond. Men det er iallfall heilt sikkert at departementet er klar til å gi alle dei opplysningane vi kan få frå fondets side, til komiteen. Det blir eit problem når det svaret som eg då sender over – som eg sjølv sagt har hatt kontakt med fondet for å kunna gi – på ein måte ikkje heilt går inn. Det er då vi står overfor eit informasjonsproblem som vi må takla på den korrekte måten. Departementet står ansvarleg for dei svara eg har gitt, og det er òg klart etter dette svaret.

Så har eg eit dilemma i forhold til inflasjonsjustering og sikring av fondet i forhold til desse stillingane. Vi får her to vedtak, det som frå før er eit vedtak, og vedtaket i dag i tillegg som kolliderer. Då er spørsmålet mitt: Kva skal gå fyrst? Det er ei utfordring som eg har stilt til Framstegspartiet, som er med på begge desse vedtaka. Så skal eg retta meg etter det som det blir fleirtal for.

Arne Sortevik (FrP): Jeg har bedt om ordet til et innlegg senere, og da skal jeg svare mer utførlig.

Til dette med fondet vil jeg bare kort si det slik at jeg tror at både i forhold til vedtak i komiteen og kanskje også ved gjennomlesning av Sem-erklæringen, er det grunnlag for å vente en avklarende sak fra Regjeringen om fondet. Det skulle derfor ikke være nødvendig for komiteen å ha et møte med fondet, men tvert imot å vente på at Regjeringen følger opp det Regjeringen er bedt om å gjøre med hensyn til nedsalg av eiendommer, og der ved en klargjøring av den økonomiske situasjonen i Opplysningsvesenets fond.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg veit ikkje om eg heilt fekk med meg problemstillinga i replikken. Men i forhold til det som står i Sem-erklæringa, vil vi sjølv sagt følgja opp det.

Hovudproblemet for meg no er at vi skal effektuera to ulike vedtak som *kan* vera i strid med kvarandre. Er dei ikkje i strid med kvarandre, er det ikkje noko problem. Men etter det eg sit med av full informasjon i forhold til fondet, så kan dei bli i strid med kvarandre, og då får eg eit problem.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg beklager å bruke Stortingets tid på en slik dag. Men nå ble jeg litt forvirret, for det burde være helt åpenbart for statsråden hva som framgår av innstillingen, og hva som blir flertallsvedtak her i dag. Derfor må statsråden nå gi et veldig klart svar på om hun kan leve med det vedtaket som Stortinget fatter, eller om det er slik at dette vedtaket vil være så prinsipielt feil for statsråden i forhold til de retningslinjene som hun mener fondet i dag må styre etter, at hun ikke kan akseptere det. Det svaret mener jeg oppriktig talt at statsråden må gi i dag. Innstillingen har vært kjent for departementet. Jeg forventer at statsråden gir et klart svar på det nå.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg svarar ikkje på ein slik måte for å vera vanskeleg. Poenget er at det blir gjort eit vedtak i salen i dag. Men det vart òg gjort eit vedtak i salen før jul, og eg skal følgja opp begge desse vedtaka. Sjølv sagt kjem eg til å følgja opp desse vedtaka om dei ikkje strir mot kvarandre. Det er klart, det pliktar eg å gjera. Men dersom dei er i strid med kvarandre, får eg eit problem i forhold til kva for eit vedtak som skal følgjast opp. Så enkelt er det.

Vi skal gå gjennom rekneskapen og sjå på situasjonen til Opplysningsvesenets fond, og sjå kva vi kan gjera. Eg må følgja opp det som er fleirtalsvedtaket, det er det ingen tvil om. Men poenget for meg er då å understreka at eg gjorde i denne salen. Då reknar eg med at det fyrste som er vedteke, ikkje er oppheva sjølv om det kjem eit nytt fleirtalsvedtak no.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Rune J. Skjælaaen (Sp): Jeg hadde faktisk ikke tenkt å be om ordet igjen, for jeg redegjorde for så vidt som saksordfører for det som hadde skjedd i komiteen. Men jeg blir faktisk litt provosert når jeg sitter og hører på statsrådets svar.

Som saksordfører har jeg faktisk invitert statsråden til å komme med løsninger på denne saken, slik at disse diakonstillingene kunne bli opprettet. For prestestillingene fant hun en løsning, men for diakonstillingene gjorde hun det ikke. Jeg opplever at statsråden ignorerer det flertallsvedtaket som faktisk ble gjort i høst i forhold til disse diakonstillingene.

Vi aksepterer at statsråden og departementet finner en annen finansieringsløsning for prestestillingene. Jeg hadde faktisk forventet at statsråden kunne kommet i dialog med komiteen, slik at man også hadde funnet en løsning for diakonstillingene. Det er klart og uttrykkelig uttalt i budsjettvedtaket at ti diakonstillinger skal opprettes. Derfor håper jeg virkelig at statsråden følger opp det som kommer til å bli vedtatt her i dag, om at det skal opprettes ti diakonstillinger, og at de skal finansieres på innværende års budsjett, som representanten Lyngstad sier. Det er det som står i vedtaket, 830 000 kr innværende år over Opplysningsvesenets fond.

Arne Sortevik (FrP): Først til representanten Lyngstad om dette med luftslott og opprinnelig finansiering i budsjettvedtaket.

Det er mange måter å se det på. Det som er viktig, er resultatene. Nå er det altså funnet penger, og de som har funnet penger, er Regjeringens egne partier. De som ikke klarte å finne penger i desember, har klart å finne penger i februar. Det er interessant. Da er jo Kristelig Folkeparti med på dette både før og etter årsskiftet.

Så til dette med fondet. Der er Fremskrittspartiet utfordret av statsråden, så der skal jeg forsøke å være tydelig.

For det første vil jeg si at hvis Kristelig Folkeparti hadde vært med på våre tidligere forslag om å begrense

(Sortevik)

bruken av fondets avkastning, slik Fremskrittspartiet en rekke ganger har fremmet forslag om, men ikke fått flertall for, hadde ikke den situasjonen som vi har i forbindelse med budsjettet for 2002, eksistert. Så det er kanskje noe Kristelig Folkeparti skal ta innover seg.

Så til forståelsen av vedtaket og rekkefølgen av utførelsen. Det er flertall i komiteen for å få en sak tilbake om fondet og fremtidig bruk av fondet. Det må bli en sak som kommer, og som skal behandles. Så skal det i tilknytning til den saken fattes vedtak. Det kan ikke være vanskelig å skjønne at det ligger etter selve vedtaket om kroner i inneværende års budsjett, og vedtaket om kroner i inneværende års budsjett er nå utvidet med 8,2 mill. kr.

Men det vi fortsatt lar oss utfordre en smule på, er at man er så firkantet med hensyn til de ti diakonstillingene som var veldig tydeliggjort av flertallet i desember, når det attpåtil er godtgjort at vi snakker om et beskjedent beløp – altså under 1 mill. kr, nærmere bestemt vel 800 000 kr. Vi tror ikke at kongeriket økonomi går under om vi hadde økt rammen med ca. 9 mill. kr istedenfor 8,2 mill. kr.

Men når man velger å gjøre det på denne noe firkantede måte – jeg bruker et forsiktig uttrykk og kaller det det – får man altså nok en omkamp. Man får litt politisk juling fra flertallet som faktisk ikke er helt fornøyd, og som da sender en føring med på veien.

Vi går ut fra at flertallsvedtaket knyttet til kronebeløpet blir gjennomført. Så skal vi ta saken om fremtidig bruk av fondet etterpå.

Arne Lyngstad (KrF): Det som fikk meg til å ta ordet, var innlegget fra representanten Sortevik, som nå ber om å få en egen sak til Stortinget om bruken av Opplysningsvesenets fond. Jeg vil da bare minne representanten Sortevik om at Stortinget senest for et år siden drøftet nettopp fondet i stortingsmeldingen om børs og katedral, hvor en nettopp også anslo hvilke formål dette fondet skulle brukes til. Det var en full gjennomgang av det. Jeg kan derfor ikke se at det nå er nødvendig å få en ny sak om dette, selv om en kanskje får inntrykk av at det kan være behov for det etter å ha lyttet litt til debatten.

Det er også riktig at hvis Fremskrittspartiet hadde fått det som de hadde villet når det gjelder bruken av fondet, ja så hadde det gått til ett formål: restaurering og vedlikehold av eldre kirkebygg. Det var det Fremskrittspartiet ønsket. Men det er jo ikke det vi diskuterer i dag. Derfor blir det for meg litt vanskelig å finne ut hva som egentlig er linjen i argumentasjonen i dag.

Det er i hvert fall helt klart at nedsalg av fondets verdier bare er en omplassering av penger, slik at en løser ikke dette problemet på den måten. Fondet er hjemlet i egen lov, og Stortinget har for ikke så lenge siden diskutert hvordan dette fondet skal brukes.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil bare helt på slutten av debatten be statsråden sørge for at departementet gjør jobben sin før hun kommer til Stortinget, så vi slipper å få den type forvirrende runder som vi nå har

fått. Det kan være greit at statsråden prøver å holde litt mer orden og kontroll i eget embetsverk, for da slipper vi dette.

Representanten Sortevik har helt rett i sin argumentasjon. På bakgrunn av de svarene komiteen har fått, synes vi det vil være hensiktsmessig at vi får en gjennomgang av fondets økonomi, og at vi også får muligheten til å få mer innsyn i den. Da må det være slik at det er statsråden som sørger for at denne informasjonen kommer direkte til Stortinget, og at vi ikke skal være nødt til å oppleve at fondet omtrent skal leve sitt eget liv og gi opplysningene direkte til Stortinget.

Ursula Evje (FrP): Denne saken er i ferd med å få en merkelig vridning, og jeg følte behov for å ta ordet etter at representanten Lyngstad henviste til behandlingen av meldingen om børs og katedral.

Vi ønsket helt riktig å stenge fondet den gang, fordi vi så at alle brukte fondets avkastning til alle de gode formål det enkelte parti måtte ha. Vi ønsket videre den gang en inflasjonsjustering av fondets kapital. De formuleringene finner vi nå igjen i Sem-erklæringen, og vi kan absolutt slutte oss til dem. Etter at man ble enig om budsjettet før jul, fremmet vi forslag om igjen å stenge fondet og få det inflasjonsjustert, noe som vi endelig fikk flertall for, men at det skal vekke alle disse problemene, finner vi merkelig. Og når det er snakk om bruk av fondets overskudd, som vi ønsket brukt til å bevare fondets kapital – for det var jo det vi egentlig ville; en del av fondets kapital er jo i realiteten fondets eiendom som ikke kan selges fordi det er nasjonale verdier i det som ikke kan selges ut – burde heller ikke det være spesielt merkelig. Men jeg finner det ganske utrolig at andre, som er såkalte kulturbærere i langt større grad enn Fremskrittspartiet går for å være, ikke ønsker å ivareta dette.

Når det så gjelder prestestillingene og finansieringen av dem, synes jeg å huske at det opprinnelig gjaldt 20 prestestillinger og ti diakonstillinger. Nå har vi plutselig 30 prestestillinger og ingen diakonstillinger, og det er igjen en merkverdighet. Men stenging av fondet, oppfylning av Sem-erklæringen, respekt for vedtak som blir fattet i denne sal, står det igjen å se om blir effektivt.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Når det gjeld Karita Bekkemellem Orheim sin karakteristikk av mitt embetsverk, vil eg sterkt ta avstand frå den. Representanten må gjerne kritisera meg, noko som òg kanskje har skjedd av og til – det er greitt nok – men å snakka slik om embetsverket tar eg sterkt avstand frå.

Så kan eg opplysa forsamlinga om at når det gjeld oppfølginga av vedtak som går på inflasjonsjustering, kjem den saka til Stortinget til våren, i mai–juni. Det blir då ei eiga sak. Den skal Stortinget få til behandling.

Så har òg Framstegspartiet avklart at desse pengane skal takast ut før. Det skal eg sjølvsagt effektivt, så desse ti diakonstillingane kjem på plass. For å seia det slik: Dei norske kyrkjelydane vil vera glade for vedtaket – det er det ikkje nokon tvil om – når òg Framstegspartiet har klargjort rekkjefølgja i sine vedtak.

Det er opplagt at ein tek omsyn til dei vedtaka som blir gjorde, og det er opplagt at vi legg fram for Stortinget dei sakene som ein har vedteke skal leggjast fram. Men å ha ein full gjennomgang av fondet og bruken av fondet meiner eg er unødvendig, ut frå den debatten ein hadde i fjor, då heile fondet sin situasjon vart teken opp her i Stortinget og ein vart einig om ein måte å bruka fondet på. Det som eg har tenkt å koma til Stortinget med, er den inflasjonsjusteringa som vi har sagt at vi skal koma med.

Presidenten: En kan ikke ta replikk på statsrådets andre innlegg. Det tror jeg blir litt for avansert.

For øvrig vil presidenten si at jo raskere man avslutter denne saken, jo raskere forhindrer man at saken blir større enn den egentlig er verd.

Søren Fredrik Voie (H): Jeg synes vi har fått en diskusjon nå på slutten av denne saken som egentlig har avsporet det hyggelige ved saken, nemlig at vi nå gjør noe positivt for Den norske kirke. Vi oppfyller en avtale som er inngått for en god stund tilbake, som gjør at Kirken tilføres nye prestestillinger, og med det flertallsvedtaket det ligger an til her, kan det også se ut som om Kirken tilføres nye ti diakonstillinger. Alt i alt må jo dette være en positiv dag for Kirken som sådan.

Så vil jeg tilbake til innlegget fra representanten Sortevik i Fremskrittspartiet, som påpekte at dette egentlig dreier seg om en oppfyllelse av en inngått arbeidsrettslig avtale mellom staten og Presteforeningen. Det er vi helt enige i. Vi er helt enige i påpekingen som Sortevik kom med her, og som han har med i sin merknad. Derfor var vi også meget opptatt av å få denne avtalen brakt i havn allerede ved budsjettbehandlingen i fjor høst, og vi går selvfølgelig også inn for det vedtaket som ligger på bordet i dag.

Jeg har lyst til også å avlegge representanten Reikvam og SV en liten visitt. Når Reikvam på dette området er veldig opptatt av effektivisering og rasjonalisering som mulig inndekningsmåte, håper jeg også at vi kan minne representanten Reikvam om det i andre anliggender som kommer opp til behandling og debatt i denne salen, at det er et viktig prinsipp som SV vil støtte, til liks med både Høyre, Fremskrittspartiet og andre partier i denne sal som er opptatt av dette som en generell problemstilling når det gjelder å effektivisere bruken av skattebetalernes midler og det offentlige pengebruk.

Ellers synes jeg at til dels angrepet og debatten som har dreid seg om statsrådets håndtering av denne saken, fra mitt ståsted i alle fall som tilhører til debatten, er litt på sidelinjen. Jeg synes faktisk statsråden har plikt til å ta opp med Stortinget hvordan et stortingsvedtak skal fortolkes. Gjennom den diskusjonen som har vært her i dag, oppfatter jeg det som positivt at vi har fått en avklaring om både tidligere vedtak og fortolkning av dagens vedtak.

Presidenten: Karita Bekkemellem Orheim har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Det var statsrådets svar som fikk meg til å ta ordet igjen.

Jeg har bare lyst til å hilse statsråden med den beskjed at jeg selvfølgelig ikke har noe å utsette på hennes embetsverk. Men det er ingen tvil om at det er noe å utsette på hennes svar i dag. Jeg legger merke til at statsråden er så hårsår at hun ikke tåler at Stortinget stiller spørsmål i forhold til de opplysningene departementet selv har gitt. Det er det selvfølgelig lov til å gjøre. Men jeg har lyst til å si at jeg synes faktisk at vi kunne ha vært spart for den formen. I forhold til en sak som vi alle er opptatt av å finne en god løsning på, hadde jeg håpet at statsråden kunne ha håndtert dette på en litt annen måte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Presidenten klubber.)

Inge Lønning (H) (fra salen): President!

Presidenten: Er det absolutt nødvendig?

Inge Lønning (H): Ja.
(Flere protester fra salen)

Presidenten: Jeg har egentlig klubbet. Inge Lønning hadde rikelig anledning til å rekke opp handa før jeg klubbet. Det skal derfor være svært nødvendig – vær så god.

Inge Lønning (H): Det er to forhold ved innstillingen i denne saken som forbauser meg noe – og enda mer fordi det har gått igjen i flere innstillinger fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i løpet av den siste uke en generell henvisning til Stortingets budsjettarbeid, som jeg for min del for det første ikke vil anse som en helt korrekt beskrivelse, og for det annet i hvert fall ikke som en anbefalelsesverdig måte å ordlegge seg på for andre fagkomiteer i Stortinget. Man sier at det i den vanlige budsjettbehandlingen om høsten er strenge begrensninger, men deretter, når årsskiftet er forbi, er det nærmest fritt frem for å foreta de disponeringer en fagkomite måtte ønske. Det tror jeg må være en regelrett misforståelse av Stortingets budsjettssystem. Derfor vil jeg anmode om at heller ikke kirke-, utdannings- og forskningskomiteen for fremtiden ordlegger seg på den måten i sine innstillinger.

Det annet er et lite hjertesukk når det gjelder Opplysningsvesenets fond. Det er en debatt som har pågått i atskillig tid, både i forrige stortingsperiode og i denne stortingsperioden. Hvis jeg har forstått det riktig, vil komiteflertallet nå dekke inn ti nye diakonstillinger, ikke ved overskuddet, men ved underskuddet – den negative avkastningen – på Opplysningsvesenets fond. Det kan vel heller ikke være en inndekningsmåte som er spesielt rosverdig.

Jeg vil også tillate meg å peke på at det sannsynligvis er direkte i strid med Grunnloven § 106, som uttrykkelig sier hva Opplysningsvesenets fond kan brukes til og ikke brukes til. Der er det brukt formuleringen «til Geistlighedens Bedste». Og hvis man ikke regner diakoner med

til «Geistligheden», vil man havne i noen problemer. Men mitt hovedpoeng er at det kan ikke være holdbart å løse denne debatten om bruken av Opplysningsvesenets fond ved at man til og med begynner å cashe inn under-skuddet i fondet som dekningsmåte for løpende utgifter på kirkebudsjetten.

Presidenten: Presidenten vil for sin del uttale at han forstår dersom komiteens representanter føler at man nå blir tatt ved nesen, for de fleste har brukt sin anledning til å ha ordet to ganger, og så bringes det nye spørsmål inn på slutten av debatten. Men presidenten har ikke til hensikt å åpne debatten på nytt.*

Da er debatten om sak nr. 8 endelig over.
(Votering, se neste spalte)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering.
I sak nr. 1 foreligger ikke noe voteringsgrunnlag.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:26 (2001-2002) – forslag fra storsingsrepresentantene Asmund Kristoffersen, Bjarne Håkon Hanssen, Olav Gunnar Ballo og Ola D. Gløtvold om sluttoppgjør mellom staten og fylkeskommunene som følge av statens overtakelse av sykehusene m.m. – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen om å videreføre overgangsordningene for alle dem som ved regelendringenes ikrafttredelse var under attføring.

II

Stortinget ber Regjeringen sikre at de som har fått forsinkede utbetalinger pga. feil begått av Aetat, får kompensert dokumenterte ekstrautgifter som de er blitt påført som en følge av slike feilutbetalinger.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at det vert gjeve pensjon frå Statskassa i samsvar med fremlagt forslag i St.prp. nr. 46 (2001-2002).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: I sak nr. 5 foreligger ikke noe voteringsgrunnlag.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementets forelegg av bistandsavtaler med fremmede stater som trådte i kraft i 2000 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 10 (2001-2002) – om Teknologirådet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet:

I statsbudsjettet for 2002 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
341		Presteskabet	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med	8 200 000
		fra kr 529 857 000 til kr 538 057 000	

* Jf. kommentar til saksbehandlingen ved møtets slutt, side 2534

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen opprette 10 diakonstillinger som for innværende år finansieres gjennom Opplysningsvesenets fond.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 61 mot 42 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.15.15)

S a k n r . 9*Referat*

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Forlanger noen ordet før møtes heves? – Carl I. Hagen.

Ad saksbehandlingen under sak nr. 8

Carl I. Hagen (FrP): Jeg ber om ordet til § 37 a i forretningsordenen vedrørende en rett til å klage på saksbehandlingen.

Slik Fremskrittspartiet oppfatter det, hadde presidenten i den siste saken som var til behandling, klubbet og erklært at saken var avsluttet. Deretter fikk likevel representanten Inge Lønning ordet, og han kom med et kraftig angrep på kirke- og utdanningskomiteen. Da vår fraksjonsleder, Arne Sortevik, som hadde rett til ett innlegg til i henhold til forretningsordenen, bad om ordet, ble han nektet ordet. Det samme ble visstnok, etter det jeg har blitt fortalt, også andre medlemmer av komiteen som ønsket å imøtegå Inge Lønnings innlegg.

Jeg har ikke fått noen utskrift, så jeg kan ikke helt bekrefte dette, men det er det jeg har fått opplyst. Jeg ber i alle tilfeller presidenten sørge for at når en sak er klubbet og avsluttet, så kan man ikke ha noen særfordeler for en-

kelte representanter og nekte andre representanter å gi svar på det som av én representant hevdes fra talerstolen.

Presidenten: Presidenten kan forstå at noen er i tvil om hvorvidt Inge Lønning bad om ordet før presidenten hadde klubbet eller ikke. Jeg var selv i tvil, men jeg lot tvilen komme Inge Lønning til gode. Han fikk da ordet. Representanten Sortevik var oppe her og spurte om jeg ville åpne for en ny debatt. Det ville jeg ikke. Representanten Sortevik kunne ha bedt om replikk, det gjorde han ikke. Hvis noen føler at man ble overkjørt, beklager presidenten det. Det er helt åpenbart at ingen skal ha noen særbehandling.

For øvrig tok ikke representanten Inge Lønning opp saker som ikke berørte innstillingen.

Carl I. Hagen (FrP): Der er jo slik at når en sak er erklært avsluttet, kan ikke noen flere få ordet. Hvis én til får ordet, er ikke debatten avsluttet. Det er ikke slik i Stortinget at man setter strek. Her går debatten helt fram til presidenten erklærer den for avsluttet. Når presidenten tillater et innlegg til, er også erklæringen om at debatten er avsluttet, nullet ut, fordi debatten har fortsatt. Arne Sortevik hadde etter forretningsordenen krav på en såkalt kort merknad. Han hadde hatt to innlegg, og han har anledning til en kort merknad på ett minutt. Samtidig hadde også andre medlemmer av komiteen selvsagt full anledning etter Inge Lønnings innlegg til å be om ordet hvis de hadde taletid igjen i sakens anledning.

Presidenten: Presidenten er helt enig i at vedkommende hadde det.

Arne Sortevik spurte om jeg ville åpne saken for en ny runde. Det sa jeg nei til. Jeg registrerte ikke at Arne Sortevik bad om ordet verken til en kort merknad eller til replikk.

For øvrig kan presidenten være enig i at det ikke var riktig å gi Inge Lønning ordet. Det er ikke uvanlig når man registrerer bevegelser som kan dreie seg om enten å rekke opp hånden eller stryke seg over håret, at presidenten misforstår og dermed gir vedkommende ordet. Jeg kan forsikre representanten Hagen om at uansett om det gjelder Inge Lønning eller representanten Carl I. Hagen, så skal ingen heretter få ordet etter at saken er avsluttet og presidenten har klubbet.

Møtet hevet kl. 14.20.
